صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

صوبائی اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز ہفتہ مورخہ 21 جون 2008 بمطابق 16 جمادی الثانی 1429 ہجری صبح دس بجکر 50 منٹ پر منعقد ہوا۔
جناب سپیکر کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اسکا ترجمہ

اعوذ باللہ من الشیطن الرجیم بسم اللہ الرحمن الرحیم

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ عَـٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ هُوَ ٱلرَّحْمَـٰنُ ٱلرَّحِيمُO هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَـٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ سُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَO هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَـٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ

(ترجمہ): وہی خدا ہے جس کے سوا کوئی معبود نہیں۔ پوشیدہ اور ظاہر کا جاننے والا ہے وہ بڑا مہربان نہایت رحم والا ہے۔ وہی خدا ہے جس کے سوا کوئی عبادت کے لائق نہیں۔ بادشاہ (حقیقی) پاک ذات (ہر عیب سے) سلامتی امن دینے والا نگہبان غالب زبردست بڑائی والا۔ خدا ان لوگوں کے شریک مقرر کرنے سے پاک ہے۔ وہی خدا (تمام مخلوقات کا) خالق۔ ایجاد و اختراع کرنے والا صورتیں بنانے والا اس کے سب اچھے سے اچھے نام ہیں۔ جتنی چیزیں آسمانوں اور زمین میں ہیں سب اس کی تسبیح کرتی ہیں اور وہ غالب حکمت والا ہے۔ صدق اللہ العظیم۔

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: یہ چند Applications آئی ہیں جناب واجد علی خان صاحب، وزیر ماحولیات اور جناب شاہ حسین صاحب، ایم پی اے کی جانب سے آج کیلئے۔ Is it the desire of the House that leave may be granted to the Honourable Minister and Member?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: Leave is granted. Janab Sikandar Hayat Khan Sherpao.

Mr. Muhammad Javid Abbasi: Point of order, Janab Speaker.

جناب سپیکر: پہلے بتا دیتے نا، ابھی تو ان کا نام لے لیا ہے، ان کے بعد جو کچھ بھی کہنا ہے۔ سکندر حیات خان شیر پاؤ صاحب۔

سالانہ بجٹ برائے سال 09-2008 پر عام بحث

جناب سکندر حیات خان شیر پاؤ: ډیره مهربانی، جناب سپیکر۔ زۀ ستاسو مشکور یمه جناب سپیکر، چه تاسو ما له موقع راکړه چه په بجټ باندے خبره اوکړم۔ هر یو بجټ اهم بجټ وی خو جناب سپیکر، د یو نوی حکومت ړومبنے بجټ په ټولو کښ اهم وی، په دے باندے دا نه چه صرف د هغے کال، د راروان کال د پاره بجټ وی بلکه د دے نه اندازه کیږی د هغے حکومت د وژن او پلان د رارون کلونو د پاره۔ جناب سپیکر! اپوزیشن پارټو چه کله الیکشن اوشو نو هغوی د صوبے حالاتو ته اوکتل او کوم مشکلات چه زمونږه صوبے ته راپیښ دی، هغه ئے ځان ته مخامخ کیښنودل او دا فیصله ئے اوکړه چه یره مونږه راروان حکومت ته په دے Transition phase کښ هیڅ قسمه Hurdles نه Create کوؤ۔ دے اسمبلئ یو داسے تاریخی کار اوکړو چه د لیډر آف دی هاؤس، سپیکر صاحب، ستاسو الیکشن، د ډپټی سپیکر صاحب الیکشن کښ مونږه مکمل Co-operation اوکړو او یو متفقه طور باندے حکومت مو سپورټ کړو۔ جناب سپیکر، دا مونږه هم دے نیت سره اوکړل چه دے وخت کښ دے صوبے ته ډیرے Serious مسئلے راپیښے دی۔ جناب سپیکر! نن که مونږه په دے بجټ باندے تنقید کوؤ نو دا د هم حکومت تنقید برائے تنقید د پاره نه اخلی بلکه تنقید برائے اصلاح د اوګڼړی۔ جناب سپیکر! زۀ شروع کومه د Budget facts نه، ګوچه لږ زما دغه هم شته چه

نن بجټ اجلاس دے ، پکار ده چه کم از کم د کیبنټ حاضری لږه زیاته وے۔ دا عموماً یو روایت وی چه د بجټ دوران کښې کم از کم د کیبنټ ممبران زیات دلته کښې ناست وی۔ زهٔ مشکور یمه د فنانس منسټر صاحب چه هغوی په ټائم راغلی دی او دلته کښې موجود دی۔ جناب سپیکر! که مونږه د وائټ پیپرPage-1 اوګورو او د فنانس منسټر صاحب تقریر هم اوګورو نو دوئ په دے فګرز کښې دا دغه ښودلے دے چه دا یو سرپلس بجټ دے ، زما په هغے باندے لږ خدشات شته۔ که مونږه د وائټ پیپر په Page-1 باندے اوګورو نو دوئ ښائی سرپلس 335ملین۔ جناب سپیکر! څنګه چه تاسو ته پته ده چه څومره Resources زمونږه Available وی او Expenditures چه څومره وی، چه د هغے په مینځ کښې کوم Gapوی، هغه مونږه د Loans په ذریعه او د نور Financing په ذریعه پوره کوؤ۔ که مونږه دا فګرز اوګوروواو په دیکښې هم لاړ شو خاصکر د Development چه کوم بجټ دے ، په هغے کښې د وائټ پیپر Page-92 ته لاړ شو نو تاسو به پکښې اوګورئ چه Alreadyپه دے کښې 3836.754بلین Loan موجود دے نو که Technicallyمونږه اوګورو نو دا Deficit budget هغے لحاظ سره راځی۔ ورسره ورسره جناب سپیکر، فیډرل ګورنمنټ چه کوم بجټ پیش کړے دے ، په هغے باندے به زهٔ لږه خبره څکه کومه چه زمونږه د صوبے د بجټ ټول انحصار په وفاقی بجټ باندے وی۔ دے وخت سره که مونږه اوګورو نو زمونږه د صوبے Own receipts چه دی، هغه ټوټل د بجټ کوم دا 170بلین چه Outlay دوئ ښودلے ده، د دے تقریباً 4.5%زمونږهOwn receipts جوړیږی۔ فیډرل بجټ کښې د Inflation figure ورکړے شوے دے جی 11.2% خو جناب سپیکر، که مونږه د سټیټ بینک Inflation Monitoring Report د اپریل 2008 هغه اوګورو نو په هغے کښې ډیر عجیبه Trend رامخامخ کیږی او دا Trend به زهٔ مخامخ تاسو ته ایږدمه، بیا به زهٔ د هغے نه Readکومه دے فګرز طرف ته۔ په هغے کښې که مونږه اوګورو نو اپریل 2008 کښې General Inflation Figure هغوی ورکړے دے 17.2% او Food Inflation ئے ورکړے دے 25.5% او Non food 11.2 % او بیا په دے ټولو کښې Dangerous trend چه دے ، هغه چه مونږ د City-wise inflation دغه ته لاړ شو او د څلورو واړو صوبو دارالحکومتونو

Inflation rates ته اوګورو نو په هغے ټولو کښ Dangerous trend چه بیا راځی، هغه دا دے چه Over allخو دوئ په اپریل2008 کښ ښودلے دے چه 17.2%د ټول ملک Inflationوو۔ په اسلام آباد کښ % 13.8ښودلے دے، په لاهور کښ 15.4%ښودلے دے، په کراچئ کښ ئے 16%ښودلے دے، په کوئټه کښ 17.5%ښودلے دےاو جناب سپیکر، زمونږه د پیښور 18.9%، د دے نه تاسو اندازه اوکړئ جناب سپیکر، چه د نورو صوبو نه د ملک چه کوم Over all averageدے، د هغے نه هم زمونږه زیات Inflation دے۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا د سټیټ بینک Inflation reportدے ؟

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: دا د سټیټ بینک Inflation Monitoring Report دے د اپریل 2008۔ جناب سپیکر! دا څیز چه مونږه ځان ته مخامخ کیږدو او بیا د وائټ پیپر هغه فګرز هم ځان ته مخامخ کیږدو چه کوم فنانس منسټر صاحب پیش کړی دی، Statistics کښ چه زمونږه صوبه کښ که Wagesته مونږه ګورو نو هغه د نورو صوبو نه ټولو کښ کم دی۔ په دغه لحاظ سره دا Inflation بیا په ټولو کښ زیات کیدل اوWagesکم کیدل، نو مونږه ته به اوښائی چه څومره زیات Affectزمونږ په دے صوبه باندےدInflation به کیږی؟ جناب سپیکر! دغے سره سره چه مونږه، دWheat دا سبسډی 17بلین چه کومه ده، په هغے کښ Show شوے 2 بلین دے، دے وخت کښ Requirementsدغه Provide کړے شوی دی، د هغوی هغه Gap اوګورو او که مونږه د فیډرل ګورنمنټ والا 11.2 % Inflation rate هم واخلو، د دوئ چه کوم Expenditure دے، دا څنګه چه تاسو ته پته ده چه د اکتوبر، نومبر نه ډیپارټمنټ ته خپل ډیمانډز لیږل شروع کړی، هغه وخت کښInflation rate د دے نه ډیر کم وو، هغه وخت کښ Inflation rate تقریباً 8% وو، دے رپورټ کښ دا موجود دے جی۔ دے وخت کښ که مونږه فیډرل ګورنمنټ نه 11.2% هم واخلو او که نه بیا د دے خپلے صوبے، په اپریل کښ چه کوم % 17.2ته داOver all رسیدلے دے او زمونږه د صوبے 18.9%ته رسیدلے دے، هغه ځان ته مخامخ کیږدو، زمونږه دا Expenditure به زیاتیږی جناب سپیکر، او چه Expenditure زیات شی نو خالی فرق چه دے، دا د پینتیس کروړ روپو فرق دے د دے سرپلس بجټ نو هغه

لحاظ سره چه مونږه اوګورو نو دا بجټ به Deficit budget راځی جناب سپیکر، او دا به په راروان جون کښې تاسو ګورئ چه سپلیمنټری بجټ به پیش کیږی او هغے کښې به دا ځیز رامخامخ کیږی او دا به ثابتیږی جناب سپیکر۔ جناب سپیکر! دے سره سره زۀ هغه Sectors allocation طرف ته هم راځمه چه کوم Human development د پاره هم ضروری دی او کوم ټولو کښې اهم سیکټر زۀ ګنړمه، ایجوکیشن او هیلتھ۔ که مونږه دا یجوکیشن دے ځل دغه بجټ اوګورو نو دوئ دا 21.19 ملین ټوټل د هغے د پاره ساتلے دے ګو چه دے کښې هم لا دوئ دا په خپل تقریر کښې واضحه کړے ده، د وائټ پیپر په Page 36 باندے دی جناب سپیکر، چه دے کښې د ډسټرکټس نه مونږه ته لا فګرز نه دی راغلی نو کیدے شی دے کښې به هم فرق راځی۔ که دا مونږه اوګورو، دا % 9.7 صرف Increase دے او Inflationسره چه که مونږه ملاؤ کړو نو بیا دا Negative increase راځی جناب سپیکر۔ دغه شان جناب سپیکر، که هیلتھ مونږه راواخلو او Page 39 د وائټ پیپر راواخلو نو په هغے کښې 'Grant in aid to hospitals' چه کوم زمونږه د پیښور هسپتالونه دی، لوئے هسپتالونه دی او ورسره د ایبټ آباد دا هسپتالونه هم دی، د هغوی 'Grant in aid' چه دے، هغه Reduceکړے شوے دے۔ که تاسو اوګورئ په 08-2007 کښې دا تقریباً 2.25 بلین دے او دےځله چه دے 1881 ملیں ایښودے شوے دے نو دا هم هیلتھ کښې Decrease هغے لحاظ سره جناب سپیکر، راغلے دے Already او بیا که د Inflation دغه اوکړئ نو بیا دا نور به هم راکمیږی جناب سپیکر۔ دغه شان جناب سپیکر، چه مونږه Net hydel profit اوګورو، پرون اسرار خان هم پرے خبره کړے وه، دا زمونږ د صوبے یو آئینی حق دے۔ په دے کښې د اے۔جی۔این قاضی فارمولے تحت د درے سوه اربو نه زیاتے پیسے زمونږه جوړیږی۔ تیر شوی حکومت مخکښې یوه جرګه جوړه کړه۔ هغه وخت سره ټولے اپوزیشن پارټئ ئے ځان سره یوځائے کړے چه یره مونږه د دے د پاره آواز او چتوؤ۔ اپوزیشن هغه وخت کښې هغوی سره په هغه جرګے کښې ځکه شامل شو چه دا همیشه نه زمونږه د دے صوبے روایت پاتے شوے دے چه د حکومت او اپوزیشن اختلاف په خپل ځائے باندے خو چه کله د صوبے د حقوقو خبره راځی نو بیا مونږه ټول یو آواز اوچتوؤ او د هغے یو ښه

Message هم ځی او د هغے یو ښه اثر هم کیږی جناب سپیکر۔ هغه وخت سره مونږه د هغے وجے نه د هغے جرگے په یو میټنگ دوه کښ شریک شو خو چه کله د Arbitration خبره راغله نو هغه وخت کښ، د اسمبلئ ریکارډ راوچتو لے شئ جناب سپیکر، د اپوزیشن ټولو پارټو هغه Arbitration reject کړے وو، دے کښ د عوامی نیشنل پارټئ بشیر بلور صاحب هم شامل وو او په دے نور هم د هغے وقت سره چه څومره پارلیمانی لیډران او نورے پارټئ وے، هغه ټولے شامل وے خو د دے باوجود صوبائی حکومت زمونږه هغه خبره او نه منله او Arbitration ئے اوکړو۔ د هغے نتیجه دا رااووتله چه د درے سوه اربو نه زمونږه Claim ایک سو دس ارب ته راغے او هغه ئے هم رانکړل جناب سپکر۔ اوس به زما دا گزارش وی چه چونکه دازمونږه یو لحاظ سره خوش قسمتی ده چه په وفاق کښ کوم اتحاد دے، کوم حکومت دے، د هغے اتحاد دلته کښ په صوبے کښ هم د هغوی حکومت دے، زمونږه به دا دغه وی چه دا څیز به اوس اوچتول پکار وی او واپس چه کوم اے۔جی۔این قاضی فارموله چه ده، چه د هغے مطابق چه کومے درے سوه اربه زمونږه جوړیږی، دا اغستل ضروری دی او دے د پاره زۀ حکومت ته دا دغه کومه چه د صوبے د مفاداتو خبره راځی نو په هغے کښ به د اپوزیشن د طرف نه تاسو سره مکمل حمایت وی او که دے د پاره تاسو کوشش کوئ نومونږه به تاسو سره هر ځائے کښ ولاړ یو۔ (تالیاں) جناب سپیکر! فیډرل بجټ باندے خبره څکه لږ ه ډیره کومه چه مامخکښ تاسو ته اووئیل چه د هغے په مونږه باندے اثر ټولو کښ زیات کیږی۔ که مونږه اوگورو نو هغے لحاظ سره ریلیف څه پکښ داسے نه دے ورکړے شوے، که GST کوم Increase شوے دے نو هسے هم که GST تاسو اوگورئ نو یو Regressive tax دے، د هغے Effects په عام خلقو باندے ډیر زیات راځی۔ د هغے Increase سره، Already چه Inflation دومره High دے، دابه نور هم زیاتیږی او ورسره ورسره چه کوم دوئ د ورلډ بینک سره دا معاهده کړےده، دا ئے ورته وئیلی دی، دا ئے Commitment کړےدے چه By December 2008 دوئ ټول Subsidies به Withdraw کوی نو چه جناب سپیکر، دا مونږه اوگورو چه دا Subsidies withdraw شی نو د تیل قیمت به کوم ځائے ته رسی؟ پرون نه هغه بله

ورځ که تاسو کتلی وی نو د تیل قیمت 140 dollars per barrelته رارسیدلے دے خو جناب سپیکر، دا مونږه ته په دے کښې نه ملاویږی، مونږه ته دد ے نه هم زیات ملاویږی ځکه چه دے کښې Transportation cost او GST شامل نه دے، چه هغه شامل کړئ نو 150 dollars per barrel ته به رسی جناب سپیکر، او که دا مونږه بیا دغه کړو نو یو لیټر پیټرول چه دی جناب سپیکر، دا د سل نه بره روپو ته ځی۔ دغه شان ډیزل چه دے، دا 70 او 80روپئ ته رسی۔ جناب سپیکر! ورسره ورسره که دبجلئ مونږه اوګورو نو سوله پرسنټ دوئ وائی چه د هغے قیموتونو کښې، اخبار کښې هم راغلی دی چه Increaseبه کوؤ خو دا Increase به د دے نه هم زیاتیږی جناب سپیکر، ځکه چه هلته کښې Subsidy withdrawشوے ده۔ Subsidy amountچه دے روستو ځل 140بلین ایښودلے شوے وو د بجلئ د پاره، دے سره هغه 22، 23بلین ایښودلے شوی دی په فیډرل بجټ کښې جناب سپیکر، نو چه هغه مونږه اوکړو او د هغے Effectهم راشی نو دا به دیرش پرسنټونه زیات د جولائی نه شروع به شی د بجلئ دغه به اورسی، Alreadyچه دے Power crisis دے دلته کښې جناب سپیکر، Already زمونږه فیډرل بجټ هم چه اوچت کړئ، دا دے اکنامک سروے رپورټ هم ما سره شته جناب سپیکر، چه دا هم اوچت کړئ نو زمونږه GDP growth rate، هغوی وائی چه7.2%نه دا 5.89 ته ځکه راغے چه زمونږه پاؤر سپلائی مونږ ته Shortageدے نو جناب سپیکر، چه مونږه دا اوګورو او بیا ورسره چه دا Rates هم Increaseشی نو د هغے په انډسټری باندے، په نور دغه باندے، په عام خلقو باندے به Effect نور هم زیاتیږی جناب سپیکر۔ بیا ورسره ورسره جناب سپیکر، چه مونږه PSDP ته راشو چه کوم د فیډرل ګورنمنټ ADP ورته اووایه نو ما ته زمونږه د دے صوبے سره یو ټوقه ښکاری ځکه چه جناب سپیکر، فیډرل پی۔ایس۔ډی۔پی ده 541بلین او مونږه له راکوی اته بلین۔ جناب سپیکر، چه دا تاسو Calculateکړئ نو دا څه 1.4%راځی۔ جناب سپیکر! بیا چه دا اوګورو په روستو کال ئے څومره راکړے وه نو هغه که مونږه اوګورو 7.931بلین نو Increaseچه دے ځل که8.09بلین دے نو Total increaseچه دے جی، هغه راځی 0.163 بلین نو جناب سپیکر، داخو هډو څه دغه نه شو، خاصکر که Inflation مونږه ځان ته مخامخ کیږدو د 11%

فیډرل گورنمنټ په نیز، د سټیټ بینک فګرز هم ما تاسو ته اوښائل، نو دا خو Negative مونږه ته دغه شوے دے جناب سپیکر، او بیا په هغے کښ Allocation جناب سپیکر، خاصکر واټر سیکټر ته، مونږه وایو چه د Power shortage دے، مونږه وایو چه د پاؤر مونږ ته مسئله ده. هغے کښ که مونږه اوګورو نو زمونږ د صوبے چه کوم سکیمز دی، خاصکر که مونږه اوګورو چه منډا زمونږه د صوبے یو لوئے سکیم دے، د هغے د پاره چه د هغے Total cost چه دے نو هغه 60بلین نه زیات دے او د هغے د پاره ټوټل اته کروړه روپئ ایښودلے شوی دی جناب سپیکر. دغه شان جناب سپیکر، د بهاشاډیم که مونږه دغه واخلو، څومره لویه منصوبه ده، 4500 میګاواټ بجلی به ترے پیدا کیږی او د هغے د پاره ټول 41کروړروپئ ایښودلے شوی دی جناب سپیکر. دا داسے Amounts دی چه په دے باندے دا پراجیکټ سټارټ کیدل څه، د ے د پاره Tenders process څه، هیڅ به هم نه شی کیدے جناب سپیکر. دغه شان جناب سپیکر، زهٔ اوس راځمه د خپلے صوبے اے۔ډی۔پی طرف ته. دا ښه ده چه بشیر خان هم راغے او دوئ هم کښیناستل ځکه چه ما ته د دوئ تقریرونه هم یاد دی د تیرو اسمبلو، د هر کال چه په امبریله اے۔ډی۔پی باندے به دوئ څه وئیل، په ریکارډ باندے دی. جناب سپیکر، دا Trend، د Block allocation trend جناب سپیکر، یو ډیر غلط Trendدے. یو لحاظ سره که تاسو اوګورئ، مونږه یو طرف ته وایو چه زمونږه د صوبے وسائل هم کم دی نو پکار داده چه کوم وسائل دی چه مونږه ئے صحیح طریقے سره او د پلاننګ مطابق استعمال کړو. چه مونږه Block allocation اوکړو نو بیا جناب سپیکر، د پی اینډ ډی محکمے څه ضرورت شو؟ دغه شان جناب سپیکر، که یو بل څیز مونږه اوګورو چه په دے Block allocation کښ، اول خو زهٔ د فنانس منسټر صاحب ته ریکویسټ کومه چه دغه Clearکړی چه 200 millions دی، که 250 دی، که 650دی ځکه چه په وائټ پیپر کښ 650 ورکړے شوی دی خو جناب سپیکر، تاسو په دے باندے پخپله سوچ اوکړئ، تاسو پخپله په دے باندے پوهیږئ چه دوئ ورکړے دے 200، که 250دے Irrespective چه کوم یو فګر هم دے، د هغے یو Cost amount ئے هم ورکړے دے، زهٔ په دے نه پوهیږم جناب سپیکر، چه دا دوئ څنګه ورکړے

دے ، د دے Estimates څنګه جوړ شوی دی څکه چه تاسو اوګورئ چه په پیښور کښ روډ جوړیږی یو کلومیټر نو د هغے بیل ریټ به وی، که په چارسدے کښ جوړیږی نو د هغے به بیل ریټ وی، که په بونیر کښ جوړیږی د هغے به بیل ریټ وی، که په ملاکنډ کښ د همایون خان په دسټرکټ کښ جوړیږی د هغے به بیل ریټ وی، که په سوات کښ جوړیږی نو د هغے به بیل ریټ وی، که په چترال کښ چه جوړیږی د هغے به بیل ریټ وی، د دے دا مطلب دے چه دا فګر ئے مونږه له راکړے دے نو دا یو Arbitrary figure دے ، دا یو هسے Rough دغه دے چه دا به Changeکیدے شی نو آیا جناب سپیکر، دا زیاتے نه دے ؟ چه مونږه ته خو دوئ پیش کوی دلته چه بهئی داتاسو پاس کړئ، تاسو په دے باندے Approval ورکړئ او مونږ له غلط فګر دلته کښ راکوی جناب سپیکر۔ دغے سره سره جناب سپیکر، دے کښ یو بل څیز هم راځی مخامخ ، ډیر سکیمونه دوئ مونږه باندے Approve کړی او بیادویم کال چه مونږه ئے په اے۔ډی۔پی کښ ګورو نو بعضے سکیمونه ډراپ شوی وی، دا د دے ایوان سره زیاتے دے چه زمونږه نه Approval خو اخلی خو بیا ډراپ کیدل چه دے ، هغه د بیوروکریسی په مرضئ کیږی جناب سپیکر۔ آیا پکار دانه دی چه د یو څیز دوئ مونږه نه Approval اخلی چه بیا که هغه ډارپ کوی نو بیا پکار ده چه بیا هم دے هاؤس ته رجوع کوی او ورسره ورسره جناب سپیکر، مخکښ به چه اے۔ډی۔پی جوړیده، ټول ممبران به رااوغوښتلے شو، په هغے کښ به د هغوی نه صلاح واغستلے شوه او بیا به د پی اینډ ډی سره خبره اوشوه او د پی اینډ ډی د طرف نه به که ممبران نه هم راغوښتلے کیږدل، د پی اینډ ډی به یو پلان جوړ شو، د پی اینډ ډی د طرف نه به یوپلاننګ اوشو چه په دے ضلع کښ دا څیز پکار دے څکه چه د چارسدے Needs به یو څه وی، د پیښور Needs به بل څه وی، د سوات Needs به بل څه وی، د بونیر Needs به بل څه وی نو ستاسو چه Block allocation داسے اوشی نو بیا خو دا په هغے Needs basis باندے دغه نه شو بلکه د یو کس په رحم و کرم باندے دا ټول اے۔ډی۔پی کیښودلے شو او بیا د هغے بل نقصان دا دے چه مخکښ به چه اے۔ډی۔پی پرنټ شوه نو ممبرانو ته به پته وه چه زما ضلع کښ، زما په حلقه کښ دا دا سکیمونه به کیږی، نو ممبرانو به هغے پسے منډه هم وهله،

دفترو ته به هم تلل، د هغے نه به ئے د هغے هغه کاغذونه رااویستل چه دا سکیم زر تر زره شروع شی، نو جناب سپیکر، چه Block allocation شی نو ما ته خو پته نه لگی چه زما حلقے کښ څه سکیم به کیږی، بل ممبر ته پته نه لگی، زما خیال دے چه یو کس ته به هم دلته کښ پته نه وی چه د چا په حلقه کښ کوم سکیم به دغه کیږی؟ نو بیا هغه شان چیک په دے سکیمونو باندے چه دا د زر شروع شی، په ټائم باندے شروع شی او صحیح کار هم اوشی، نه ساتلے کیږی او که تاسو د تیر ګورنمنټ دغه راواخلئ نو هغے کښ اکثر هغه Quarterly reviews هم نه وو شوی، نو د هغے د وجے نه چونکه Block allocation به وو نو اکثر په Fourth quarter کښ چه آخری Quarter به چه راغے، په هغے کښ به Bulk expenditure کیدولو او تاسو ته پته ده جناب سپیکر، چه Fourth quarter کوم Bulk expenditure کیږی او په هغے کښ کوم کارونه کیږی او کومے طریقے سره د دے صوبے هغه Meager resources چه دی هغه ضائع کیږی جناب سپیکر۔ دغه شان جناب سپیکر، بعضے دے ګورنمنټ چه کوم پراجیکټس Announce کړی وو، فنانس منسټر صاحب په خپل سپیچ کښ چه کوم Announce کړی وو Important projects، په هغے کښ د پیښور د پاره یو د بے نظیر هاسپټل دغه هم وو خو جناب سپیکر، چه د هغے Allocation ته لاړ شئ، دا اے۔ډی۔پی سکیم نمبر 131 دے په Page 23 باندے، دے له ټوټل 2% فنډز Allocate شوی دی۔ د 'Establishment of Mardan University'، د وزیر اعلیٰ صاحب د خپل ډسټرکټ یونیورسټی، په Page 17 باندے جناب سپیکر، او اے۔ډی۔پی نمبر 87 دے، هغے د پاره Total allocation جناب سپیکر 15 % شوے دے، جناب سپیکر، دا سکیم به څنګه شروع کیږی؟ دغه شان جناب سپیکر، که مونږه ایګریکلچر طرف ته راشو، مونږه وایو چه دا زمونږه د صوبے Back bone دے او ټول جی۔ډی۔پی په دے باندے زیات Depend کوی، زمونږه زیات تر عوام هم دے سره تعلق ساتی۔ د هغے که مونږه اوګورو نو Total allocation چه دے نو 715.428 ملین دے یعنی سات کروړ روپئ او د اے۔ډی۔پی Percentage wise ئے چه اوګورو نو دا 1.72 % of the ADP راځی جناب سپیکر۔ دغه شان انډسټری که اوګورو نو هغه صرف 2.74 % د

ایے۔ڈی۔پی Allocation دے ، هیلتھ که اوگورو نوADP ٬9 % of Allocation دے۔ د هائرایجوکیشن جناب سپیکر، پرون هم په ایجوکیشن باندے کافی دلته کښ خبرے شوی دی، د هغے 3.2 % of the ADP دے۔ ایلمینټری ایجوکیشن، Only 10 % of ADP دے کښ Allocation شوے دے جناب سپیکر، او دا که مونږه دغه سره هم اوګورو چه Inflation هم دے نو دغے نه به هم راکمیږی جناب سپیکر۔ جناب سپیکرا! د صوبے د امن و امان صورتحال، یو طرف ته که Militancy یو دغه رارواں دے ، هغه که مونږه یوسائډ ته کړو د هغے نه علاوه هم که Law & order situation مونږه ګورو ، که Crimes مونږه ګورو ، روزانه که اخبار تاسو اوچت کړئ نو کم از کم هر دوئمه ورځ د Kidnapping لوئے وارداتونه شته هم دے پیښور کښ، د قتلونو وارداتونه شته او دا جناب سپیکر، د نن نه نه دی، زهٔ دا وایمه چه دا د دے حکومت ځکه نه دی چه د دوئ خو لا دوه میاشتے شوے دی، دا تیر شوی حکومت کښ هم، بشیر خان ناست دے ، د دے خبرے ګواه دے چه مونږه بار بار د لاء اینډ آرډر د دے صوبے خبره کړے وه چه دا خراب دے او دے طرف ته توجه ورکول پکار دی خو زهٔ ډیر افسوس سره وایم چه هغه وخت کښ توجه ورنکړے شوه، مونږ ته به زر دا اووئیلے شو چه یره دا د پنجاب نه ښه دے ، دا د اسلام آباد نه ښه دے ، دا د سندھ نه ښه دے۔ زهٔ په پنجاب باندے څه کوم، زهٔ په سندھ باندے څه کوم چه زما د خپلے صوبے صورتحال خراب وی؟ دا خو داسے هغه خبره ده جناب سپیکر، Comparing apples with oranges، مونږه له پکار دی چه مونږه هغے طرف ته توجه ورکړو۔ هغه وخت کښ توجه ورنکړے شوه، هغه Rise چه دے ، هغه رو رو رارواں دے او د هغے د وجے نه چه توجه ورنکړے شوه، زمونږه د Law enforcing agencies مورال چه دے ، هغه نن ډیر Low دے او په هغے کښ هغه شانتے هغه Policing چه څنګه وی، د ګورنمنټ یو Writ چه وی، هغه موجود نه دے۔ هغه لحاظ سره Militancy ته به راشو۔ جناب سپیکر صاحب، زمونږه د همیشه نه دا مؤقف پاتے شوے دے چه د خبرو په ذریعه دا مسئلے حل کول پکار دی۔ صوبائی حکومت دا کار شروع کړے دے ، مونږه په هغے باندے خوشحاله یو چه دا د خبرو په ذریعه، بالکل د دے حل هم دغه Political Solution دے د خبرو په ذریعه۔ جناب

سپیکر! په هغے کښ زمونږه لږ ډیر Reservationsپه دے معاهدو باندے دے لحاظ سره شته چه کوم Agreements کوم طریقے سره، کوم شرائط باندے کیږی، په هغے باندے تحفظات شته خو دے باندے به جناب سپیکر، بیل بحث کوؤ ځکه چه دا پخپله یو دومره لوئے سبجیکټ دے چه دا پخپله یو پوره ورځ ده او یو پوره ډیبیټ په دے باندے کیدے شی۔ دغه شانتے جناب سپیکر، وفاقی سطح باندے د پیکیج خبره کیږی، Constitutional Package، زمونږه به دا رائے وی چه پکار دا دی چه صوبائی حکومت او خاصکر د اے۔این۔پی صوبائی حکومت چه دوئ د دے څیز د پاره Stress اوکړی چه دے کښ ضرور د کنکرنټ لسټ Abolishment د پاره کوشش اوکړے شی او دا د دے Constitutional package حصه جوړه کړے شی ځکه چه که دے وخت سره مونږه دا کوشش اونکړو نو بیا به د دے موقع پته نشته څومره کال پس راځی۔ ورسره ورسره جناب سپیکر، د Accord Water لاندے زمونږه صوبے ته 8.78 Million acre feetاو به مختص شوی دی، مونږه استعمالوؤ جناب سپیکر، 6.49 Million acre feet او 2.29 Million acre feet نورے صوبے استعمالوی۔ زما به دا یو رائے وی، زما به دا یو تجویز وی چه صوبائی حکومت د دا فیډرل ګورنمنټ سره take up کړی چه کومے صوبے زمونږه دا اوبه استعمالوی چه په هغے مونږ له څه چارجز راکړی چه مونږه په هغے باندے خپل Infrastructure develop کړو، په هغے باندے مونږه کوشش اوکړو چه خپل د صوبے هغه Resources زیات کړو۔ جناب سپیکر! دے سره سره دوه میاشتے تقریباً تیرے شوے د وفاق او د صوبے په مینځ کښ چه کوم Cohesionپکار وو ځکه چه یو Allianceدے، په وفاق کښ هم او په صوبه کښ هم هغه Cohesionښکاری نه او د هغے د وجے بیا نورو مسئلو طرف ته هغه شان توجه نه ورکړے کیږی۔ د هغے lack د وجے نه ډیر څیزونه چه دی، هغه هم داسے پراته دی۔ که مونږه اوګورو جناب سپیکر، که هغه په فاټا کښ کوم دا Peace process کیږی نو صوبائی حکومت، دا بار بار ما بیانات اوکتل چه یره مونږه د دے کښ Includeکړے شی او شامل کړے شی، د دے نه دا ظاهریږی چه هغه Cohesion چه کوم پکار وو، هغه موجود نه دے۔ دغه شان د سوات Peace باندے هم د وفاقی حکومت د طرف نه چه کوم بیانات

مونږه کتلی وو، زهٔ خو اوس خوشحاله یم چه پرون نه هغه بله ورځ چه کوم د رحمان ملک صاحب بیان دے چه اوس ئے دوئ له اجازت ورکړو، خو دا پکار وو چه دا د شروع ورځ نه وے ځکه چه یو اتحاد دے او څو پورے چه دے کښ Cohesion نه وی نو مونږه به، زمونږه خو دا طمع وه چه صوبائی حکومت به د صوبے دا کیس د صوبے وسائل زیاتولو د پاره، د صوبے د پاره نور فنډ اغستلو کوشش به کوی خو چه Alreadyدے څیزونو کښ Cohesionنشته نو بیا به دا مونږه طمع څنګه کوؤ چه دوئ به هلته نه نور مونږ د پاره کوشش کوی؟ او جناب سپیکر، ورسره ورسره که تاسو اوګورئ، په دے دوه میاشتو کښ که اخبارونه راواخلئ او که سرکاری افسرانو سره کښینئ او که یو عام کس له لاړ شئ، چه څومره پوسټنګز او ټرانسفرز اوشو ځکه چه پوسټنګز ټرانسفرز خو د عوامو مسئله نه ده جناب سپیکر، که د عوامو مسئله ده نو هغه لاء اینډ آرډرده، که د عوامو مسئله ده، هغه Flour crisis دے، که د عوامو مسئله ده، هغه ګرانی ده۔ جناب سپیکر، چه مونږه دے څیز کښ، Non issues کښ ځان Involveکړو ځکه چه دا یوKnown خبره ده جناب سپیکر، چه ته یو کس ټرانسفر کړے نو هغے پسے به پوره سرکل Complete کولو د پاره څلور پینځه کسان به نور خوځوے۔ بیا د هغے څلور پینځو کسانو نور سفارشونه به راځی او دا سلسله یو Unending سلسله ده، هغے کښ پراونشل حکومت ځان Involveکړے دے او د هغے د وجے نه هغه چه کوم اصلی مسئلو طرف ته توجو ورکول پکار وو، کوم هغه طرف ته اهمیت ورکول پکار وو، هغه نه ورکړے کیږی لګیا دے۔ جناب سپیکر، دے سره سره د Provincial autonomy چه خبره کیږی نو زما ورور دے، فوډ منسټر صاحب، مونږ سره روستو اسمبلئ کښ هم پاتے دے، ډیر ښه زمونږه دوست هم دے خو د دهٔ یو بیان راغلے وو په نیوز کښ، زما خیال دے دا دے ما سره شته جناب سپیکر، په لسم جون باندے، هغے کښ دوئ وئیلی دی چه Centre asked to take over Food Ministry, نو جناب سپیکر، زهٔ په دے نه پوهیږم چه یو طرف ته مونږ به وئیل چه مرکز زمونږه وسائل اغستی دی، زمونږه هغه شان حق مونږ له نه راکوی او دلته کښ مونږه Alreadyچه کوم راسره شته حق، هغه واپس سنټر له ورکوؤ، آیا مونږه Provincial autonomy هغه شان بیا،

دا مونږه څه قسمه تصویر پیش کوؤلګیا یو؟ جناب سپیکر! زهٔ ستاسو ډیر مشکور یمه چه تاسو ډیر Patient hearing ما له راکړو۔ زهٔ د هاؤس هم ډیر مشکور یمه چه ما له ئے Patient hearing راکړو۔ ډیره مهربانی۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: تھینک یو۔ بشیر صاحب! وایئ۔ که آخر کښې به ئے اووایئ؟

جناب بشیر احمد بلور: نه نه، آخر کښې نه، خالی په موقع یو دوه داسے خبرے دی چه هغه لږے کول غواړم که اجازت وی نو۔ زهٔ د سکندر خان شکرګذار یمه، ډیرے ښه خبرے ئے اوکړے خو لږ دا مهربانی به ئے کړے وه چه لږ Appreciation ئے هم کړے وے نو ښه به وه۔ Appreciationپه دے وجه چه دوئ پخپله اووئیل چه روستو Law & order situation خراب وو، دے ځل بجټ کښې مونږ ه څو ګنا زیاتے پیسے ایښودی دی دے پولیس د پاره چه مونږه زیات نه زیات Law & order situation ټھیک کړو۔ بل دوئ یوه خبره اوکړله چه مونږه/ممبران مخکښې په Confidence کښې چا نه یو اغستی، زهٔ خو لس ځله د خدائے فضل دے ، که څو ځله دے اسمبلئ کښې پاتے شوے یم، هر یو بجټ ما لیدلے دے ، مونږ ته چرته هم یو بجټ، د میر افضل خان دور کښې به مونږ داسے کول چه مونږ به ایم۔پی۔ایز غوښتل، هغوی سره به مونږ خبره کوله او د هغے نه پس مونږه چرته هیچ چا هم نه یو غوښتی چه مونږ سره ئے خبره کړے وی۔ دا همیشه پی اینډ ډی به جوړولو او هغوی به بجټ راوړو۔ دریمه خبره دوئ دا اوکړه چه امبریله دوئ ولے جوړه کړه؟ نو امبریله خو ما پخپله، څنګه چه زما نوم دوئ واغستو، په دے وجه Explanationکوم چه ما پخپله په دے فلور آف دی هاؤس مخالفت کړے دے چه دا امبریله صرف یو کس ته اختیار بیا لاړ شی چه د هغه چا ته خوښه وی، هغوی ته ورکوی، Liking & disliking پکښې کیږی، نو هغے د پاره مونږ سره ټائم ډیر کم وو او وزیر اعلیٰ صاحب ناست دے ، مونږ په خپلو کښې میټنګ اوکړو نو مونږه وئیل چه اوس مونږ غواړو، ټولو وئیل چه سکیمونه غواړو نو دے د پاره خا مخا دوه درے میاشتے لګی نو دا مونږ دے وخت کښې نه شو کولے ، په دے وجه باندے امبریله شو او انشا ء الله In future به دا پریکټس مونږ نه کوؤ۔ دویمه خبره دوئ اووئیل چه کنکرنټ، د رحمان ملک صاحب خبره ئے اوکړله نو رحمان

ملک صاحب خو دوه ورځے مخکښ راغلو، هغوی زمونږ د معاهدے تعریف هم اوکړو او وئیل ئے چه بالکل تاسو ته اجازت دے۔ د هغے باره کښ زمونږ کوآرډینیشن مرکز سره د مخکښ نه ډیر ښه دے۔ بله خبره دوئ دا اوکړه، د خدائے فضل دے دا هم په فلور آف دی هاؤس وایم چه پرون پورےتاسو اخبارونوکښ لیدل چه یره دا معاهده ماتیږی او طالبان خبره نه کوی، د خدائے فضل سره د دے حکومت په جدوجهد مونږ یو ورځ کښ هغوی په دے خبره قائل کړل چه هغوی بیا به هم کښینی مونږ سره په دے خبرو باندےاو مخکښ به مونږ Implementکوؤ چه کومه معاهده مونږ هغوی سره کړے ده۔ دوئ بله خبره اوکړله چه د اوبو پیسے مونږ ته مرکز نه راکوی، دا په فلور آف دی هاؤس ماپخپله قرارداد پیش کړے وو چه زمونږ کومے اوبه چه پنجاب او سندھ استعمالوی، پکار داده چه مونږ ته د هغے رائلټی راکړی او مونږه په دے افسوس کوؤ چه هغه دبجلئ چه کوم پریذیډنټ آف پاکستان مونږ ته ګارنټی راکړے ده، هغه پیسےاوسه پورے مونږ ته مرکز نه دی راکړے، نو په دے وجه زهٔ به خواست اوکړمه هاؤس ته، ټولو ته، اپوزیشن او زمونږ دا لاء منسټر صاحب د کښینی او یو ریزولیوشن د ډرافټ کړی، صوبائی حکومت مکمل هغے سره به، Unanimouslyمونږ دا قرارداد پاس کوؤ چه مونږ ته د اوبو پیسے د هم راکړی او دا هم قرارداد ورسره پاس کوؤ چه کنکرنټ لسټ چه مونږ وایو، دے زمونږ صوبے ته د حواله شی نو حکومت هغه غواړی خو هغے د پاره مونږ ته د دا هاؤس سپورټ راکړی نو مونږ به مخکښ خبره کولے شو چه په دے باندے مونږ قرارداد اولیکو۔ اپوزیشن د هم کښینی او حکومت د هم کښینی چه Unanimous قرارداد راشی۔ د اوبو پیسے هم غواړو، دا کنکرنټ لسټ هم ختمول غواړو او مونږ صوبائی حقوقو د پاره ټول عمر جدوجهدکړے دے سپیکر صاحب، دا خو ټول عمر همیشه به خلقو وئیل چه "*مرکز مضبوط تو پاکستان مضبوط*" زمونږه مشرانو به دا وئیل چه صوبے مضبوط نو پاکستان مضبوط، نو دا خو زمونږ سبجیکټ دے، مونږ په دے فخر کوؤ چه نن ټولے پارټئ زمونږ ورونړه مونږ سره ټول ولاړ دی او نن د خپلے صوبے د مضبوطولو خبره کوی۔ مونږ سره د دوئ امداد اوکړی نو مونږ به ورسره بالکل هرځائے کښ هر یوے خبرے کولو ته تیار

یو۔ دوئ د اوړو خبره اوکړله سپیکر صاحب، مونږ وزیراعظم صاحب ته خط لیکلے دے چه تاسو څنګه د بجلئ پیسے ، څنګه د ګیس پیسے ، څنګه د ګیس او بجلئ، نن بجلی زهٔ په اته آنے جوړومه او ساړهے چهٔ روپئ یونټ ما ته ملاویږی۔ ګیس زما ملک کښ پیدا کیږی او ما ته ریټ هم هغه چه کوم کراچئ کښ دے ، هغه ملاویږی نو پکار داده چه اوړه د هم داسے Pool کښ شامل کړے شی څنګه چه بجلی، څنګه ګیس چه دے ، اوس کراچئ نه پیښور پورے د اوړو ریټ د یو شان وی۔ حکومت له پکار دی چه زمونږ بجلئ باندے هم قرارداد راوړی، مونږ ته هیڅ اعتراض نشته۔ مونږ د صوبائی خودمختارئ د پاره او د خپلے صوبے د حقوقو د پاره هر لائن باندے تلو ته تیار یو۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: شکریہ، بشیر بلور صاحب۔ ڈاکٹر اقبال دین صاحب۔

محترمہ سنجیدہ یوسف: جناب سپیکر!۔۔۔۔

جناب سپیکر: بس انکا نام لے چکے ہیں، آپ بیٹھ جائیں بی بی۔

ڈاکٹر اقبال دین: اعوذ بالله من الشیطن الرجیم۔ بسم الله الرحمن الرحیم۔ سپیکر صاحب! ستاسو ډیره ډیره مننه، ډیره شکریه، تشکر چه ما له مو په دے بجټ باندے د اظهار خیال کولو موقع راکړه۔ د ټولو نه اول خو زهٔ د خپلے صوبے وزیر خزانه صاحب، همایون خان صاحب ته په دے لنډ تنګ وخت کښ او د هور او مینے په دے ګرمه لوبه کښ او د بحرانونو په دے ځول او طوفان کښ د دے صوبے د پاره د بجټ د تیارولو او پیش کولو د زړه د ژورو مبارکبادی ورکوم او بله خبره داده چه څنګه زما نه مخکښ هم مقررینو په دے باندے خبره اوکړه چه په دے بجټ باندے تنقید کول، د دے مقصد تنقیص بیخی نه دے ، دا تنقید برائے تنقید نه وی، دا تنقید برائے اصلاح وی او د تنقید مقصد نغدول وی، نقد کول وی چه کومے نیمګړتیا زمونږ نه د دے بجټ په تیارولو کښ پاتے شوی وی چه آئنده د پاره هغه نوټ شی چه آئنده بجټ تیاریږی نو هغے نیمګړتیا طرف ته خصوصی پام لرنه اوشی۔ ملګرو ته معلومه ده چه د دے بجټ په تیارولو کښ لکه څنګه چه ما مخکښ هم عرض اوکړو، دے حکومت سره ډیر کم وخت وو نو دوئ د دے ایوان ارکانو سره هغه هومره د دے په باره کښ صلاح مشوره اونکړے شوه۔ د دے بجټ په تیارئ سزاوار د دے ایوان ارکان نه دی بلکه زهٔ به دا اووایم چه په دے

کښ حکومتی ارکان هم ټول شامل نه دی، دا بجټ چونکه ډیر په تادئ سره تیار کړلے شوے دے نو آئنده د پاره مونږ د دوئ نه دا توقع لرو چه د دے بجټ په تیارئ کښ د دے ارکانو صلاح مشوره واغستلے شی نو دا بجټ چه کوم دوئ پیش کړے دے ، انشاءاللّٰه آئنده بجټ به د دے نه یو بهترین بجټ وی۔ د دے بجټ په باره کښ یوه خبره زمونږ وزیر خزانه صاحب پیش کړے ده چه دا سرپلس بجټ دے ، ما نه مخکښ سکندر شیرپاؤ صاحب هم دا خبره اوکړله او زهٔ هم دا وایمه چه دا بجټ چه څه وخت کښ مونږ پیش کوؤ نو په سر کښ خو دا او وایو چه دا سرپلس بجټ دے او بیا چه کال تیریږی نو بیا مونږ ته پته لګی چه دا سرپلس بجټ نه دے ، د خسارے بجټ دے۔ د تیر کال، د 08-2007په حوالے سره چه د Receipts booksکښ کوم لیکلی شوی دی چه 97ارب د دوئ د محصولاتو تخمینه وه او91ارب Receiptsحاصل شو، د شپږ اربو خو دے کښ کمے راغلے دے او آئنده د پاره د یو سل او دیارلس اربو د دوئ تخمینه ده نو هسے نه وی چه دومره د زیات تخمینے زمونږ توقع ده چه دا پوره نه شی او دا بجټ د سرپلس بجټ په ځائے باندے د خسارے بجټ اوګرځیږی۔ د دے بجټ یو مثبت اړخ دا دے چه دے کښ د اے۔ډی۔پی د پاره کوم بنیاد ایښودے شوے دے د مرکزی حکومت د طرف نه د بجلئ د منافع، هغه په شپږ اربه باندے ایښودلے شوے دے چه دا یو حقیقت پسندانه خبره ده۔ دلته خو زهٔ به عرض اوکړم چه څنګه په دے صوبه کښ زمونږ دعوامی نیشنل پارټئ او د پیپلزپارټئ مخلوط حکومت دے او په مرکز کښ هم د عوامی نیشنل پارټئ او د پیپلز پارټئ مخلوط حکومت دے نو د بجلئ د منافع خبره چه کومه کیږی نو دے حوالے سره زمونږ دے مخلوط حکومت باندے ډیره غټه ذمه داری راځی۔ جناب سپیکر! څنګه چه زمونږ د صوبے وزیراعلیٰ صاحب لیټر لیږلے دے چه یو کم شپیته اربه روپئ د بجلئ خالص منافع د زمونږ صوبے ته حواله شی خو د دے سلسله کښ ځنے مقررینو دا هم غوښتنه اوکړه چه د یوسل لس اربه په ځائے باندے درےنیم سوه اربه روپئ چه زمونږ کوم Claim دے ، په هغے باندے د خبره اوشی۔ که یو سل لس اربه روپئ دی او که درےنیم سوه اربه روپئ دی، دا که په دے دور کښ، په دے

مخلوط حکومت کښې حاصل نه کړے شوے نو آئنده حکومتونو نه زمونږ هیڅ قسم ته توقع نه شي کیدلے۔ وائي:

ے همدمه تا که د حیران چاره سازي اونکړه
باب کښې د عشق څوک څه کولے شي د چا د پاره

د دے بجټ یو بل مثبت اړخ دا دے چه په دے بجټ کښې د Ongoing سکیمونو د جاري ساتلو خبره شوے ده۔ ډیره ښه خبره ده چه Ongoing سکیمونه جاري اوساتلے شي او په دے کښې زمایو تجویز دا دے چه Ongoing سکیمونه چونکه د ورلډبینک او آئي۔ایم۔ایف او د هغوی د Criteria مطابق په دوه کالو کښې Complete کول لازمي وی نو د دے د پاره چه کوم فنډونه ایښودلے کیږي نو هغه باید په دغه ترتیب سره وی چه په دریو کالو کښې دا Ongoing سکیمونه ختم شي او کوم نوے سکیمونه وی نو هغے د پاره 10%,15%,20% هر څومره بجټ چه کیښودلے شي، هغه د کیښودلے شي۔ د دے نه علاوه د امبریله سکیمونو په باره کښې خبرے اوشوے۔ امبریله سکیم روایت یا بدعت هر چا چه ایښے دے نو دا یو ښه روایت نه دے او د دے ذکر زمونږ مشر بشیر بلور صاحب هم اوکړو چه چونکه مونږ سره د دے بجټ د پاره ټائم کم وو نو آئنده د پاره به د دے تکرار نه کیږي او زمونږ د دوئ نه هم دغه توقع ده چه امبریله سکیمونه د آئنده په بجټ کښې نه پیش کیږي او بله خبره چه بجټ د یو حکومت د پالیسئ ښکارندوئے وی، د هغے هنداره وی، د دے حکومت پالیسي د امن وامان په حواله سره واضحه ده خو دے کښې د پولیس تعداد زیاتولو د پاره فنډونه ایښي دی، دلته به زهٔ یو عرض دا اوکړم چه د پولیس تعداد زیاتولو سره سره دوئ ته ټیکنیکل سهولیات مهیا کولو د پاره هم فنډونه وے، د دوئ د تربیت د پاره ځکه چه مونږ ګورو چه هائي وے کوم پولیس دے، د هغے کارکردګي د نور پولیس په نسبت بهتره ده۔ که پولیس ته څه Incentives ملاؤ شي، د پولیس تنخواګانے، د دے صوبے تنخواګانے که د نورو صوبو په شان شي او یا د هغوی نه لږے زیاتے شي چونکه د امن و امان صورتحال دلته زیات خراب دے نو دے یو تجویز باندے د هم نظر ثاني اوشي۔ دلته به اوس د بجټ د اے۔ډي۔پي په باره کښې یو څو خبرے وړاندے کړم۔ د سپورټس منسټرئ په باره کښې به عرض اوکړمه چه د دے لوبو منسټرئ

سره چه په دے اے۔ډی۔پی کښ کومے لوبے شوی دی نو هغه دا دی چه د لوبو د میدانونو د پاره صرف او صرف دوه سوه او اووه پنځوس ملینه روپئ ورکړے شوے دی، ټهیک ده چه مونږ خپلو بچو ته د کلاشنکوف په ځائے باندے قلم او کتاب ورکول غواړو خو د خپلو ځوانانو د صحتمندانه سرګرمیانو د پاره د لوبو د میدانونو هم ډیر زیات ضرورت دے او بیا په دے دوه سوه اووه پنځوس ملینه کښ د پیښور د پاره یو سل اتیا ملینه او د باقی پختونخوا د پاره صرف اووه اویا ملینه روپئ مختص کول، دا یوه بله ټوقه ده د لوبو منسټرئ پورے۔ د دے نه علاوه د هیلتھ په باره کښ به زهٔ دا عرض اوکړمه چه په صوبائی حکومت دارالحکومت باندے دباؤ ډیر زیات دے د مریضانو، دلته ټهیک ده چه د نوو هسپتالونو ضرورت دے، دلته د هسپتالونو سره د سرایو جوړولو ضرورت دے خو بحیثیت ډاکټر زهٔ یو خبره عرض کول دا غواړمه چه دلته د صحت په حواله سره د صرف د Tertiary care د پاره، د Tertiary علاج د پاره هسپتالونه نور جوړ کړے شی، For example لکه څنګه چه دلته کښ Dialysis centre جوړ شوے دے، داسے بل سنټر د جوړ شی او د تحصیل په لیول باندے، ډسټرکټ په لیول باندے بلکه د یونین کونسل په سطح باندے چه زمونږ کوم هسپتالونه دی، هغے ته د پکښ زیاته توجه ورکړے شی۔ اوس به زهٔ عرض دا اوکړمه چه لکه څنګه زما نه مخکښ دلته مقررینو د خپلو ضلعو او د خپلو حلقو په باره کښ خبره کړے ده نو په دے اے۔ډی۔پی کښ زما د ضلع کوهاټ او زما د حلقے By name یو سکیم هم نه دے راغلے۔ زهٔ دا عرض کول غواړمه چه ضلع کوهاټ او ضلع کرک په جنوبی اضلاع کښ داسے اضلاع دی چه هغه تیل او ګیس پیدا کوؤنکی اضلاع دی۔ جناب سپیکر صاحب، په دے راتلونکی بجټ کښ واضحه کړلے شوے ده چه څلور اربه او درے څلویښت کروړه روپئ به د آئل او ګیس رائلټی په مد کښ دے صوبے ته ملاویږی او دے سلسله کښ زهٔ دا عرض کول غواړمه چه په دے دواړو ضلعو کښ، کرک ضلع کښ او په کوهاټ ضلع کښ او بیا زما په حلقه کښ پینځه د تیلو کوهیان دی، دا څلورنیم اربه روپئ چه ملاویږی، دے کښ پاؤ باندے دوه اربه روپئ زما د حلقے د تیل او د ګیس رائلټی ده او زمونږه د ټولو نه غټه مسئله زمونږ د څښکلو د اوبو مسئله ده۔ څوارلس زره بیرله روزانه

مونږ تیل ورکوؤ او څوارلس زره بیرله اوبه مونږ ته نه ملاویږی۔ د اوبو د غوښتلو په جرم کښی په مونږ باندے لاټهی چارج کیږی، د اوبو غوښتلو په جرم کښی مونږ جیلونو ته لیږلے شو نو زما د دے هاؤس نه جناب سپیکر، د دے حکومت نه دا مطالبه ده چه زمونږ ټولے حلقے د پاره خصوصی طور باندے، مونږ د اوبو غوښتنه کوؤ، اوبو د پاره مونږ په تیر حکومت کښی هم بهوک هړتالونه کړی دی، باوجود د دے چه زهٔ په تیر حکومت کښی د ایم۔ایم۔اے یو Candidate ووم خو هغه دور کښی هم مونږ د اوبو د پاره بهوک هړتالونه کړی دی۔ هغه دور کښی هم مونږ د اوبو د پاره او د هغه ګیس د پاره چه کوم ګیس زمونږ په علاقه کښی پیدا کیږی او په کوم ګیس باندے چه د آئین پاکستان د دفعه 158 تحت زمونږ حق مقدم دے، هغه ګیس هم مونږ ته نه ملاویږی او هغه ګیس هم هله مونږ ته ملاویږی چه کله پنجاب ته کوم پائپ لائن ځی چه هغه مونږ بند کړو نو د هغے نه پس هغه مونږ ته ملاویږی یا د ملک بلے حصے ته چه یو پائپ لائن ځی، هغه مونږ بند کړو۔ تیر حکومت کښی هم مونږ د شکردرے د پاره کوم ځائے کښی چه پینځه کوهیان په دے ټائم کښی موجود دی، پروډکشن ورکوی لګیا دی او د وزیر اعظم د اعلان مطابق پینځه کلو میټرRadius area کښی د ګیس ورکولو د پاره هلته مونږ بهوک هړتالونه کړی دی، هلته مونږ احتجاج کړے دے، هلته په زبردستئ باندے چه څه وخت کښی پائپ لائن بند شو نو هغے نه پس مونږ ته دا حق هلته ملاؤ شو او دا اوس په مخکښی ورځو کښی وزیر اعلیٰ صاحب راغلے وو په لاچئ کښی د ګیس افتتاح د پاره، نو یو کال او دوه میاشتے اوشوے چه هلته خلقو دا پائپ لائن بند کړے وو، مونږ دا وایو چه کومه رائلټی چه صوبه سرحد ته ملاویږی لکه څنګه چه د ټوبیکو سیس په باره کښی وزیر اعلیٰ صاحب په مردان کښی خپل تقریر کښی فرمائیلی وو چه د ټوبیکو سیس چه کومه رائلټی ملاویږی، د هغے 50%به په هغه اضلاعو باندے خرچ کیږی کوم اضلاع چه دا ټوبیکو پیدا کوی، دغه شان زهٔ د دے هاؤس په وساطت سره مطالبه کوم چه د ګیس او د آئل کومه رائلټی دے صوبے ته ملاویږی، د هغے د هم 50% په هغه اضلاعو باندے استعمال شی چه کوم اضلاع دا ګیس او تیل پیدا کوی او بیا خصوصی طور باندے وزیر اعلیٰ صاحب ته دا خواست کوم چه وزیر اعلیٰ صاحب زمونږ کلی ته

راغلے وو، د کوم سکیم، د اوبو د سکیم غوښتنه ترینه مونږه کړے وه او هغوی هلته اعلان هم کړے وو، هغه هم په دے اے۔ډی۔پی کښں نشته دے نو د دے زۂ هغوی ته خواست کوم چه زمونږ په ټوله حلقه باندے د مهربانی اوکړی، اوبه غواړو، اوبه غواړو، اوبه غواړو، نور څه نه غواړو۔ مهربانی۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: شکریہ، ڈاکٹر صاحب۔ وجیہہ الزمان صاحب!

جناب وجیہہ الزمان خان: اس سے پہلے کہ میں بجٹ پر بحث کروں، میں سمجھتا ہوں کہ اس میں کوئی خاص تعریف یا Criticism کی فی الحال کوئی ایسی ضرورت نہیں ہے کیونکہ میں آنریبل وزیر اعلیٰ صاحب کو مبارکباد پیش کرنا چاہونگا کہ دو مہینے کے عرصے میں پورے صوبے کا بجٹ بنانا، یہ کوئی معمولی بات نہیں ہے اور اس عرصے میں میں سمجھتا ہوں اس سے بہتر بجٹ ممکن ہی نہیں تھا۔ تو ہماری کوشش ہو گی کہ بجائے ہم تنقید کریں، ماشاء اللہ اللہ نے ہمیں ایک نوجوان قیادت دی ہے، پڑھے لکھے بھی ہیں اور خوش اخلاق بھی ہیں تو ہم چاہیں گے کہ ان کو مضبوط کریں اور عوام کی جو مایوسیاں ایک زمانے سے چلی آ رہی ہیں، ان میں کوئی خاطر خواہ کمی وجود میں آ سکے۔ (تالیاں) جناب سپیکر! میں، کل کی میرے بھائیوں کی تقاریر اسرار اللہ گنڈاپور صاحب کی اور جاوید عباسی صاحب کو سیکنڈ کرتے ہوئے آگے بڑھونگا۔ بجٹ کے حوالے سے کچھ Suggestions ہیں میری اور اس میں کچھ Reservations بھی ہیں۔ Reservation تو سب سے پہلے میری ایک ہے Wheat subsidy کے اوپر۔ دیکھا جائے تو Wheat subsidy کی ضرورت تھی کیونکہ آٹا اتنا مہنگا ہو چکا ہے کہ غریب آدمی کی دسترس سے دور ہو چکا ہے لیکن جو Amount اس Subsidy میں Reflect کیا گیا ہے، میں سمجھتا ہوں کہ اگر آئندہ اس قسم کی Amounts جو ہیں، وہ بھی ایگریکلچر پر لگائی جائیں اور ہمارے Farmers کو زیادہ مضبوط کیا جائے تو میں سمجھتا ہوں کہ ہم نہ صرف اچھی گندم پیدا کر سکتے ہیں بلکہ ہم اس پوزیشن میں آ جائیں گے کہ ہم اس کو ایکسپورٹ بھی کر سکیں۔ تو اسلئے تھوڑی سی Priorities اگر Change کریں تو کم پیسوں میں ہم اپنے Farmers کو روزگار بھی بہتر فراہم کر سکتے ہیں اور اس کے بعد اچھی Produce بھی لے سکتے ہیں تو اس پر اگر دوبارہ غور کیا جائے تو میں بڑا مشکور ہونگا۔ ایجوکیشن کے حوالے سے سر، میں ایک پسماندہ علاقے سے تعلق رکھتا ہوں جو کہ پہاڑی علاقہ ہے اور جب بھی میں اس علاقے میں جاتا ہوں تو سکولز کی جو Condition میں وہاں پر دیکھتا ہوں، ایجوکیشن کا نظام جو وہاں پر ہے، اس کی حالت میں

دیکھتا ہوں تو میں سمجھتا ہوں کہ ہمارے جو پرائمری سکولز ہیں خاصکر دور دراز علاقوں کے، وہاں تعلیم رہی ہی نہیں ہے۔ وہاں بلڈنگز یا تو حجرے کے طور پر استعمال ہو رہی ہیں یا کسی اور ایسے، میں سمجھتا ہوں کہ Irresponsible قسم کے کام میں استعمال ہو رہی ہیں۔ اس میں Suggestion میری یہ ہے کہ اگر اس میں ایجوکیشن کمیٹی بیٹھے اور وزیر اعلیٰ صاحب کی سرپرستی حاصل ہو تو اس میں اگر ہر یونین کونسل کے لیول پر بجائے اس کے کہ جگہ جگہ ہم سکول بلڈنگز دیں، ہم ایک بڑا انسٹی ٹیوشن تعمیر کریں جس میں ہاسٹل بھی ہو اور تعلیمی ادارہ بھی ساتھ ہو کیونکہ ہمارے علاقے میں اتنی غربت ہو چکی ہے بلکہ اب پورا ملک ہمارا آہستہ آہستہ غربت کی طرف چلا جا رہا ہے۔ ہاسٹل میں یہ Facility ہو گی کہ بچوں کو کم از کم خوراک وہاں پر مہیا ہو سکتی ہے اور میں سمجھتا ہوں کہ جب تک بچے کے پیٹ میں خوراک نہیں ہے، اس کو تعلیم کی سمجھ نہیں آنے لگے گی۔ بھوکا بچہ اگر پہاڑ سے اتر کر دو گھنٹے چل کر سکول جائے گا اور اسی بھوک کی حالت میں واپس گھر جائیگا تو میں سمجھتا ہوں کہ اس تعلیم کا کوئی فائدہ ہی نہیں ہے۔ اسلئے بہتر ہے کہ بجائے اس کے کہ ہم بیس، پچیس بلڈنگز سکولز کی بنائیں، وہ پیسہ بچا کر ہم ایک بڑا انسٹی ٹیوشن ہر ایک یونین کونسل میں دیں جس کو Administer کرنا بھی آسان ہو، جس کو Maintain کرنا بھی آسان ہو اور جہاں پہ بچوں کی اچھی نشو و نما اور تعلیم ہو سکے۔ اس کے علاوہ ہمارے بھائی شیر پاؤ صاحب نے بھی بات کی ٹرانسفرز کے حوالے سے، یہ ٹرانسفرز جو ہیں جناب سپیکر، یہ ہمارے صوبے میں اور ہمارے پورے نظام کیلئے ایک Curse ہے، اس کو کنٹرول کرنے کیلئے میں وزیر اعلی صاحب سے گزارش کرونگا، آنریبل منسٹر صاحب تو نہیں ہیں، اس وقت ایجوکیشن بلکہ ہیلتھ میں بھی اور دیگر اداروں میں بھی یہ Guts ہیں۔ اس میں اگر آپ ہر ایم پی اے کو اختیارات دے دیں اور اس کو ایک Prescribed time، مہینے کا یا دو مہینے کا دے دیں کہ اس کے اندر وہ نیا نیا ایم پی اے جو Elect ہوا ہے، اپنے حالات اور واقعات کو اس نے Deliver کرنا ہے، وہ اپنے مزاج کے مطابق اس کو کر لیں اور اس ٹائم فریم کے بعد پھر آپ تین سال کیلئے مکمل Ban لگائیں تاکہ پھر کچھ کام ہو سکے، ان ٹرانسفرز سے جان چھوٹ سکے۔ (تالیاں) یہ میری گزارش ہے، I hope کہ اس کو Honour کریں گے اور اس میں پھر یہ نہیں کہ جی اس کی ایک، جب غلط Precedence بنتا ہے تو پھر Flood کھولتا ہے، پھر آپ کسی چیز کو کنٹرول نہیں کر سکتے تو میں خود سب سے پہلے اس پر عمل کرونگا کہ اگر وہ Prescribed time دیا جائے تو اس میں انشاء اللہ اپنا سارا Proposal بنا کر تین سال میں انشاء اللہ پھر ٹرانسفر کے حوالے سے

میں نہ کسی منسٹر کوتنگ کرونگا، نہ آنریبل چیف منسٹر صاحب کوتنگ کرونگا۔ جناب سپیکر! میں ہیلتھ کی طرف آتا ہوں۔ میں نے اے ڈی پی دیکھی، مجھے تھوڑی سی مایوسی ہوئی کیونکہ اس میں صرف ایک سکیم مانسہرہ کی Reflect ہوئی ہے لیکن میں گلہ اسلئے نہیں کرتا ہوں کہ بات پھر وہی آ جاتی ہے کہ دو مہینے میں اے ڈی پی اسی قسم کی بن سکتی ہے لیکن ہم امید رکھتے ہیں کہ انشاء اللہ وزیراعلیٰ صاحب ہمیں اس میں Compensate بھی کریں گے اور جتنا ہمارے ساتھ جائز تعاون، ایسے تعاون کی ہم بھی توقع نہیں کرتے جو ان کی چادر سے باہر ہو لیکن ان کی عزت اور چادر کو دیکھتے ہوئے جو ہم سے ممکن ہوگا، انشاء اللہ وہ ہم ان سے سرپرستی کی توقع رکھیں گے۔ ہیلتھ میں سر، اے ڈی پی میں دیکھ رہا تھا، اس میں ایک 'Burn Unit' پورے صوبے کیلئے دیا گیا ہے، میری گزارش یہ ہے کہ جہاں پر کوئی آدمی جل جاتا ہے یا اس پہ اس قسم کی کوئی آفت آ جاتی ہے تو میں سمجھتا ہوں کہ اس سے زیادہ تکلیف دہ اور کوئی چیز نہیں ہوتی کیونکہ اس کو Cure ہونے میں بھی کافی ٹائم لگتا ہے اور اس میں کافی اذیت سے آدمی کو گزرنا پڑتا ہے تو اس کیلئے میں سمجھتا ہوں کہ ایک 'Burn centre' ناکافی ہے بلکہ کوشش یہ ہونی چاہئے کہ ہر ضلع میں ایک 'Burn center' بنے تاکہ اس قسم کی ایمرجنسی کو وہاں پر Attend کیا جاسکے۔ جناب سپیکر، میں ووکیشنل انسٹی ٹیوٹس کی طرف آؤنگا، ووکیشنل انسٹی ٹیوٹس، خواہ وہ فیمیل کے حوالے سے ہو یا میل کے حوالے سے، کا ذکر اے ڈی پی میں جگہ جگہ کافی موجود ہے لیکن بڑے افسوس کے ساتھ کہنا پڑتا ہے کہ اتنے Institutions ہونے کے باوجود بھی ہمارے پاس Human resource میں ہنرمند لوگ نہیں ہیں۔ تعلیم کا وہ معیار ہم برقرار نہیں رکھ سکے، جس کا Blame میں اس کے عمل کو کیا دونگا، ایک زمانے سے یہ سارا چلا آ رہا ہے۔ اگر ہم تعلیم نہیں دے سکتے تو کم از کم میٹرک تک اچھی تعلیم Ensure کر کے لوگوں کو ووکیشنل انسٹی ٹیوٹس میں ڈالیں تاکہ وہ ہنرمند ہو جائیں، پلمبر ہو یا کارپینٹر ہو یا Workmanship میں کسی اور فیلڈ میں ہو تاکہ وہ اس ملک میں یا اگر باہر بھی جائے تو اس ملک کے زرمبادلے کا ایک بہتر Resource بن سکے اور انکے اپنے گھریلو حالات بھی بہتر ہوں اور انکو اچھا بہتر روزگار بھی مل سکے۔ تو اس حوالے سے میری گزارش ہے کہ انکی طرف توجہ دیں تاکہ غربت ختم کرنے کیلئے ہر آدمی کے پاس کوئی ایسا ہنر ہونا چاہیئے جس سے کہ وہ ایک بہتر روزگار حاصل کرنے میں کامیاب ہو سکے تو جناب سپیکر، میں تھوڑا سا C&W کے محکمے کی طرف آؤنگا، Construction and works، یہ Buildings وغیرہ ساری اس کے Under آتی ہیں، مجھے بڑے دکھ کے ساتھ کہنا پڑتا ہے کہ

Construction کا معیار اتنا گر گیا کہ جو سڑک بنتی ہے، وہ ایک بارش کی مار برداشت نہیں کر سکتی۔ جو بلڈنگ بنتی ہے، وہ بننے کے بعد Complete نہیں ہوئی ہوتی اور اس میں Seepage شروع ہو جاتی ہے اور اس میں دیگر اس قسم کے Flaws سامنے نظر آنا شروع ہو جاتے ہیں تو میں وزیر اعلیٰ صاحب سے گزارش کرونگا کہ اس پر تھوڑی سختی کریں۔ اگر یہ Kick backs اور Commissions کو کنٹرول نہیں کیا جا سکتا تو اس کا Rate اتنا Enhance کر لیں کہ اس کی کوالٹی پر کوئی Compromise نہ ہو سکے۔ ایک روڈ آج اگر پینسٹھ لاکھ روپے پر بنتی ہے، اگر موقع پر جا کر دیکھیں تو میں سمجھتا ہوں کہ تیس لاکھ بھی نہیں لگتے، یہ اس صوبے کے ساتھ اور اس صوبے کے عوام کے ساتھ ظلم ہے اور یہ فنڈ کس طرح ہم پیدا کرتے ہیں، کہاں کہاں سے مانگتے ہیں، کیا کیا اس کیلئے ہمیں ایوان میں جھگڑے کرنے پڑتے ہیں، یہ ہم سمجھتے ہیں، یہ محکموں کے لوگ اس طرح نہیں سمجھ سکتے۔ اسلئے اس میں جو انکو دینا ہے، جو آپ نے بیچ میں ان کیلئے کمیشن کا لیول رکھنا ہے، جو کچھ کرنا ہے اس کو، کیونکہ ختم تو میں سمجھتا ہوں سر دست نہیں ہو سکتا لیکن اس کو تھوڑا سا Organize کر لیں تاکہ کوالٹی کنسٹرکشن پر کسی قسم کی Compromise نہ ہو۔ ایک روڈ بنے، کوئی بھی بلڈنگ بنے تو کم از کم دس سال تک اس میں کوئی ایسا Major construction fault سامنے نظر نہیں آنا چاہیئے۔ (تالیاں) اسی حوالے سے جناب سپیکر، Monitoring and Evaluation اور اس قسم کی دیگر Heads کے نیچے کچھ فنڈز اے ڈی پی میں، میں نے دیکھے ہیں، رکھے گئے ہیں۔ میری گزارش یہ ہے جناب سپیکر، کہ بد قسمتی کے ساتھ کہنا پڑتا ہے کہ ہمارے صوبے میں نہیں بلکہ ہمارے پورے ملک میں کرپشن اس حد تک بڑھ چکی ہے کہ پہلے جب کوئی کام کرنے جاتا تھا تو کہتا کہ جی تھوڑی سی گریس لگاؤ، کام ہو جائے گا، اب تو میں سمجھتا ہوں کہ گریس لگانی نہیں، گریس لیپنی پڑتی ہے۔ اتنے کا کام نہیں ہوتا جتنا کہ اوپر خرچہ لگتا ہے تو یہ کرپشن جو ہے، میں سمجھتا ہوں کہ اس کی Major وجہ یہ ہے کہ ہمارے جتنے بھی گورنمنٹ آفیسرز ہیں یا ایمپلائیز ہیں، وہ Low paid ہیں، اگر ہمیں یہ حالات ٹھیک کرنے ہیں تو اس کیلئے ہمیں سب سے پہلے اپنے ہر ایک سرکاری اہلکار یا کوئی عام، جو بھی گورنمنٹ سے Related تنخواہ دار طبقے کا آدمی ہے، اس کیلئے ایک Respectable existence provide کرنی ہے۔ جب تک ہم ایک Respectable existence اس کو Provide نہیں کرتے تو ہم اس سے پوچھ ہی نہیں سکتے کہ تم کرپشن کیوں کرتے ہو؟ کیونکہ وہ بھی اس معاشرے کا انسان ہے، اسکے بھی بچے ہیں، اس کے بھی اخراجات ہیں، اس کو بھی اپنی Living

maintain کرنی ہے۔ دنیا میں پیدا ہوا ہے، اپنے حقوق کے ساتھ پیدا ہوا ہے۔ اگر اس کے حقوق اس کو نہیں ملیں گے تو وہ Grab کرے گا اور پھر جائز ناجائز کی تمیز نہیں رہے گی اور جب جائز ناجائز کی تمیز نہیں رہے گی تو معاشرے میں امن برقرار نہیں رہ سکتا اور اس کا کوئی End نہیں ہوتا پھر، تو یہ میری گزارش ہے کہ اس میں جناب سپیکر، یہ Monitoring and Evaluation، یہ انٹی کرپشن، انٹی انٹی کرپشن، بجائے اس کے کہ ہم Administrative structure کو Expand کریں اور اپنے Exchequer کے اوپر مزید بوجھ ڈالیں، بہتر یہ ہوگا کہ ہم اپنے Administrative structure کو اس جگہ پر لے کر آئیں جہاں اس کو ہم Manage کر سکتے ہیں، اس کو فعال بنا سکتے ہیں اور اس کو Performance کرنے میں ایک بہترین ادارہ بنا سکتے ہیں۔ تو اس کیلئے میں سمجھتا ہوں کہ اگر سر دست سارا کچھ کرنا ممکن نہیں ہے تو ہم یہ کرتے ہیں کہ جی، For instance صحت کے حوالے سے Polio eradication ہے، Chest infections ہیں، اس میں فلاں چیزیں ہیں، ان کی Eradication کیلئے کام ہو رہا ہے، تو میری گزارش یہ ہو گی کہ ہمیں یہ دیکھنا چاہیئے کہ یہ چیزیں جو Emerge ہو رہی ہیں، یہ کس وجہ سے ہو رہی ہیں؟ For instance صحت کی بیماریاں ہیں، آپ کو Allergies شروع ہو گئی ہیں، یہ سب Pollution سے ہو رہی ہیں تو ہم بجائے اس کے کہ اتنا زیادہ دوائیوں پر خرچہ کریں اور لوگوں کو اس میں پھنسائیں، ہمیں Pollution control کرنی چاہیئے۔ ہمیں بنیادی چیزیں، جو گندگی ہے، اس کو صاف کرنا چاہیئے نہ کہ ہم اس گندگی کے اثرات کو کنٹرول کرنے کی کوشش کریں۔ تو اس طرف توجہ دینی چاہیئے کہ ہم اس گندگی کو صاف کریں جو کہ میں سمجھتا ہوں ایک صحیح Sincerity سے اور Dedication سے ہی ہو سکتی ہے، وہ صرف باتوں سے نہیں ہو سکتی۔ یہ باتیں زیادہ میں اسلئے کر رہا ہوں کہ ماشاء اللہ نوجوان چیف منسٹر صاحب ہیں، وہ سمجھ بھی سکتے ہیں اور انشاء اللہ کریں گے بھی اور ہم بھی ان کو ہر Positive بات میں انشاء اللہ بھرپور سپورٹ کریں گے۔ چونکہ ہم یہاں پر اپنے علاقے کے غریب لوگوں کی خدمت کیلئے آئے ہیں، یہاں پر کسی سیاسی ایجنڈے کے مہرے بننے کیلئے نہیں آئے ہیں۔ جناب سپیکر، لاء اینڈ آرڈر کا مسئلہ ہمارا، جس طرح میں نے بات کی، کس وجہ سے ہے؟ اس میں سب سے بنیادی جو کمزوری ہے، وہ Rule of law کی ہے۔ ہمارے معاشرے میں Law کتابوں تک تو ہے لیکن آگے نہیں ہے۔ جو مالدار ہے، افسوس کی بات ہے کہ وہ ہر جگہ جا کر اپنا کام نکال لیتا ہے۔ غریب آدمی کیلئے قانون سامنے آ جاتا ہے۔ جناب سپیکر، گورنر صاحب سے لیکر ایک غریب آدمی تک Rule of law سب

کیلئے ایک ہونی چاہیئے اور جو اس پر عمل نہیں کرتا، اس کیلئے Prescribed punishments قانون میں موجود ہیں، جب تک ایک دو بندے Punish نہ ہوئے ہونگے، ان میں غلط کام کرنے کا ڈر پیدا نہیں ہوگا۔ اب تو لوگ اس طرح کرتے ہیں، غلط کام کرتے ہیں کیونکہ انہیں پتہ ہوتا ہے کہ جی میرا بھائی ایم پی اے یا ایم این اے ہے، میں کسی طریقے سے نکل جاؤنگا، یہ چیز نہیں ہونی چاہیئے۔ غلط کام کی جس وقت تک سزا نہیں ہوگی، آپ غلط کام کو کنٹرول نہیں کر سکتے۔ جناب سپیکر، Earthquake پر آتا ہوں۔ اس میں ذرا توجہ سی ایم صاحب کی خاص طور پر چاہونگا۔ جناب سپیکر، ڈھائی سال یا تین سال ہونے کو ہیں کہ Earthquake ہوا ہے۔ اس میں کوئی شک نہیں کہ Large scale پر لوگوں کو Cheques ملے ہیں لیکن بد قسمتی کی بات یہ ہے کہ اسی کرپشن کی وجہ سے اس میں بیشمار گھپلے ہوئے اور اس میں کئی ایسے Un-deserving لوگ جن کے گھر خراب بھی نہیں ہوئے تھے، انہوں نے بھی دس دس چیک لے لئے، پندرہ پندرہ لے لئے اور بجائے گھر ٹھیک کرنے کے وہ بجارو میں پھر رہے ہیں اور Deserving لوگ، جن کو Greasing کا Process نہیں آتا تھا، وہ بیچارے دس پرسنٹ آج بھی مجبور بھاگتے پھر رہے ہیں اور اتنے غریب ہیں کہ ان کے پاس کرایہ بھی نہیں ہوتا کہ دفتر میں جاکر اپنے چیک کے مسئلے کو Process کر سکیں۔ تو میری گزارش یہ ہے کہ جہاں پر اتنے زیادہ چیکس جائز ناجائز تقسیم ہوئے ہیں، وہاں یہ آخری دس پندرہ پرسنٹ جو رہ گئے ہیں، اس میں بھی گزارش ہے کہ اگر زیادہ نہیں تو ایک ایک جس کو نہیں ملا، ایک ایک اس کو دیں تاکہ اپنے گھر پر چھت بنا سکے اور Generally دس پرسنٹ یا پندرہ پرسنٹ وہ ہیں جو کہ صحیح Deserving لوگ ہیں۔ اس میں جناب سپیکر، Conclude کرنے کی انہوں نے تاریخ دی ہے تیس جون۔ گو کہ انہوں نے بہت زیادہ ٹائم دیا ہے، اس میں کوئی شک نہیں لیکن اس میں کمزوریاں بھی ERA ہی کی سامنے آئی ہیں کہ انہوں نے وقت پر اس کو Complete نہیں کیا۔ نقشے کا ایشو آج تک Pending ہے کیونکہ انہوں نے ایک Prescribed نقشہ دے دیا ہے۔ اب وہ پشاور میں تو ہو سکتا ہے لیکن پہاڑ کے اوپر تو نہیں ہو سکتا۔ وہاں پر جو اس کی Indigenous construction materials ہیں، وہ Different ہیں اور یہاں پر Different ہیں۔ اگر یہاں والا نقشہ آپ ادھر لے جائیں، سریا سیمنٹ لے کر جائیں تو وہاں پہنچنے میں اتنی Cost آتی ہے کہ بندہ اپنی چھت بنا ہی نہیں سکتا۔ تو مہربانی کر کے یہ نقشے والی بات ختم کریں اور لوگ اس سے پہلے بھی رہتے آئے ہیں، زندگی اور موت اللہ کے اختیار میں ہے، اس میں آپ یہ نہیں کہہ سکتے کہ جی نقشہ بنے گا تو لوگوں کی زندگیاں بچ جائیں گی یا نہیں

بچیں گی، یہ اللہ کا اختیار ہے کہ کس کی بچ جائے گی، کس کی نہیں بچے گی تو لوگ ایک زمانے سے رہتے آ رہے ہیں، ان کو اسی طرح رہنے دیں اپنی مرضی کے مطابق اور ان پر مرضی زیادہ ٹھونسی نہ جائے۔ جناب سپیکر، میں بد قسمتی سے اس دن لیڈر آف دی اپوزیشن کی تقریر سن نہیں سکا لیکن اپنے بھائی اسرار خان کی تقریر سے مجھے کچھ تھوڑے سے پوائنٹس ملے۔ اے ڈی پی کے حوالے سے بات ہوئی، یہ تو شکر ہے کہ Annual Development Programme کی اب ہم امید رکھتے ہیں، اس سے پہلے تو وہ 'اکرم درانی پروگرام' سمجھا جاتا تھا۔ بات امبریلا کی ہوتی تھی، سوچ اتنی محدود تھی کہ امبریلا تک محدود ہو گئی اور یہ خیال نہیں آیا کہ امبریلا کے نیچے تو ایک ہی آدمی آ سکتا ہے، زیادہ نہیں آ سکتے۔ (قہقہے/تالیاں) تو میری گزارش یہ ہے کہ سی ایم صاحب ماشاء اللہ وسیع سوچ رکھتے ہیں، سیاسی Background ہے تو یہ چھتری کا Concept نکال دیں اور اچھا بڑا Water proof تمبو لگائیں تاکہ ایک سو چوبیس ممبران سارے اس کے نیچے آ سکیں۔ الحمدللہ ہم سارے ان کے خیر خواہ بھی ہیں اور ان کو سپورٹ بھی کرنا چاہتے ہیں تو یہ اس قسم کی چھتریوں کا Concept نہ لیکر آئیں۔ پھر Enhancement in grants کی بات ہوئی جناب، رائلٹی کی بات ہوئی، خوش قسمتی سے ان کی حکومت تھی اسی وقت، رائلٹی کا ایشو تھا، وہ بھی حل ہو گیا۔ پھر سنا ہے کہ یہ بھی کہا گیا کہ جی میں Wheat کی خاطر سی ایم پنجاب کو ملنے گیا تھا تو میں گزارش یہ کرنا چاہتا ہوں کہ اگر وہ تھوڑی مزید وضاحت کر کے بتادیں کہ کن تاریخوں پر وہ ملنے گئے تھے تاکہ ہمیں پتہ لگ سکے کہ آیا وہ Wheat کیلئے گئے تھے یا وہ اسمبلیوں کو بچانے کیلئے اور صدر محترم کیلئے راستہ ہموار کرنے کیلئے گئے تھے؟ (تالیاں) ان باتوں کی وضاحت ہونی چاہیئے۔ یہ باتیں میں اسلئے کر رہا ہوں کہ ساری عمر گالیاں ہم "قاف" والوں نے کھائی ہیں، مزے انہوں نے کئے ہیں۔ کل یہ حکومت میں ادھر تھے، ادھر اپوزیشن میں تھے، آج یہ ادھر حکومت میں ہیں اور ادھر اپوزیشن میں ہیں۔ یہ بات میری سمجھ سے باہر ہے اور جتنے مفادات انہوں نے لئے، جو کچھ انہوں نے کیا، کفر یہ کرتے رہے، کافر ہم کہلاتے رہے۔ جو مفادات انہوں نے لیے، عوام نے بھی دیکھ لیا اور الحمدللہ سامنے بھی آ گئے، چھتر سے تیرہ رہ گئے، ایسی بات نہیں ہے، یہ حقائق سامنے آ گئے۔ تو مقصد کہنے کا یہ ہے کہ ہم نے ماضی میں بہت گالیاں کھائی ہیں تو جناب سپیکر، میری گزارش ہے کہ میرا اختلاف لیڈر آف اپوزیشن سے پہلے بھی رہا ہے اور آج بھی ہے تو میری گزارش ہے کہ میں اس کی لیڈر شپ کو تسلیم نہیں کرتا تو مہربانی فرما کر میری کرسی وہاں پر رکھ دیں اور اگر وہاں میری شکل پسند نہ آئے تو بیچ میں کہیں پر رکھ دیں (تالیاں) کیونکہ میں اس منافقت کی درویشی

کو نہیں مانتا، میں اس منافقت کی Chess کو نہیں مانتا کہ جس میں ہر ایک کو سیاسی مہرہ بنایا جائے اور اس کو استعمال کیا جائے۔ میں یہاں پر الیکشن لڑکر آتا ہوں اپنے حلقے کے غریب لوگوں کی عافیت کیلئے، انکی خدمت کیلئے اور میرا منشور صرف وہ ہے۔ مجھے اس سے کوئی مطلب نہیں ہے کہ کوئی کیا کہتا ہے؟ آپ ٹھیک بات کریں گے، میں بھرپور سپورٹ کرونگا لیکن میری اپنی پارٹی غلط بات کہے گی، میں اس کو کبھی نہیں مانوں گا۔ میں نے ہمیشہ الحمدللہ اصول کی سیاست کی ہے، پہلے بھی کی ہے اور آئندہ بھی انشاء اللہ کرونگا۔ باقی جناب سپیکر، میری گزارش ہے کہ میں نے ابھی بات کی، لاء اینڈ آرڈر کی بات بھی کی، میں نے اس میں Suggestions کی بات بھی کی تو میری ایک Suggestion ہے، جو میں نے Respectable existence کی بات کی، اس کو Start کرنے کیلئے میں سمجھتا ہوں کہ سب سے پہلے اگر پولیس کی طرف Concentrate کیا جائے تو معاشرے میں بہت بڑا فرق آ سکتا ہے۔ ایک ایس ایچ او کو لے لیں یا ایک حوالدار یا کانسٹیبل کو لے لیں، اس کی تنخواہ کو دیکھیں اور اس کے اختیارات کو دیکھیں، وہ Match نہیں ہو سکتے۔ ظاہری بات ہے کہ اب انہیں اپنے اختیارات کو Maintain کرنے کیلئے وہ Illegal means سے اپنے Survival کو ممکن بنائے گا۔ تو سب سے پہلے اگر پولیس میں، جس طرح میرے بھائی نے اچھی مثال موٹروے کی دی کہ اس میں دیکھیں تھوڑا سا اس کو Organize کیا ہے تو وہ بہت بہتر پرفارم کر رہی ہے باقی پولیس کی نسبت، اس کی طرف توجہ دی جائے اور اس کے بعد پھر ریونیو کی طرف توجہ دی جائے۔ اگر ریونیو میں صحیح Taxes collect ہو جائیں تو میں سمجھتا ہوں کہ ہمارے پاس کوئی ایسا خسارہ نہیں ہے اور کوئی ایسے Financial constraints نہیں ہیں۔ صرف یہ ہے کہ ہم لوگ حب وطنی کے ساتھ ٹیکس نہیں Pay کرتے ہیں، ہر کوئی چھپانے کی، چوری کرنے اور اسکی وو چر کاٹنے کی کوشش کرتا ہے۔ تو میری یہ گزارش ہے سر، یہ چند گزارشات تھیں۔ میں آخر میں آپ تمام بھائیوں کا، میں نے ایک بات کی اس پر میرے کچھ اے این پی کے بھائیوں نے بڑی تالیاں بجائیں، میرا مقصد فلور کراسنگ کا نہیں ہے، میرا مطلب اچھی Working relationship قائم کرنے کا ہے اور اس نظام کو فعال بنانے کا ہے، جمہوریت کو فعال بنانے کا ہے اور غریبوں کی خدمت کرنے کا ہے۔ باقی پارٹی جو ہے، وہ ایک سیاسی جمہوریت کا حصہ ہے، ممکن ہے کہ آج نہیں تو کل ہم آپ کے ساتھ بیٹھے ہوں، اس میں تو سیاست میں کوئی حرف آخر نہیں ہے لیکن فلور کراسنگ نہ میں نے کبھی کی ہے، نہ کرونگا۔ تو صرف یہ کہ Working relationship کی حد تک اور آپ کے ساتھ تعاون کرنے کی حد تک میں نے یہ گزارش کی ہے۔ میں

ان ساری باتوں کے بعد تہہ دل سے سر، آپ کا پھر مشکور ہوں اور سارے بھائیوں کا مشکور ہوں جنہوں نے مجھے برداشت کیا اتنی دیر۔ شکریہ کے ساتھ اجازت چاہونگا۔

جناب سپیکر: تھینک یو، وجیہہ الزمان بھائی۔ سید مرید کاظم صاحب۔ اس کے بعد۔

مخدوم زادہ سید مرید کاظم شاہ: شکریہ، جناب سپیکر سر۔ سب سے پہلے تو میں آپ کا مشکور ہوں جی کہ آپ نے مجھے ٹائم دیا۔ میں مزید اتنی لمبی تقریر نہیں کرونگا کیونکہ آپ کی باتیں میں نے چیمبر میں سنی ہیں تو اس کو مدنظر رکھتے ہوئے میں لمبی تقریر نہیں کرتا۔ اسرار گنڈاپور صاحب نے پچھلے دور کی ایک بہترین تصویر جو پیش کی ہے، میں اس کی تائید کرتا ہوں جی اور چیف منسٹر صاحب سے یہ ریکویسٹ کرتا ہوں، التجا کرتا ہوں کہ اس دور میں جس کے ساتھ بھی زیادتیاں ہوئی تھیں اس پانچ سال کے دور میں، وہ اس کا ازالہ کریں گے، ان کے سامنے میری گزارش ہے جی۔ دوسرا سر، خلیفہ قیوم صاحب نے کل ڈی آئی خان کے حالات پر بات کی تھی۔ واقعی ڈی آئی خان کی اس وقت جو پوزیشن ہے، پورے پاکستان میں سب سے بری پوزیشن ڈی آئی خان کی لاء اینڈ آرڈر کے حوالے سے ہے۔ ہمارے الیکشن کے بعد اس دوران کم از کم بیس پچیس آدمی یہاں شہید ہو چکے ہیں اور جو حالات بنے ہوئے ہیں، بالکل کشیدہ ہیں۔ میں نے اس سلسلے میں چیف منسٹر صاحب سے ایک ملاقات کی تھی۔ انہوں نے مہربانی فرمائی تھی اور کہا تھا کہ میں جلدی اجلاس بلا رہا ہوں تمام ممبرز کا تاکہ ہم اکٹھے بیٹھ کر اس کا کوئی صحیح حل تلاش کریں۔ چونکہ جب کسی کے ساتھ ظلم ہوتا ہے تو اس کے خلاف احتجاج ہوتا ہے اور یہ احتجاج پھر مصیبت بن جاتی ہے جو گورنمنٹ کیلئے مزید مصیبتیں پیدا کرتی ہے۔ دوسرا جی وجیہہ الزمان صاحب نے ایک بہت اچھی آفر دی ہے، میں وجیہہ بھائی کی توجہ چاہونگا۔ میں وجیہہ الزمان صاحب سے یہ ریکویسٹ کرونگا کہ ہم نے، سابقہ دوستوں نے ایک دس کا گروپ بنایا ہوا ہے، یہ اس گروپ میں شامل ہو جائیں تو ہم اس کو ویلکم کریں گے۔ ان سے یہ التجا ہے کہ ہمارے اس گروپ میں شامل ہو جائیں کیونکہ یہ بھی اسی چیز سے ڈسے ہوئے ہیں جس سے ہم تمام ڈسے ہوئے تھے تو میں ان سے ریکویسٹ کرونگا کہ یہ اس میں ہمارے ساتھ آئیں۔ سر! اس وقت خوراک کا پرابلم ہے جس کا واحد حل پورے پاکستان کیلئے چشمہ لفٹ کینال ہے۔

جناب سپیکر: بابک صاحب! اس طرف توجہ دیں۔ ٹی بریک میں یہ سب گپ شپ اس وقت لگائیں۔ تھینک یو۔

مخدوم زادہ سید مرید کاظم شاہ: سر! چشمہ رائٹ بینک کینال جو ہمارے لئے ایک بہت ہی ضروری چیز تھی، اس کی فرسٹ لفٹ سر، ہمارے پیسوں سے بنے گی۔ اس کا Loan بھی صوبہ سرحد ادا کرے گا لیکن ہمارا پرابلم یہ ہے جس طرح سکندر شیر پاؤ صاحب نے بات کی ہے کہ ہمارا پانی دوسرے صوبے استعمال کر رہے ہیں، اس کیلئے یہ رکاوٹ بنی ہوئی ہے کہ وہ اس سی آر بی سی کو بہت لٹکا رہے ہیں اور اس کے Estimate اتنے غلط بنا رہے ہیں، جو دو Estimates انہوں نے بنائے ہیں وہ 50% کم ہو کر بھی لفٹ بن سکتی ہے جی۔ چونکہ میں نے ابھی عبدالاکبر خان سے بھی اس پر بات کی، پرویز خٹک صاحب بیٹھے نہیں ہیں، انہوں نے فیز I میں ایک نہر بنائی تھی سی آر بی سی کی جو کہ Unlined تھی اور Unlined اسلئے بنائی گئی تھی کہ اس میں لفٹ کا پانی آئے گا تب اس کو لفٹ پھیلائے گا، باقی تمام Lined تھی لیکن آج واپڈا والے صرف Delay کرنے کیلئے ایک Parallel نہر بنا رہے ہیں جس پر Cost اربوں روپے بڑھ رہی ہے تو میں ایک دن وزیر اعلیٰ صاحب کے ساتھ بیٹھونگا اور ان سے ریکویسٹ کرونگا کہ واپڈا کو بلائیں، ہمیں بلائیں تاکہ اس پر ایک بات ہو جائے تو انشاء اللہ جو یہ اربوں کی بنا رہے ہیں، بہت کم پیسوں سے وہ نہر بن سکتی ہے اور جس سے صرف ڈیرہ اسماعیل خان پورے پاکستان کو گندم Provide کر سکتا ہے۔ جناب والا! اس کے بعد میں تھوڑی سی اپنی تجویز دینا چاہتا ہوں اس اے ڈی پی کے حوالے سے روڈز کے سلسلے میں۔ جانب والا! ایک روڈ بنائی گئی ہے پچھلے دور میں بگھی کمر ٹو کنڈہ جس کے دو فیز مکمل ہو چکے ہیں، 83 کلومیٹر وہ بن چکی ہے لیکن بدقسمتی سے چھ کلومیٹر روڈ پنجاب کے حصے میں آتی ہے جو کہ ہماری جو نئی روڈ بنائی گئی ہے، درہ تنگ روڈ، ڈیرہ تنگ روڈ اس سے ملتی ہے لیکن اس کو روک دیا گیا ہے۔ اب تھرڈ فیز کیلئے پیسے رکھے گئے ہیں لیکن اگر وہ چھ کلومیٹر نہیں بنتی تو یہ 83 کلومیٹر روڈ بے سود ہے جبکہ ہمارے پاس ایک ثبوت موجود ہے کہ ڈیرہ دریا خان برج کی دس کلومیٹر روڈ صوبہ سرحد نے پنجاب میں بنائی ہے، میری یہ تجویز ہو گی، وزیر اعلیٰ صاحب سے خصوصی توجہ چاہونگا جی کہ یہ جو چھ کلومیٹر روڈ ہے، اسی سکیم کے فیز تھری کے پیسوں میں پہلے اس کو بنایا جائے، اس کے بعد آگے فیز تھری شروع کیا جائے چونکہ اس سے ایک ڈیرہ اسماعیل خان کو نہیں، لکی ضلع، منور خان بیٹھے ہیں، ان کے حلقے کو بھی فائدہ ہو گا اور میرے حلقے کو بھی فائدہ ہو گا۔ اگر یہ چھ کلومیٹر نہیں بنائی جاتی تو پھر بالکل 83 کلومیٹر جو روڈ بنی ہے، یہ بیکار ہی ہے۔ سر، اس دن اکرم خان درانی خان نے بھی ایک بات کی ہے شیخ بدین کے بارے میں جو ٹورازم کے زمرے میں آتی ہے جی، وہ جنوبی اضلاع کیلئے ایک بہت ہی اہم جگہ ہے۔ اس کیلئے تقریباً ایک سو پچاس ملین روپے کی منظوری

ہوئی تھی جس میں صرف اس وقت تک اکسٹھ ملین خرچ ہو چکے ہیں اور اس سال صرف ایک لاکھ روپیہ رکھا گیا اس سکیم کیلئے تو میں یہ ریکویسٹ کرونگا کہ مہربانی کر کے اس سکیم کو پورا کیا جائے کیونکہ وہ پورے جنوبی اضلاع کیلئے ایک بہترین سکیم ہے۔ اس سے پہلے مہتاب عباسی صاحب بھی وہاں کا دورہ کر چکے ہیں، درانی صاحب بھی کر چکے ہیں، میں امیر حیدر خان سے بھی ریکویسٹ کرونگا کہ ضرور شیخ بدین جائیں اور وہاں دیکھیں کہ کیا واقعی یہ اس علاقے کیلئے ایک صحت افزاء مقام بن سکتا ہے یا کہ نہیں بن سکتا؟ چونکہ انگریزوں کے وقت میں یہ بنا ہوا ہے، اس وقت ڈپٹی کمشنر بھی گرمیوں میں وہاں جایا کرتے تھے اور کام کیا کرتے تھے۔ جناب والا! دوسری میری ایک عرض ہے، ایجوکیشن میں سو ہائی سکولز، سو مڈل سکولز اپ گریڈ کرنے کیلئے تجویز دی گئی ہے منظوری کیلئے لیکن ایک ہائی سکول پر پچاس لاکھ روپے خرچ ہوتے ہیں اور ایک حلقے میں ایک سکول جاتا ہے، اگر اس پچاس لاکھ سے ہم پرانے سکولوں میں کمروں کی تعداد بڑھائیں تو ہم ایک ہائی سکول سے تین ہائی سکول بنا سکتے ہیں۔ اس طرح پرائمری سے مڈل سکول ستائیس لاکھ میں بنتا ہے تو اگر اس طرح کر دیں تو ہم کم از کم ایک یا دو مڈل سکول مزید بنا سکتے ہیں۔ سر! یہ تجویز ہے وزیر خزانہ صاحب سے کہ اگر اس کو اس طریقے سے کیا جائے، حلقہ کے ایم پی اے کو یہ اختیار دیا جائے کہ وہ جن تین سکولوں کو اتنی رقم کے اندر، پچاس لاکھ اور ستائیس لاکھ میں جتنی Facility دے سکتا ہے تو اتنے سکول اگر اپ گریڈ کئے جائیں تو یہ ایک مہربانی ہو گی، ایک کی بجائے ہمارے تین تین سکولز اپ گریڈ ہو جائیں گے۔ جناب والا! صحت کے معاملے میں میں تھوڑی سی عرض کرونگا کہ کچھ بی ایچ یو اور آر ایچ سی Already بنے ہوئے ہیں اور ابھی کچھ منظور ہوئے ہیں تو وہ اس علاقے میں بنائے جائیں جہاں انکی ضرورت ہو اور جو پرانے بی ایچ یوز، آر ایچ سیز اور ڈسپنسریاں ہیں، ان میں کم از کم سہولیات مہیا کی جائیں۔ پہلے ان کو سہولیات مہیا کی جائیں کیونکہ یہ پہلے سے غیر آباد پڑے ہیں۔ نئے بنائے جاتے ہیں اور جو پرانے ہیں، وہ اجڑے ہوئے ہیں تو سر، یہ تجویز ہے کہ پہلے انہی کو صحیح کیا جائے تاکہ لوگوں کو اسکا فائدہ ہو جائے جی۔ جناب والا! ایریگیشن کے معاملے میں میں ایک ریکویسٹ کرونگا۔ چونکہ میرا علاقہ فلڈ کا علاقہ ہے جہاں ہر سال لاکھوں، کروڑوں روپے ضائع ہوتے ہیں گرمی کے سیزن میں۔ میری ایک تجویز ہے، اس میں Main وجہ یہ ہے کہ فلڈ کے جو پیسے ہوتے ہیں، وہ گرمیوں میں دیئے جاتے ہیں، جولائی، اگست میں جبکہ اس وقت کوئی کام بھی ہو سکتا ہے، اگر اس رقم کو سردیوں کے سیزن میں دے دیا جائے تاکہ وہاں Restoration کا کام بھی ہو کیونکہ وہ پیسے جو گرمیوں میں دیئے جاتے ہیں، وہ بالکل

Waste ہوتے ہیں صرف پانی میں اور ایک مذاق بنا ہوا ہے کہ ڈی آئی خان میں پیسے ڈالے جا رہے ہیں اور ایک بہت بڑی بدنامی ہے ایری گیشن ڈیپارٹمنٹ کی جی۔ سر، ایگریکلچر میں، وزیر زراعت صاحب بیٹھے ہیں، بدقسمتی سے ایک فیصلہ ہوا ہے ڈی۔آئی۔خان کے خلاف، وہاں گورنمنٹ کے سیڈ فارمز جس میں پہلے مزارعین کام کرتے تھے اور اس سے گورنمنٹ کو پرافٹ ہو رہا تھا لیکن کیئر ٹیکر گورنمنٹ کے ایک وزیر نے اس کو واپس لے لیا گورنمنٹ کے کھاتے میں ڈالا کہ ہم خود کریں گے جس سے گورنمنٹ کو ہر سال Loss ہو رہا ہے۔ وہ سو، ڈیڑھ سو فیمیلیز بھی بیروزگار ہو گئی ہیں اور گورنمنٹ کو بھی Loss ہو رہا ہے۔ میں یہ التجا کرونگا، پچھلی اسمبلی میں بھی میں نے عرض کیا تھا، جس پر فیصلہ ہو گیا تھا کہ واپس کیا جائے گا لیکن وہ صرف اس وجہ سے واپس نہیں ہوا کہ وہ نئے کسانوں کو دینا چاہتے تھے اور ہمارا یہ مطالبہ تھا کہ انہی پرانے کسانوں کو پہلے دیا جائے جنہوں نے وہ زمین Voluntarily واپس کی تھی بغیر کسی مزاحمت کے، اس پر سو سو سال سے پڑے تھے لیکن انہوں نے واپس کر دی، انہی کو واپس کیا جائے۔ یہ ایک میری گزارش ہو گی کہ یہ آپ اس کو دے دیں جی۔ اس کے علاوہ آبنوشی پر میں تھوڑی سی عرض کرونگا جی، کہ جو سکیمیں اپنی لائف ختم کر چکی ہیں، مہربانی کر کے ان سکیموں کو دوبارہ بنایا جائے کیونکہ ان سے بیماریاں پیدا ہو رہی ہیں، وہ پائپ پٹ چکی ہے، اس میں گندہ پانی آ رہا ہے۔ نئی سکیمیں بھی ضرور بنائی جائیں جہاں ضرورت ہے، جہاں پانی کی کمی ہے لیکن جو تیس تیس سال سے پرانی سکیمیں ہیں، ان کی پوزیشن بہت خراب ہے اور Rehabilitation of water supply کیلئے مزید ایک رقم دی جائے کیونکہ وہ سکیمیں جو ختم ہو چکی ہیں اور ان کی ضرورت بھی ہے تاکہ ان کو بنایا جائے۔ نئی سکیمیں ضرور دی جائیں کیونکہ پانی کی ضرورت ہے اور دوسرا ان علاقوں میں واٹر سپلائی کی سکیمیں دی جائیں جہاں پانی خراب ہے جی چونکہ میں اپنے حلقے کی بات کرتا ہوں کہ میرے حلقے میں رپورٹ کے مطابق تقریباً پانچ یونین کونسلوں میں آرسینک کی بو آ چکی ہے اور اس سے بیماریاں پیدا ہو رہی ہیں تو میری یہ ریکویسٹ ہو گی کہ اسی چیز کو مدنظر رکھتے ہوئے یہ کام کیا جائے۔ آخر میں میں ہمایون خان کا مشکور ہوں کہ ہمایون خان نے کم وقت میں ہمارا سابقہ امبریلا بجٹ پیش کیا لیکن یہ ہمیں پتہ تھا کہ یہ ان کی مجبوری تھی۔ ہم امید رکھتے ہیں ان سے کہ یہ اگلے سال انشاء اللہ تمام ممبرز کو اعتماد میں لیکر بجٹ دیں گے کیونکہ ہر ایک آدمی، چونکہ ہم خود پہلے اس کی مخالفت میں تھے، اب وہ گورنمنٹ میں آ گئے لیکن یہ ان کی مجبوری تھی۔ شکریہ، سر۔

Mr. Speaker: Thank you.

Mr. Israr Ullah Khan Gandapur: Point of order.

Mr. Inayatullah Khan Jadoon: Point of order, Sir.

جناب سپیکر: آپ میں سے ایک ہو جائے کہ کون بولنا چاہتے ہیں؟

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: جناب سپیکر!۔۔۔۔

جناب سپیکر: لیکن مختصر، مختصر، اور ممبران بھی بولیں گے۔

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: شکریہ جی۔ سر! میں وزیر اعلیٰ صاحب کی توجہ چاہونگا۔ مخدوم صاحب نے ایک روڈ کے حوالے سے ذکر کیا، چونکہ میری بجٹ سپیچ زیادہ فگرز کے حوالے سے تھی، میں سمجھتا ہوں کہ یہ سکیم اس گورنمنٹ کا میرے حلقے کیلئے ایک بہت بڑا پراجیکٹ ہے کیونکہ یہ روڈ این۔اے۔50اور این۔اے۔5 کو ملاتی ہے، چھپن کلو میٹر اس کی لمبائی ہے۔ پچھلے دور میں چونکہ میں اس حلقے کا ایم پی اے تھا تو باوجود کال اٹنشن پیش کرنے کے، وزیر اعلیٰ صاحب کے نوٹس میں لانے کے، انہوں نے خود اعلان کیا تھا لیکن وہ نہیں بنا رہے تھے کیونکہ میں نے مولانا صاحب کے Against الیکشن لڑا تھا۔ ابھی یہ جس پورشن کی بات کر رہے ہیں، وہ Already بن چکا ہے۔ اگر کچھ رہتا ہے، اس کیلئے Over and above اگر آپ دیتے ہیں تو آپ کی ذرہ نوازی ہو گی۔ مہربانی کر کے یہ چھپن کلو میٹر جسکی افتتاح کیلئے کل میں نے آپ سے کہا بھی تھا، میری یہ خواہش ہو گی کہ آپ افتتاح بھی کریں اور اس سے یہ کلو میٹر نہ کاٹیں۔

جناب سپیکر: تھینک یو گنڈاپور صاحب۔ ساجدہ تبسم بی بی۔ Oh sorry چلیں وہ نہیں، آپ۔ ان کا مائیک آن کر دیں ذرا؟ لیکن ٹائم نہیں لینا زیادہ، جدون صاحب۔

جناب عبدالاکبر خان: بہت ٹائم لگتا ہے جناب۔

جناب عنایت اللہ خان جدون: جناب سپیکر! میں آپ سے صرف ایجنڈے کے حوالے سے ایک گزارش کرنا چاہ رہا ہوں کہ اس میں آج پھر دوسری نشت کا ذکر ہے۔ چونکہ کل Sunday ہے اور چھٹی کا دن ہے اور بہت سے ساتھی ہمارے دور دراز علاقوں سے یہاں پر آئے ہوئے ہیں، پچھلے ایک ہفتے سے یہاں پر ہیں تو میری گزارش ہو گی کہ اگر آج دوسری نشت نہ رکھی جائے اور Monday تک اس سیشن کو برخاست کیا جائے اور۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: تو اگر سارے دوست، معزز ممبران چاہیں تو؟ (تالیاں) سکندر عرفان صاحب۔ جی، ان کا مائیک آن کر دیں۔

جناب عنایت اللہ خان جدون: جناب سپیکر! ہمارے ایم پی اے ہاسٹل کا جوائے بلاک ہے سر، اس میں جنریٹر کی سہولت میسر نہیں ہے جس کی وجہ سے ہم لوگوں نے اے ڈی پیز اور بجٹ بھی موم بتی کی روشنی میں پڑھا ہے اور رات کو پوزیشن یہ ہوتی ہے کہ پالتو مچھروں کی ایک فوج ہم پر، جب بجلی بند ہوتی ہے، حملہ کر دیتی ہے تو میری گزارش ہے کہ وہاں پر ہمیں پتہ چلا ہے کہ جنریٹر آ گیا ہے، اس کو Kindly connect کروادیں۔ بہت بہت شکریہ۔

جناب سپیکر: جدون صاحب! یہ تو ساری قوم کو مچھر کاٹ رہے ہیں اور سب کو پتہ ہے لیکن آپ کیلئے کچھ Arrangement ہو چکا ہے جہاں تک مجھے معلوم ہے۔ بس اس کیلئے تھوڑا سا انتظار کریں، آ جائے گا آپ کیلئے جنریٹر۔ (قہقہہ) سکندر عرفان صاحب۔ سکندر عرفان صاحب۔

جناب سکندر عرفان: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ ډیره شکریه سپیکر صاحب، چه ما له مو موقع راکړه۔ زما په خیال دا ړومبے ځل دے چه تاسو مونږ ته په دے هاؤس کښ د خبرو کولو موقع راکړه۔ تر اوسه پورے خو صرف زمونږ مشرانو به خبرے کولے، مونږ به صرف چپونه درلیږل خو تاسو مونږ ته چرے توجه نه وه راکړے۔ زۀ ستاسو ډیره شکریه ادا کوم۔ ټولو نه ړومبے خو سپیکر صاحب، زۀ خپل چیف منسټر، حیدر خان هوتی او زمونږ وزیر خزانه، همایون خان ته مبارکی ورکوم چه په دومره لږ وخت کښ دوئ یو داسے Balanced budget پیش کړو۔ په دے باندے تنقیدونه خو ډیر اوشو خو حقیقت دا دے چه په دومره کم وخت کښ هم دغه شان پیش کیدے شو۔ داسے Balanced budgetپه دومره لږ وخت کښ پیش کول د دوئ یوه کارنامه ده۔ (تالیاں) ټولونه ړومبے خو چه زمونږ حکومت جوړ شو نو زمونږ ټولو ملګرو ته پته ده چه مونږ ته د لاء اینډ آرډر یوه ډیره لویه غټه مسئله وه د بجټ نه هم، د هرڅه نه ړومبے مونږ ته د لاء اینډ آرډر مسئله وه او زمونږه حکومت راتلو سره چه کوم د امن معاهدے اوکړے، کومے طریقے سره Law and order situation ئے Handle کړو نو هغه هم زمونږ د حکومت یو کارنامه ده۔ پکار دا ده چه زمونږ کوم ملګری تنقید کوی چه د دے تعریف هم اوکړی۔ زمونږه سابقه وزیر اعلیٰ، اکرم خان درانی صاحب خپل د اپوزیشن د لیډر په حیثیت چه کوم په بجټ باندے تقریر اوکړو، هغے کښ د ټولو نه زیات درانی صاحب د خپل تیر پینځو کالو د بجټ تعریفونه اوکړل خو زۀ هغوی ته په

معذرت سره صرف دا يوه خبره کوم، خاصکر د تعليم په حوالے سره هغوی خبره اوکړه، سپيکرصاحب، زۀ ستاسو توجه غواړمه لړه چه درانی صاحب کومه خبره د سکولونو متعلق اوکړه چه يره زمونږ په وخت کښې سکولونه ډير وو او اوس سکولونه کم شو، زۀ د هغے مثال دے سره درکولے شم چه نن نه څو کاله مخکښے د ايم ايم اے د ګورنمنټ چه کوم سابقه تعليمی وزير وو، هغه په صوابئ کښې يو تعليمی کانفرنس مناؤ کړے وو او هغے کښې هغه څه ډيرے قصے کړے وے چه ما دا کړی دی او ما دا کړی دی خو زۀ اوس هم په دے فلور دا وايم چه په صوابئ کښې اوس هم سکولونه خو به جوړ وی خو اسی فيصد زمونږه د فيميل چه کوم سينئر سټاف دے، د هغے اسی فيصد په صوابئ کښې کمے دے، ستره، اتهاره، انيس ګريډ چه دی، اسی فيصد مونږ سره فيميل سټاف نشته، په Male کښې ساټھ فيصد مونږ سره سټاف نشته چه ستره، اتهاره ګريډ کوم سټاف دے نو که صرف او صرف درانی صاحب تعليمی ترقی دے ته وائی چه د سکولونو تعداد د سيوا شی او هغے کښې د استاذان نه وی، ښودلو والا څوک نه وی نو زما په خيال دا ترقی نه ده۔ زۀ اوس د وزير اعلیٰ صاحب Attention غواړم لږ غوندے، مونږه بار بار په ميټنګونو کښې هم وزير اعلیٰ صاحب ته وئيلی وو چه تقريباً يو نيم کال اوشو زمونږ په صوابی کښې د 150 Beds هسپتال جوړ دے، څلور هغے کښې O.Ts دی، پوره Equipments ورته راغلی دی، هر څيز پکښې مکمل دے خو صرف واپډے والا ورله يو نيم کال اوشو چه بجلی نه ورکوی نو زۀ وزير اعلیٰ صاحب ته وايم چه مهربانی د اوکړی، مونږ خو په خطونو، په ميټنګونو د واپډے والا سره سترې شو خو هغوی زمونږ خبره نه اوری نو مهربانی د اوکړی که دے هسپتال ته ئے بجلی صرف ورکړه نو زۀ تاسو ته دا يقين دهانی درکوم چه په پنځلس ورځو کښې دننه د هغے هسپتال افتتاح به زمونږ وزير اعلیٰ صاحب کوی۔ زۀ د وزير اعلیٰ صاحب په نوټس کښې يو بله خبره راولم، د اے اين پی پارټئ په تاريخ کښې د صوابئ ضلع يو ډير غټ رول دے۔ د اتياؤ کالو تاريخ که مونږه اوګورو نو د ټولو نه زياتے قربانئ د صوابئ د خلقو دی۔ تر نن تاريخه پورے که د صوابئ خبره کيږی نو د ټولو نه لوئے جلوس د صوابئ نه راځی، د ټولونه غټه جلسه به د صوابئ وی نو زۀ وزير اعلیٰ صاحب ته وايم چه

ځنګه زمونږ جلوس غټ وی، جلسه مو غټه وی نو که په دے چهترئ کښ مونږ له مو لږه حصه هم غټه اوکړه نو زهٔ به د دے ډیر زیات مشکور یم۔ سپیکر صاحب! زهٔ په آخر کښ ستاسو بیا شکریه ادا کوم چه ما ته مو د یو ځو خبرو موقع راکړه۔ ډیره مننه۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: شکریه، وروړ۔ بی بی نرگس ثمین صاحبہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: لیکن ایک عرض ہے، آپ تقریر کر چکے ہیں ڈاکٹر صاحب، اور دوستوں کو بھی موقع دینا ہے، سارے ممبران صاحبان نے جانا ہے، چھٹیاں بھی ہیں۔ نرگس ثمین صاحبہ، آپ کو فلور دے دیا ہے، Thank you۔

بیگم نرگس ثمین: **اعوذ باللہ من الشیطن الرجیم۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ قابل قدر چیف** منسٹر اور معزز اراکین ایوان، السلام علیکم۔ جناب سپیکر! میں تہہ دل سے آپکی مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے رواں مالی سال کے بجٹ پر اپنی گزارشات عرض کرنے کی اجازت دی۔ جناب سپیکر! ہم زمانہ طالب علمی سے سنتے آرہے ہیں کہ حکومتوں کی طرف سے پیش کردہ بجٹ الفاظ کا گورکھ دھندہ اور ہندسوں کا ہیر پھیر ہوتا ہے اور اس کے پیچھے بیوروکریسی کا وہی پرانا طریقہ ہوتا ہے جو وہ اس ملک میں کئی دہائیوں سے چلاتا آرہا ہے۔ مجھے اس میں تھوڑا سا شبہ ہے۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بی بی، لیکلے تقریر مختصر اووایه، بس زیات ئے مه وایه، جی۔

بیگم نرگس ثمین: بنه جی، لیکن جناب وزیر خزانہ کو اس معزز ایوان میں بجٹ پیش کرتے ہوئے دیکھ کر یقین آگیا کیونکہ موصوف نے صرف دو ماہ پہلے وزارت آبپاشی کا قلمدان سنبھالا تھا اور چند دن پہلے وزارت خزانہ مقرر کئے گئے تاکہ بیوروکریسی کا بنا بنایا بجٹ ہمیں سنا سکے۔ انہیں تو خدا کا شکر ادا کرنا چاہیئے کہ صوبہ سرحد کی مخصوص روایتی رواداری اور اپوزیشن کی بردباری کی وجہ سے بلا رکاوٹ اپنی بجٹ تقریر مکمل کرسکے ورنہ جناب والا، یہ بجٹ پچھلے بجٹوں کا تسلسل ہے کیونکہ اس میں کوئی نئی بات نہیں کی گئی، صرف یہ بتایا گیا ہے کہ پچھلے سال اس مد میں اتنے روپے رکھے گئے، ہم نے بڑھا کر اتنے روپے رکھے۔ میں پوچھتی ہوں کہ اس بجٹ میں تعلیم یافتہ گریجویٹ خواتین کیلئے Incentives رکھے گئے ہیں؟ میں Propose کرتی ہوں کہ گریجویٹ خواتین کو پوسٹ گریجویٹ مردوں کے برابر تسلیم کرکے انہیں بھی بیروزگاری الاؤنس دیا جائے تاکہ وہ بھی باعزت زندگی گزاریں اور والدین پر بوجھ نہ بنیں۔ اس ایوان میں خواتین کے

نمائندہ کی حثیت سے Point out کرتی ہوں کہ اس بجٹ میں خواتین کو روزگار فراہم کرنے کیلئے کوئی مخصوص پروگرام نہیں ہے، صرف "محکمہ سماجی بہبود و ترقی خواتین" کے نام پر چند مہمل قسم کے جملے درج ہیں جن سے کوئی اور مطلب اخذ کرنا صرف وزارت خزانہ ہی کا کمال ہو سکتا ہے۔ میں اس بات کی تائید کرتی ہوں کہ پختون نوجوانوں کے ہاتھ میں کلاشنکوف کی بجائے قلم ہونا چاہیئے لیکن یہ تب ممکن ہوگا کہ اس صوبے کی خواتین کو تعلیم و روزگار کے مواقع فراہم کیے جائیں۔ میں اپنی تقریر فرانس کے مشہور بادشاہ نپولین کے اس معقولے پر ختم کرتی ہوں کہ "مجھے تعلیم یافتہ مائیں دے دیں، میں آپکو ایک مہذب قوم دے دونگا"۔ شکریہ۔

<u>جناب سپیکر</u>: مہر سلطانہ بی بی۔

<u>محترمہ مہر سلطانہ</u>: **بسم اللہ الرحمن الرحیم**۔ جناب سپیکر! میں آپکی مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے اس بجٹ سیشن میں بحث کرنے کا اور اپنے خیالات کا اظہار کرنے کا موقع دیا۔ جناب سپیکر، یہ ایک عیاں حقیقیت ہے کہ اس موجودہ ایوان کو حکومت کا انتظام سنبھالے ہوئے بہت مختصر عرصہ ہوا ہے اور اس مختصر عرصے میں انہوں نے ایک خوبصورت اور مناسب بجٹ پیش کیا ہے کیونکہ Law and order situation اور باقی جو Crucial حالات ہیں، وہ ہم سب کی نظروں سے پنہاں نہیں ہیں۔ جناب سپیکر! اس ایوان میں موجودہ تمام ایم پی ایز صاحبان Elected ہیں اور وہ اپنے علاقوں کو Represent کرتے ہیں اور ان کے مسائل کے حل کیلئے یہاں پر اپنی تگ و دو کئے ہوئے ہیں۔ اسی طرح جناب سپیکر، چونکہ ہم خواتین Directly تو Elected نہیں ہیں لیکن ہم بھی Reserved seats پر اپنے علاقے کو Represent کر رہے ہیں اور خصوصاً اُن علاقوں سے جن سے ہمارا تعلق ہے، ان کے مسائل کے حل کیلئے ہم بھی یہاں پر اپنے خیالات کا اظہار کرنا چاہیں گے۔ تو ہماری گزارش ہے کہ اس کو پس پشت نہ ڈالا جائے۔ میں اس بجٹ پہ زیاد ٹیکنیکل بحث تو نہیں کروں گی، مجھے امید ہے کہ ہمارے پارلیمانی لیڈر، پیر صابر شاہ صاحب اس پر ٹیکنیکل طریقے سے اپنی تقریر میں اظہار خیال کریں گے لیکن چیدہ چیدہ باتیں جو میں کہنا چاہونگی اپنے ضلع کے لحاظ سے، وہ آپ کے سامنے گوش گزار کرتی ہوں۔ جناب سپیکر، میرا تعلق کرک ضلع سے ہے جہاں پر ایک دیرینہ مسئلہ پانی کا ہے اور اس دور میں، اس اکیسویں صدی میں جہاں پہ جی ایم ڈی کی باتیں کر رہی ہیں دنیا، وہاں پر ہماری بچیاں ابھی بھی سروں پر یا خچروں پر پانی لاد کر لاتی ہیں۔ ہمارا زرخیز علاقہ ہے لیکن زمینیں سارا سال بارش کے پانی کیلئے پڑی رہتی ہیں۔ اگر بارشیں وقت پر

ہو گئیں تو ہماری فصلیں اچھی ہوتی ہیں لیکن اگر بارشیں وقت پر نہ ہوئیں تو اس کی وجہ سے زمیندار طبقے کو بہت نقصان اٹھانا پڑتا ہے۔ جناب سپیکر! ہمارا علاقہ، ڈسٹرکٹ کرک معدنی ذخائر سے اب کافی حد تک مالامال ہے جو کہ تیل، قدرتی گیس اور دوسری معدنیات صوبے کو فراہم کر رہا ہے لیکن جناب سپیکر، ہمارے علاقے، جہاں پر پہلے شکر درہ میں گیس کے ذخائر دریافت ہوئے، اس کے بعد اب گور گوری میں ذخائر دریافت ہوئے ہیں لیکن ہمارے ڈسٹرکٹ کرک کے جتنے بھی علاقے ہیں، ان کو گیس کی فراہمی نہیں ہوئی ہے۔ اس فلور پہ میں چیف منسٹر صاحب کی توجہ چاہونگی کہ پلیز، وہ اس سلسلے میں کوئی پالیسی وضع کریں اور ان علاقوں کو، چونکہ ان کا یہ قول بھی ہے کہ "خپله خاوره خپل اختیار" تو اس حساب سے ہم بھی چاہتے ہیں کہ ہمارے علاقے میں چونکہ گیس کے ذخائر ہیں، ہمیں قدرتی گیس کی فراہمی کی جائے تاکہ ہمارا جتنا بھی علاقہ ہے، وہ اس سہولت سے فیض یاب ہو سکے۔ جناب سپیکر، ہمارے ڈسٹرکٹ کرک میں صرف ایک گرلز ڈگری کالج ہے جس میں تعداد بہت زیادہ ہے اور دیگر علاقوں کی جتنی بھی بچیاں ہیں، وہ اسی کالج میں آکر پڑھتی ہیں اور تعداد کی زیادتی کی وجہ سے جو جو خواتین یا بچیاں رہ جاتی ہیں، انہیں پشاور یا کوہاٹ کا رخ کرنا پڑتا ہے۔ اس سلسلے میں پچھلے اے ڈی پی میں ایک سکیم کے تحت ایک ڈگری گرلز کالج کی منظوری دی گئی تھی جس کیلئے فنڈز بھی Allocate ہو چکے ہیں لیکن چیف منسٹر صاحب، میں آپ کی توجہ اس بات کی طرف چاہونگی کہ SMBR کے تحت جو زمین کی Allotment ہونی تھی، ابھی تک وہ نہیں ہوئی اور اس میں وہ Delaying tactics کر رہے ہیں جس کی وجہ سے اس کالج کی Construction ابھی تک شروع نہیں ہو سکی۔ آپ سے گزارش ہے کہ ضلع کرک میں تحصیل تخت نصرتی میں جس گرلز ڈگری کالج کی عمارت کیلئے زمین کا کہا گیا ہے، اس پر آپ اپنی Directive دیں تاکہ وہ این او سی جلدی فراہم کر دیں اور اس کالج کی Construction شروع ہو سکے۔ جناب عالی! اس بجٹ میں تنخواہوں میں اضافے کی بات بھی کی گئی لیکن جو الاؤنسز کا ذکر کیا گیا، اس میں کنوینس الاؤنس صرف Big cities کیلئے دیا گیا ہے۔ کنوینس الاؤنس میں چھوٹے جو علاقے ہیں جیسے چارسدہ، مردان، صوابی، نوشہرہ، پبی وغیرہ کو Ignore کیا گیا ہے حالانکہ ان علاقوں میں ہمارے سینکڑوں خواتین اور مرد جاتے ہیں اور وہاں پہ اپنی Services provide کرتے ہیں لیکن ان لوگوں کے ساتھ یہ زیادتی کی گئی ہے اور انہیں کنوینس الاؤنس نہیں دیا گیا۔ جناب سپیکر! ہم خود اس بات کا ذکر کرتے رہتے ہیں کہ بڑے شہروں سے چھوٹے شہروں میں لوگ نہیں جاتے، اپنی Services provide نہیں کرتے لیکن اگر ہمارا اس

طرح کارویہ ان کے ساتھ ہوگا تو ظاہر سی بات ہے کہ وہ اس چیز کو Ignore کریں گے۔ اگر ہم ان کو اچھی مراعات، اچھی Facilities ان علاقوں میں دیں گے تو وہ جائیں گے، پھر ہم ان سے پوچھ بھی سکیں گے کہ آپ کو اتنی Facilities مل رہی ہیں تو پھر آپ ان علاقوں میں کیوں نہیں جاتے اور اپنی Services کیوں نہیں Provide کرتے؟ جناب سپیکر! آپ کے توسط سے میں ان تمام معاملات اور تمام معروضات کے سلسلے میں چیف منسٹر صاحب اور انکے کیبنٹ سے گزارش کروں گی کہ ان باتوں کو پلیز پس پشت نہ ڈالا جائے، ان باتوں کو Serious لیا جائے چونکہ ہم Reserved seats پہ آئی ہیں، خواتین ممبران ہیں، ہم آپکی بہنیں ہیں، ہمارا آپ پر حق ہے کہ آپ ہماری ان گزارشات کو تسلیم کریں اور ہماری حوصلہ افزائی کریں۔ شکریہ۔

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر</u>: تھینک یو۔ پرویز احمد خان صاحب لیکن مختصر پرویز خان۔

<u>جناب پرویز احمد خان</u>: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب، د ټولو نه اول خو زهٔ دے خپل وزیر خزانه صاحب ته مبارکبادی ورکوم چه دومره ښه بجټ ئے پیش کړے دے او بیا د هغے نه علاوه خپل حیدر خان هوتی صاحب ته چه ډیر ښه طریقے سره، مساوی طریقے سره، د مساواتو طریقے سره زمونږه هر یو کار کیږی او انشاءاللہ کوؤ به ئے۔ جناب سپیکر صاحب، زهٔ به خپلے ضلع طرف ته راشم چه په نظر خو مونږ ګورو چه د خیرآباد نه واخله تر پبی پورے نوښار ضلع د هر چا په نظر کښ ډیره ښه ښکاری، ډیره خائسته ښکاری خو داسے نه ده۔ د دے که تاسو دائیں بائیں اوګورئ نو یا خو تش غرونه دی یا زما په حلقه کښ، خصوصی طور سره پی۔ایف۔16 د یو جزیرے شکل دے چه یو طرف ته ما نه دریائے کابل دے، بل طرف ته کلپانړئ ده، بل طرف ته د مردان سره غټ نهر دے۔ جناب والا! ما د اے ډی پی ډیره په غور سره سټډی اوکړه، زمونږه اندرونی جزیره کښ د پلونو نه علاوه زمونږه د روډز انتظام او نظام ډیر درهم برهم دے چه نن په دے صدئ کښ چه دا یو نوے صدی ده چه په دے کښ هیڅ څوک هم داسے نشته خو نن هم هلته خر هم په هغه روډونو باندے نه شی ګرځیدے، داسے خسته حالت کښ دی۔ زهٔ جناب سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت سره چه مونږ د پاره هلته د روډونو هیڅ قسم داسے څه انتظام نشته،

باقی زما د دوه پلونو چه دے مخکښے تیر شوی زمونږ ضلعی دور کښ چه هغه مونږه دوه High level bridges کښ راوستی وو د نوښار د پاره چه په هغے باندے تقریباً زمونږ د ټولو نوښار عوامو ته ډیره لویه فائده ده چونکه د ریټ په وجه باندے اکثر ټهیکیدار د هغے نه بار بار تښتی چه هغے کښ یو مصری بانډه پل دے او یو پیر سباق پل دے، اوس هم په اے ډی پی کښ هغے د پاره بیا رقم ایښودے شوے دے چه هغه هم ناکافی دے۔ مهربانی د اوکړے شی چه یو خو زمونږ دا ورکس اینډ سروسز ته د مکمل، د وزیر اعلیٰ صاحب په خدمت کښ زما دا گزارش دے چه هغے د پاره اوس مونږه بیا بیا Re-tenders کوؤ، هیڅ څوک ټیهکیدار هغے ته تیاریږی نه۔ د هغے Main وجه دا ده چه ریټس د هغے ډیر کم وی۔ اوس تیر شوی وخت کښ هغه په Above 145 باندے تلے وو نو که مونږه د هغے موازنه اوکړو د این ایچ اے سره چه هغوی په اوچ ځایونو کښ د پلونو ساړھے چار سو، پانچ سو Above باندے کارونه کوی۔ په دریائے کابل کښ، دا تاسو اوگورئ چه Above 145 هغوی ته ریټ دوئ ورکوی نو هغے د پاره به ټهیکیدار څه ټینگ شی؟ مهربانی د اوکړے شی په دے د خصوصی توجه ورکړے شی۔ مونږ تر اوسه پورے په کشتو باندے پورے کیږو او ذاتی طور چه زۀ خپل کلی ته ځم نو موټر راپورے اودروم او بیا د هغے نه پورے کیږم نو زۀ دا گزارش کوم دے خپل وزیر اعلیٰ صاحب ته چه دے باندے خصوصی توجه ورکړی، ولے چه زمونږ د عوامو ډیره غټه فائده ده۔ په دے کښ بل طرف ته که د هیلتھ سائډ مونږه اوگورو نو هغے کښ هم کوم لیول چه زمونږه بره د سیکرټریانو دے، زمونږ د صوبے په سطح خو ډیر یو منصفانه او ډیر یو طریقے سره مونږ سره هغوی لگیا دی خپل کوشش کوی خو زما دا خواست دے چه دومره اوشی چه د لاندے کوم مونږ سره په ضلعو کښ د کلرک نه واخلئ تر گریډ ستره پورے دغه ځائے کښ کومے هیرا پهیریانے کیږی د هسپتالونو په لیول نو زۀ دا گزرش کوم چه سیکرټری صاحب به هم زمونږ دلته موجود وی، د وزیراعلیٰ صاحب په وساطت باندے زۀ دا عرض کول غواړم چه دا نظام زمونږ د هسپتالونو د بهتر شی۔ هلته د دے نه مخکښ هم مونږ د ای۔ډی۔اوز خلاف انکوائری کړے وه، هغه پکښ بدل هم شو۔ نن زۀ گورم هغے کښ باربار بهرتیانے کیږی په هغه زړو تاریخونو کښ،

گو چه زمونږ وزیر اعلیٰ صاحب یو Ban لګولے وو، Ban وو د سر نه او راځی په Back dates کښ د هغے تقرریانے کیږی چه هغے باندے مونږه ټول Suffer کیږو۔ مهربانی د دا اوکړے شی چه دا غیر قانونی حرکتونه د بند کړے شی۔ که د سکولونو حواله اوګورئ جی، نو هلته هم د غه شان نظام دے۔ مطلب دا دے چه که Appointments شوی وی یا Transfer وی نو هغے کښ بالکل مونږ سره هیڅ قسم صلاح مشوره نه وی او هغوی په خپل ذاتی بناء باندے هغه کوی۔ مهربانی د اوکړے شی چه دا څیزونه د بند کړے شی۔ بل زۀ دا یوه خبره کومه جی، زمونږه دا یو ګزارش دے چه زمونږ پشاور ائرپورټ ته د، وزیر اعلیٰ صاحب هم ناست دے، د "باچا خان ائرپورټ" نوم ورکړے شی چه هغه دے کښ راشی۔ *(تالیاں)* نو د غه ګزارش مے اوکړو چه هغه انشاءالله، وزیر اعلیٰ صاحب ناست دے، موجود دے، زما دا پوره طمع ده چه دا شے به انشاءالله سر ته اورسی۔ ډیره شکریه۔

<u>جناب سپیکر</u>: شکریه، پرویز خان۔ حافظ اختر علی صاحب۔ مختصر، حافظ صاحب، نورو ممبرانو صاحبانو ته به هم ټائم ورکوؤ۔

<u>حافظ اختر علی</u>: **بسم الله الرحمن الرحیم ـ وصل الله تعالیٰ علیٰ النبی الکریم۔** جناب سپیکر صاحب! ډیر شکریه۔ په بجټ باندے عام بحث شروع دے، د ټولو نه اول خو زۀ د دغے صوبے وزیر اعلیٰ صاحب او وزیر خزانه صاحب ته په بجټ پیش کولو باندے مبارکباد پیش کوم او دا دعا به کوؤ چه الله رب العالمین د دا د دے ټولے صوبے د باشندګانو د پاره د خیر ذریعه اوګرځوی۔ جناب سپیکر صاحب! د بجټ په موقع باندے فاضل اراکینو بحثونه اوکړل او شروع دی او د هغے سره سره ضمناً داسے ابحاث هم راغلل چه په هغے کښ د ایم ایم اے د دور او د سابقه وزیر اعلیٰ صاحب د ذات په حواله سره هم خبرے راغلے او په هغے کښ د احتساب د مطالبو خبرے هم راغلے۔ یقیناً په دے حوالے سره به زۀ دا خبره اووایم، ځنے ملګرو دا مطالبه اوکړه چه یره په تیر وخت کښ کوم فنډونه یا ممبرانو ته ورکړی شوی دی یا د هغے Utilization څنګه شوے دے، په دغے حواله سره د ټولو نه اول د الله رب العالمین عدالت دے د احتساب او انشاءالله مونږه هغے ته بالکل تیار یو او د دنیا په حوالے سره هم زۀ به دا خبره ذکر کړم چه

د ډی۔جی نیب د 12 فروری بیان په ریکارډ باندے پروت دے او په هغے کښ دا وضاحت شوے دے چه د دے صوبے تیر وزیر اعلیٰ صاحب په حکومت، په هغوی باندے د یوے پیسے کرپشن کیس نشته، دا بیان په ریکارډ باندے پروت دے او دا ټول قوم هغه کتلے شی۔ (تالیاں) او د دے خبرے به زهٔ وضاحت اوکړم چه یقیناً نن هغه کسان، دلته کښ دا ذکر اوشو، طنزاً او مذاقاً دا خبره اوشوه چه یره د "نوشیروان عادل"، زهٔ وایمه چه هغه خلق چه د هغوی لاسونه د جماعتونو په ورانولو باندے ککړ دی، د هغوی لاسونه د لال مسجد د هغے د طالباتو په وینو کښ ککړ دی او هغوی زمونږه د معصومو طالباتو نه لوپټے ارتاؤے کړے، هغوی په کوم مخ باندے دا خبره کولے شی؟ یو شاعر وائی:

غیرتی آنکھوں کا تنکہ تجھ کو آتا ہے نظر — دیکھ اپنی آنکھ کا غافل زرہ شہتیر بھی

(تالیاں)

جناب سپیکر صاحب! یقیناً په دے حواله سره پکار دا وه، دا د بجټ بحث دے خو ستاسو خنده پیشانی او ستاسو دا استقامت چه تاسو اراکینو سره ډیر خوشگوار ماحول قائمول غواړئ گنی هغه خبرے پکار دی چه د کومو د بجټ سره تعلق وی او د هغے زمونږه د بحث سره تعلق وی۔ یقیناً په دے حوالے سره چه کوم بجټ پیش شوے دے، په دے کښ هغه خبرے چه د صوبے د پاره، د هغے د باشندگانو د پاره او زمونږه د این ډبلیو ایف پی د پاره هغه د ښیگړی وی، یقیناً مونږ د هغے تحسین کوؤ مثلاً په دے کښ د آبیانے د Flat rate په حوالے سره چه کومه خبره راغلے ده، مونږه مجموعی لحاظ سره د هغے تائید کوؤ ځکه د پټواریانو یا د بدعنوان اهلکارو د سدباب د پاره یقیناً دا یو ډیر ښه اقدام دے خو دومره به زهٔ تجویز پیش کړم (تالیاں) چه په دے کښ د صرف دومره اوکړے شی، وزیر ایری گیشن ناست دے او وزیر خزانه صاحب تشریف فرما دے، زمونږه به یو تجویز وی چه یره د Head او د Tail، د دواړو لحاظ د پکښ اوساتلے شی ځکه د بدقسمتئ نه زمونږ په ملک کښ اوبه چه ملاویږی زمیندار ته، کاشتکار ته نو هغه د ډیمانډ مطابق نه دی، چه څومره ضرورت دے بلکه هغه چه کوم موجود دے اوبه دی نو د هغے تقسیم دے۔ مثلاً زهٔ به مثال پیش کړم چه د

پشاور نه او دلته کښ د ورسک ډیم نه نهرونه راوځی نو دلته به د هغے یو پوزیشن وی او چه کله نوښار ته رسی، اضاخیلو ته رسی، د دے ځائے نمائندګان هلته کښ موجود دی، دلته کښ ناست دی، د هغوی هغه حالات مخے ته دی نو دا خبره د په هغے کښ ملحوظ خاطر اوساتلے شی چه خدا نخواسته د Tail په کاشتکار باندے ظلم او نه شی، په هغه باندے زیاتے اونه شی، د هغے د پاره داسے یو Mechanism، نظام د ورله برابر کړی۔ د هغے سره سره کوم چه پینځه په هره ضلع کښ په پوزیشن باندے کوم سکولونه راشی او د هغے د پاره کوم انعام مقرر شوے دے، یقیناً مونږ د هغے هم تحسین کوؤ دا ښه خبره ده، دے سره به د تعلیم په Ratio کښ او زمونږه په ایجوکیشن کښ یعنی مزید هغه د ترقئ په لار باندے ګامزن کیږی۔ جناب سپیکر صاحب، زهٔ به دا خبره اوکړم چه په دے کښ د PSDP په حوالے سره، دا یو حقیقت دے، مونږه دا منو چه موجوده حکومت ته ټائم ډیر کم ملاؤ شوے دے او ډیر په لږ وخت کښ هغوی دا بجټ تیار کړے دے خو بهرحال جناب وزیراعلیٰ صاحب هم تشریف فرما دے، په دے د غور اوکړے شی،PSDP چه کوم مرکزی جوړیږی، په تیر کال ADP 08-2007 کښ، دا په ریکارډ باندے پرته ده، مونږه اړسته د صوبے د پاره غټے منصوبے شاملے کړے وے چه هغه په دے کال کښ اکسته دی۔ په دے کښ د محنت اوکړے شی، مزید د د مرکز سره په دے باندے خبرے اترے اوکړے شی او دا هم یو خوش آئند خبره ده چه په صوبه کښ د کومو پارټیانو حکومت دے، په مرکز کښ هم د هغه پارټو حکومت دے او په دغے حوالے سره به زهٔ یوه خبره اوکړم، زمونږ نورو رونړو هغےته اشاره اوکړه، د 1991 Water Accord مطابق زمونږ د صوبے چه کوم Shares دی، مونږه په خپل وخت کښ د هغے Calculation کړے دے پینسټھ ارب روپئ، هغه د اوس Update کړے شی او په هغے د د مرکز سره خبره اوشی، دا Compensationباقاعده زمونږ د صوبے یو Right دے، دا زمونږ یو حق دے او انشاء الله زمونږه ټول اپوزیشن جماعتونه، څه رنګے چه مخکښ فاضل اراکینو اووئیل چه د سپیکر صاحب، د ډپټی سپیکر صاحب او د قائد ایوان په انتخاب کښ مونږه بالکل بهرپور د هغوی سره تعاون کړے دے، انشاءالله د صوبے په ټولو حقوقو کښ به مونږه بهرپور د دوئ سره تعاون او په

هغے کښې به ورسره امداد کوؤ (تالیاں) جناب سپیکر صاحب، په دغے حوالے سره د دینی مدارسو زمونږه چه کوم بورډونه دی، په هغے کښې وفاق المدارس، رابطةالمدارس، تنظیم المدارس، په مخکښې وختونو کښې مونږه د هغوی د حوصله افزائی د پاره سابقه حکومت، چه کوم په پوزیشن باندے کسان راشی، د هغوی د پاره ئے انعامات مقرر کړی وو، اول، دوم او سوم د پاره، پکار دا دی چه د هغے حوصله افزائی اوشی او هغه سلسله مزید د خپلو هغه طلباء د پاره چه هغه زمونږ د دے صوبے خلق دی، د دے باشندګان دی، د هغوی د پاره هغه سلسله بحال پاتے شی او د هغے سره سره چه کوم د Net Profit خبره اوشوه او په دے باندے ملګرو او اراکینو بحث اوکړو چه آیا دا 110 ارب دی او که دا 395 ارب دی؟ یعنی جناب سپیکر صاحب، زۀ به ټولو عزتمندو اراکینو ته ستاسو په وساطت سره داخبره پیش کړم چه دا تنازعه خو ډیره د مخکښې نه راروانه ده لیکن تیر حکومت کم از کم د ثالثی ټربیونل په بنیاد باندے 110 ارب روپئ، چه هغه ئے په هغوی باندے تقسیم کړے دی، نو د هغے حصول د یقینی شی، 395 ارب د پاره چه څومره یعنی هغه د ثالثی جرګے فیصله ده او باقاعده په هغے باندے لیکل شوی وو، په هغے باندے معاهده شوے وه چه یو سړے به هم کورټ ته نه ځی، دا جدا خبره ده چه یره مرکزی حکومت مخالفت اوکړو، خپل لوظ ئے مات کړو، خپل میثاق ئے پس پشت ارتاؤ کړو او هغوی کورټ ته لاړل، سول کورټ ته لاړل خو بهرحال معاهده خو هغوی ماته کړے ده۔ اوس هم که صوبائی حکومت په هغه حواله سره د 395 ارب د پاره کوم اقدامات کوی، انشاءاللّٰه مونږ به هغے کښې بهرپور برخه اخلو خو جناب سپیکر صاحب، زۀ به آخری خبره دا کوم چه کله د محاسبه خبره کیږی، کله د احتساب خبره کیږی او کله د حساب کتاب خبره کیږی نو مونږه بالکل، د ټولو نه اول زۀ احتساب ته تیار یمه۔ (تالیاں) زۀ خپل ځان احتساب ته پیش کول غواړم۔ زما د احتساب اوکړے شی خو که چرے صرف د پینځو کالو احتساب کیږی او د پینځه پنځوس کالو هغه تاریک دور، هغے ته بیا روشن دور وئیلے کیږی نو زۀ به دا اووایم چه:

خرد کا نام جنوں رکھ دیا جنوں کا خرد — جو چاہے تیرا حسن کرشمہ ساز کرے

نو جناب سپیکر صاحب، زهٔ به په دغے خبرو اکتفا اوکړم او ستاسو به ډیره ډیره شکریه ادا کړم۔ وآخر الدعوانا ان الحمدللّٰه رب العالمین۔

جناب سپیکر: شکریه، حافظ صاحب۔ میاں افتخار صاحب، خو دوه خوږے خبرے، زیاتے به نه کوے۔

قاعدہ کا معطل کیا جانا

میاں افتخار حسین(وزیر اطلاعات): سپیکر صاحب، څنګه دے ټولو مشرانو، زمونږه سینیئر وزیر صاحب، سکندر شیرپاؤ صاحب او دے ټولو ملګرو په تقریرونو کښې چه کوم ذکر اوکړو، د هغے په حواله زهٔ تاسو ته خواست کوم چه دوئ قرارداد که پیش کول غواړی، د رول 240 لاندے رول 124 د Suspend کړے شی او ما ته د د قراردادونو پیش کولو اجازت را کړے شی۔

جناب سپیکر: اوس تی بریک کوؤ جی، هغے نه پس به بیا پیش کړو -----

وزیر اطلاعات: دا متفقه قراردادونه دی، متفقه قراردادونه دی۔

جناب سکندر حیات شیر پاؤ: جناب! یو منټ پرے لګی، بس جی صرف یو منټ۔ جناب سپیکر صاحب! بس دا پیش کوؤ نو بیا تی بریک اوکړئ۔

جناب سپیکر: د هاؤس نه زهٔ دا تپوس کوم چه تاسو غواړئ، د چائیو نه پس ئے غواړئ که اوس ئے غواړئ؟

وزیر اطلاعات: اوس یره، د چائے نه پس څوک راځی؟

جناب سپیکر: رادیخوائے کړه۔ د قرارداد کاپی خو به د یوه را کړے وه۔

وزیر اطلاعات: هغه کاپئ ورله جی ورکړئ۔ نه جی، قرارداد کاپئ خو چه پاس کړو او د رکوؤ کنه۔ هغه خپله کاپی ورکړئ چه مړه-----

جناب سپیکر: د کوم رول Suspend کولو دوئ Request کوی، تاسو ورله اجازت ورکوئ جی؟

(تحریک منظور کی گئی)

Mr. Speaker: Rule is suspended.

قرارداد

وزیر اطلاعات: ډیره شکریه سپیکر صاحب، ډیر په مشکله اجازت ملاویږی۔ دا قرارداد جناب سپیکر صاحب، "ہم سب نے تمام عمر صوبائی خود مختاری کے حصول کی جدوجہد کی ہے اور کرتے رہیں گے، یہ اجلاس مطالبہ کرتا ہے کہ 1973 کے آئین میں کنکرنٹ لسٹ دس سال میں ختم کرنے کا فیصلہ کیا گیا تھا مگر اب تک ختم نہیں کی گئی ہے، لہذا کنکرنٹ لسٹ کو آئینی پیکیج میں شامل کر کے مکمل طور پر ختم کیا جائے تاکہ صوبائی خود مختاری کو یقینی بنانے کا آغاز کیا جا سکے"۔

(تالیاں)

د دے قرارداد بله حصه چه قرارداد هم دے خو د دے سره Continue دے۔

"یہ اجلاس مطالبہ کرتا ہے کہ جب سے پاکستان بنا ہے، پنجاب ہمارے حصے کا پانی استعمال کر رہا ہے اور خاصکر سن 1991 کے معاہدے کے مطابق ہمارا آئینی قانونی حق بنتا ہے، ہمارے صوبے کو پانی کی رائلٹی دی جائے"۔

بیا دریم جی،

"یہ اجلاس مطالبہ کرتا ہے کہ آٹے کی بین الصوبائی پابندی ختم کی جائے تاکہ تمام ملک بھر کے عوام کو آٹا میسر آ سکے جو کہ ہر انسان کی بنیادی ضرورت ہے۔ جس طرح ملک بھر میں تیل، گیس، بجلی کے نرخ یکساں مقرر کئے گئے ہیں، اسی طرح آٹے کی قیمت کو بھی ملک بھر کی سطح پر یکساں رکھا جائے تاکہ انصاف کے تقاضوں کو پورا کیا جا سکے اور احساس محرومی کا خاتمہ کیا جا سکے"۔

جی د هاؤس چه دے کښ د کومو ملګرو حصه ده، پیر صابر شاه صاحب هم په دے باندے دستخط کړے دے، عبدالاکبر صاحب هم پرے کړے دے، سکندر شیرپاؤ صاحب هم پرے کړے دے، قلندر لودهی صاحب هم پرے کړے دے، اختر علی صاحب هم پرے کړے دے او زمونږ د طرف نه هم په دے دستخط دے، غرض دا چه د ټول هاؤس د طرف نه دے، زهٔ دے ټولو ملګرو ته خواست کوم چه د دے په منظورئ کښ مونږ سره کمک اوکړی۔

جناب سپیکر: جی عبدالاکبر خان۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! یہ ٹھیک ہے، ہم نے تو دستخط کر دیے ہیں لیکن اگر یہ Separate قراردادیں آ جاتیں کیونکہ قرارداد عام طور پر ایک Specific matter کیلئے پیش کی جاتی ہے لیکن آپ کی مرضی ہے، اگر آپ ھاؤس کو Put کرتے ہیں ووٹ کیلئے تو آپ ووٹ کرائیں۔

بشیر احمد بلور (سینیئر وزیر): جناب سپیکر! یہ Separate قرارداد ہونی چاہیئے اور قرارداد نمبر 1 لکھیں اس پہ، قرارداد نمبر 2 اور قرارداد نمبر 3 لکھا جائے کیونکہ یہ ایک قراداد نہیں ہے۔ آپ نے Sign کئے ہیں، آپ نے دیکھا ہوگا کہ 1,2,3 لکھا گیا ہے۔ ایک، دو، تین قراردادیں تھیں نہ کہ ایک قرارداد تھی، اس کو نمبر وائز کر کے 1,2,3 لکھا گیا ہے۔۔۔۔

وزیر اطلاعات: سپیکر صاحب! چونکه ما پیش کړې دے، دا به بیا بیا راځی، بیا بیا به راځی، د عبدالاکبر صاحب به دا ارمان پوراشی۔ خیر دے په زور زیر به ئے بیا پیش کوی، مونږه د دهٔ غوندے ټیکنیکل خلق نه یو، فی الحال د اوس گزاره مونږ سره اوکړی چه دا اوبه د دے پل لاندے تیرے شی بیا به نورے خبرے پرے کوؤ۔

بیرسٹر ارشد عبداللہ (وزیر قانون): جناب سپیکر صاحب! چه رولز Suspend شی نو بیا خو پیش کولے شی۔

وزیر اطلاعات: ټهیک شو جی، ما پیش کړو۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Minister may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolutions are adopted unanimously. (Applause).

وزیر اطلاعات: سپیکر صاحب! زهٔ شکریه هم ادا کومه او د اختر علی صاحب په جواب کښې هغه یو شعر وایم بیا کښینمه چه وائی:

ساقیہ جام پلا ماہ گلفام کی
ایک اپنے نام کی ایک اللہ کے نام کی
مے پلا ایسی جو جوش وحدت ڈال دے
ایک قطرہ دے مگر قطرے میں دریا ڈال دے

(واہ واہ، تالیاں)

الحاج ثناء اللہ خان میاں خیل: سر! میں۔۔۔۔

جناب سپیکر: ثناء اللہ خان، تی بریک نه پس به درله پوره موقع درکوم نو The sitting is adjourned for Tea break for 15 minutes only, only for 15 minutes, لیکن ټول به راځئ ایسا رېږئ به نه، لوئے هال ته ټول راځئ۔ شکریه۔

(ایوان کی کارروائی چائے کیلئے پندرہ منٹ کیلئے ملتوی کی گئی)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے)

Mr. Speaker: Abdul Akbar Khan, please.

مردان کے سیلاب زدگان کے نقصانات کا ازالہ

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! جی میں آپ کا مشکور ہوں کہ آپ نے ایک اہم واقعہ پر مجھے بات کرنے کا موقع دیا۔ کل میرے حلقے رستم میں جناب سپیکر، سیلاب آیا تھا اور وہاں پر بہت زیادہ نقصانات ہوئے ہیں لوگوں کے اور خاصکر غریب لوگوں کے، وہاں پر ابھی تک دکانوں میں پانی کھڑا ہے اور جوان کا سامان ہے، وہ بھی تباہ و برباد ہو چکا ہے لیکن وہاں کوئی ریلیف کا کام ابھی تک شروع نہیں ہوا، میں وزیر اعلیٰ صاحب اور منسٹرز صاحبان، بشیر خان سے یہ درخواست کرتا ہوں کہ وہ اس سلسلے میں ان کی کچھ مدد کریں تاکہ وہاں لوگوں کے نقصان کا ازالہ ہو سکے اور ان کی تکلیف میں کمی آ سکے۔ مہربانی۔

جناب سپیکر: جناب بشیر بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور (وزیر بلدیات): جناب سپیکر صاحب! عبدالاکبر خان چه د کومے واقعے نشاندهی اوکړه، انشاءالله ډی۔سی۔او سره اوس خبره کوؤ چه زر تر زره لاړ شی او د نقصاناتو جائزه واخلی او که حکومت نه چه څه کیدے شی، انشاءالله مونږ به مکمل تعاون کوؤ جی۔

جناب سپیکر: شکریه۔ جناب عدنان خان صاحب۔ نشته؟ جاوید ترکئ صاحب۔

سالانہ بجٹ برائے سال 09-2008 پر عام بحث

انجنئیر جاوید اقبال ترکئ: بسم الله الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر، شکریه For giving me a chance to talk in front of the House. میں زیادہ تر بات جو ہے، نہ وہ I would like to talk on post budget problems which we face all the time. Our problems have got many challenges out of which two relate to budgeting or less funding and the second one is not using it effectively and properly, like their shortfalls and wrong doings most of times in tendering processes, mostly contracts not

giving to deserving contractors and projects not according to the standard and specifications. So it is requested, I would like to request the Government of N.W.F.P., to change the attitude of the Departments related to planning, designing and construction of important projects and there is another problem in this regard like rush out completion of the Projects by the construction departments like they would sit all the time doing nothing and at the end of the year or just in the middle of the year, they would rush and complete the projects throwing money here and there. It is requested to the Government that funds allocated in the budget for need purposes should be allocated to the areas deserving, where they needed, so they should be given…….

Barrister Arshad Abdullah (Minister for Law & Parliamentary Affairs): Janab Speaker! Point of order, Sir. With due respect,

مہربانی کر کے پوائنٹس لے کر پڑھیں۔

جناب سپیکر: Okay, thank you. پوائنٹس لے کے پڑھیں ۔۔۔۔۔۔۔

انجنئیر جاوید اقبال ترکئی: صحیح۔

جناب سپیکر: Fully اس سے نہ پڑھیں۔

انجنئیر جاوید اقبال ترکئی: صحیح شوجی۔ There is another problem in our Province, it is Hepatitis 'C' spreading like a wild fire and there is nothing in this budget regarding that thing, so care should be taken for preservation, prevention and cure of Hepatitis. Education standard should be improved. In my district Swabi………

جناب سپیکر: یہ موبائل بند کریں۔ جس کے پاس بھی موبائل آن ہے، بند کرے، شکریہ۔ آئندہ یہ ضبط کئے جائیں گے جس کے پاس بھی موبائل یہاں ہال میں پکڑا گیا، Thank you.

Engineer Javaid Iqbal Tarkai: In district Swabi, there is a sick Industrial zone by the name of Gadoon Amazai, so measures should be taken to revive this sick and dying unit. Swabi is famous for tobacco growing. It is the only crop which is facing two kinds of taxation i.e. central tax and another is provincial tax which is known as Tobacco Cess. The farmers, the poor farmers, which is a cash crop of the farmers, are paying 22 rupees per kilo which should be waived off, which should be removed which is a punishment and another thing, there are a lot of unnecessarily

transfers. So, it's request and the Government is requested to please stop these unnecessarily transfers. .Thank you

Mr. Speaker: Thank you Javed Sahib. Malak Qasim Khan Sahib, please.

ملک قاسم خان خٹک: شکریه، جناب سپیکر۔ د تیرو بجټونو۔ دا مائیک آن نه دے۔

جناب سپیکر: ان کا مائیک آن کریں۔

ملک قاسم خان خٹک: جناب! همایون خان یو شریف انسان دے لکه څه رنګ چه درانی صاحب اووئیل مخکښ چه د عظیم باپ عظیم ځوئے دے۔ چه هغوی دا بجټ پیش کړے دے، ډیر محنت یے پرے کړے دے۔ مونږ چه دے بجټ باندے کومے خبرے کوؤ، هغه پاره د تنقید برائے تنقید نه کوؤ، پاره د اصلاح ئے کوؤ۔ جناب والا شان! زندګی د دوو څیزونو نوم دے، یو اوبه او یو هوا۔ هوا د خدائے د طرف نه مونږ ته عطا کرده نعمت دے او بل طرف ته اوبه دی۔ د انسان اوبو ته، د انسان وجود 75% اوبو نه جوړ دے نن چونکه هغے ته د وسائل ضرورت دے هر څه الله ورکوی خو مونږ د اوبو نه تنګ یو جی۔ د اوبو ئے اوسه پورے زمونږه انتظام اونکړو نو په بجټ به زهٔ هله خبرے کوم چه زمونږ بجټ کښ څه زهٔ وینم۔ زهٔ خو چه د دے بجټ Thoroughly لاړم، معزز ممبران اسمبلی ټولو ته زهٔ دا وایم چه دے کښ به مونږه خپلے حلقے ته څه ورکوؤ؟ دے مخکښ بجټونو نه دا بجټ ډیر مختلف دے جناب والا شان، افسوس دغه چه مونږ، چه څومره Political parties دی، دا د حق خبرے دی، مونږ ته دلته حق وئیل پکار دی۔ حق وئیل زرقم دی اګر چه ملغلرے تویوے۔ سر! کومه پارټی ده چه هغے نعره کړے ده او هغه هغے پارټئ سر ته رسولے ده؟ "روٹی، کپڑا، مکان"، "خپله زمکه، خپل اختیار"، "شریعت محمدی کا نفاذ" مونږ د دے نعرے وهو، چا ته مو روټی، کپړا، مکان ورکړل؟ آیا مونږه خپله، زمکه خپل اختیار اومونتو؟ لکه څه رنګ چه نن چه زمونږ خور وائی یا چا چه د اسلام نعره وهله، هغوی اسلام ورکړو؟ *خدارا سیاست جدا ہوتی ہے ان سیاست سے تو رہ جاتی ہے چنگیزی* که چرے دا سیاست مونږه اپناؤ کړو، انشاءالله خدائے په فضل سره هیڅ څه شی کمے نشته۔ نن چه مهنګائی ده، دا یو مصنوعی مهنګائی ده، ما او تا خپله Hold کرده مهنګائی ده۔ غنم دی، چینی دی، ډیزل

دی خو تۀ غنم وایے ، چا Hold کړل؟ تۀ ډیزل وایے ، خدائے گواه دے یوے هفتے نه زمونږ ضلع کښ سرکونه سنسان دی۔ پرون زۀ چه په پوائنټ آف آرډر باندے اوچتیدلمه سر، خو بیا مے څه اووئیل چه ما ته به موقع ملاویږی انشاء الله، زۀ به دا خبرے اوکړم۔ غنم نشته، چینی رارروانه ده، دغه بحران، دا بحران د چا جوړ دے؟ مونږ له پخپله سوچ پکار دے۔ دلته خبرے کیږی چه واپډا 110 ارب بقایا جات جناب والا ، تۀ پخپله سوچ ورته کوه، بچی په گلئ گلئ کښ نن دا پریشان دی پښتنه کوی چه څه رنگے مونږه ته واپډا 110 ارب نه ملاویږی؟ که چرے جناب اسفندیار ولی خان، قائد جمعیت مولانا فضل الر حمن او د پیپلز پارټئ قیادت دا اوگوری چه زۀ دے صوبے ته دا خپله رائلټی ورکوم، دا خپل حق ورکوم، نه به ملاویږی؟ مونږ دے نوجوان وزیر اعلیٰ، هوتی صاحب سره یو، انشاءالله العزیز دا به اخلو۔ څوک دے سول جج چه هغه Stay ورکوی؟ او زمونږ حق دوئ ایسار کړے دے۔ (تالیاں) نو ډیره بده بده قوم ته دهوکه نه ورکوم، راشئ چه اوچت شو د خپل آواز د پاره۔ 1973 آئین، دا مونږ ټول معزز ممبران اسمبلی توہین کوؤ ، جناب خپل استحقاق مو پخپله مجروح کړے دے ځکه چه 1973 آئین کښ جناب خان عبدالولی خان، جناب مولانا مفتی محمود ، غوث بخش بزنجو، اختر عطاءالله مینگل څومره قربانی ورکړے ده، مونږ ته ئے دا حق راکړے دے چه زما او ستا Water accord ئے اغستلو او اوبه هم ما ته راکړے شوے دی، زما څومره حصه ده او زۀ څومره استعمالوم لگیا یم؟ پنجاب، زمونږه ورور پنجاب ته زۀ وایم چه ما ته اوبه راکړه، وائی چه ستا نهرونه نشته، انفراسټکچر نشته، دا نهرونه، غوث بخش بزنجو، عطاء الله مینگل څومره په زور سره هغه زمونږ مشران د اسمبلئ نه په زور نه وو گهسیټ شوے؟ غوزولی ئے وو۔ هغوی د حق د پاره د پیپلز پارټئ قیادت، جناب ذوالفقار علی بهټو نه خپل حق اغستے دے۔ معدنی وسائل، دا مونږ سره جناب والا ، زما معدنیات چه څومره وسائل دی، هغه اوس چه دا زۀ نعرے وهم چه "خپله زمکه، خپل اختیار" راپاسئ چه مونږ ورشو چه هومره دے اسمبلئ ته نه ځو چه مرکز مونږ ته حق نه وی راکړے۔ نن که زۀ چرے گیس غواړم، گیس دے ما سره او زما په ضلع کښ پیدا دے چه دا صوبے ته، ټولو ته اول د دے صوبے حق دے ، د کرک ضلعے حق دے ،

د جنوبی اضلاع حق دے ، د کوهاټ ډویژن حق دے خو جناب والا ، چه زمونږ کلی کلی ته ګیس نه وی رسیدلے ، زهٔ بل چا ته ورکولو ته تیار نه یم۔ نن که چرے زهٔ د مرکز نه د فنډز، زهٔ د ګیس مطالبه کوم، نو لکه څنګه چه د اوبو په سلسله کښې هغوی وائی چه اوبه خو مونږه درکوؤ خو چینلز نشته۔ زمونږ معزز ممبران اسمبلی، دا 1973 آئین چه زمونږه مشرانو ډیر په قربانئ حاصل کړے دے ، دا استحقاق لرو As a parliamentarian نو اوس وزیر اعلیٰ صاحب ته دا نوټس اغستل پکار دی چه دے د فیډرل ګورنمنټ ته اووائی چه هغه هومره پورے بلے صوبے ته هم زهٔ ګیس نه ورکوم چه څو پورے انفراسټرکچر ما ته په پاؤر پلانټ خپلے صوبے ته نه وی ملاؤ شوے ، هر یو ے ضلع ته ، کوہاټ، هنګو، کرک، چه څو پورے دغے خلقو ته ګیس نه وی ملاؤ ، انشاء الله هغے پورے به ئے بل چا ته نه ورکوؤ۔۔۔۔۔

جناب فضل اللہ: سپیکر صاحب،جناب،جناب سپیکر صاحب۔۔۔

جناب سپیکر: جی څه مسئله ده ؟

جناب فضل اللہ: جناب سپیکر صاحب! دے صحافیانو واک آؤټ اوکړو چه څه مسئله ده ؟

جناب سپیکر: میاں صاحب، لږ ورشئ۔ تاسو تقریر جاری ساتئ۔

جناب فضل اللہ: سپیکر صاحب! زهٔ وایم چه ورشو او دوئ پخلا کړو۔

جناب سپیکر: انفارمیشن منسټر صاحب ورغے ، تاسو خپل تقریر جاری ساتئ۔

ملک قاسم خان خٹک: لکه څه رنګے چه مونږ نن د اوبو د پاره ژاړو ، پنجاب مونږ ته وائی چه زهٔ خو اوبه درکوم خو ستا نهرونه نشته۔ دا معزز ممبران اسمبلی د ټول متفقه سره اووائی چه هومره پورے دے اسمبلئ ته مونږ نه ځو چه څو پورے مونږ ته فیډرل ګورنمنټ پائپ لائن تر خپل حد نه وی راکړے۔ چه څو پورے زمونږه پائپ لائن نه وی، مونږ خو ګیس نه شو استعمالولے۔آیا زمونږ ګیس شته؟ چه دا زما ګیس دے ، ما ته راکړه، ما ته خپله رائلټی راکړه۔ تیر ګورنمنټ 5% رائلټی ورکړے ده، جناب وزیر اعلیٰ صاحب په کرک کښې د ګیس کانفرنس کړے وو او هغوی دا اعلان کړے وو چه کرک ته به زهٔ 20% رائلټی ورکوم۔ جناب والا ، په

مردان کښې تاسو په خپل تقرير کښې وئيلي وو چه ټوبيکو سيس چه کوم آمدن ملاويږي، ما ته رائلټي ملاويږي، هغے نه زۀ د ټوبيکو پيدا کونکے اضلاع کښې 50% ورکوم۔ جناب والا! تاسو کم از کم په خپل اعلان کښې دا خو وئيلے وو چه 1.09 million we have increased the royalty of gas نو جناب والا، تاسو دا خو وئيلي وو چه 20 اعلان مے کړے وو، 10 مے درکړو چه مونږ ته پته لګيدلے وه چه زۀ دے خپلے قائدينو احترام اوکړم، زمونږه قائدين افراسياب خټک هلته وو، اسفنديارولي خان پخپله وئيلے وو او جناب والا، تاسو پکښې هم وئ او بار بار تاسو وئيلي دي، دا بله ورځ کرک ته د ګيس افتتاح د پاره راغلے وئ، تاسو دا وئيل چه دا به زۀ کوم خو نن په دے بجټ کښې زۀ هيڅ هم نه وينم۔ زما ګيس رائلټي تاسو ته راځي پانچ ارب روپئ، تاسو ته د ګيس رائلټي زما د ضلع، زما کوهاټ ډيويژن نه راغلے ده خو ما ته تاسو هيڅ قسم ته د زياتي اعلان نه دے کړے، دا زياتے دے۔ دا اعلان پکښې خا مخا شامل کړئ۔ بل جناب والا، زما په ضلع کښې ,Twelve leading minerals يورينيم غونډے شے چه پاکستان د ورلډ دفاعي حصار دے، زما په ضلع کښې په Surface پروت دے، Scientists موجود دي، زما ضلع کښې پچيس سال نه د يورينيم دا کاروبار لګيا دے او باقاعده د يورينيم سپيشل پراجيکټ د پاره زما نن تجويز دے، زما Uranium based project پلاننګ کميشن کښې پي۔ډي۔پي کښې پروت دے، د هغے منظوري نه ورکوي محض د دے وجے نه چه دا د پچاس ارب روپو پراجيکټ دے او که چرے دا پراجيکټ اوشو نو دا علاقه به د رائلټي مطالبه کوي۔ پخپله جي سوچ کوئ چه چرته معدنيات دي، زما خلق دومره د کينسر شکار دي، چه څومره بيمارئ دي، زما په ضلع کښې دي، کينسر زما ضلع کښې څومره ريشو زياته شوه؟ معدنيات د مونږ نه راوځي او کينسر هسپتال په کومو کومو ځايونو کښې جوړ دي، په پشاور کښې کينسر هسپتال جوړ دے، په ډي آئي خان کښې کينسر هسپتال جوړيږي، په بنوں کښې جوړيږي، دا کينسر هسپتال حق زما دے که د بلے ضلع دے؟ نو سر، دا قابل غور دي۔ هغے نه بعد يو خوا ته سکه ده او بل خوا ته کوئله ده۔ جناب والا! زما په ضلع کښې دومره وافر مقدار سره کوئله ده لکه څه رنګ چه نن په روډ، انډس هائي وے باندے په بهرائئ کښې دا کوم غرونه تاسو وينئ چه دا ځائے په

ځائے سوری دی، څومره کوئله حاصلیږی؟ که چرے تاسو زما کوئلے ته رسائی اوکړه چه هغه په کوه میدان نومے دیهات کښ ده، خدائے ګواه دے چه نتهیا ګلی به مو هیره شی۔ خدائے ګواه دے چه دامن کوه اسلام آباد به مو هیر شی که زما کوه میدان مو اولیدو خو هغے ته زمونږ رسائی نشته۔ جناب والا! د دے صوبے په مفاد کښ دی چه هغے ته د کمیونیکیشن پروګرام جوړ کړئ چه اورسیږئ۔۔۔۔

جناب سپیکر: لږ را مختصر کړئ جی۔

ملک قاسم خان خټک: سر! مختصر کومه خو صرف جی دا کوم چه په یوه ضلع کښ چه پخپله تاسو ته اټامک انرجی چیئر مین وائی You have copper and zinc, تاسو پخپله سوچ ورته کوئ۔ زمونږ ضلع کښ زهٔ د اوبو نه کوم دے ، I have some observations on budget. First, figures I will read, Humayun will note. Increase in 2007 supplementary budget at gas royalty by 1.9 million, may you know the rate of increase in this head per annum and its utilization for oil and gas producing districts……..

بیرسٹر ارشد عبدالله(وزیر قانون): پوائنټ آف آرډر، سر۔ دے خو په سپلیمنټری بجټ Discussion کوی۔

ملک قاسم خان خټک: This is figures, I want to correct. دا فګرز دی، زهٔ وایم چه Correct figures ما همایون خان ته ورکړے چه هغه Assess کوو، لګیا یم۔

جناب سپیکر: دا تاسو په سپلیمنټری بجټ لګیا یئ، که په Annual budget؟

ملک قاسم خان خټک: دا سپلیمنټری دے ، سر۔ سپلیمنټری یے پیش کړے دے پکښ کنه۔ سپلیمنټری او سالانه 2008 دواړو باندے خبرے کومه۔۔۔۔

جناب سپیکر: د هغے د پاره خپل ټائم دے ،سپلیمنټری به په هغے کښ هم Discuss کوئ، اوس په دے۔۔۔۔۔

ملک قاسم خان خټک: سر! 2008-09 باندے کوم۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: خو مختصر جی، نور ممبران معزز ډیر پاتے دی چه هغوی ته هم ټائم ملاؤ شی۔ مهربانی۔

ملک قاسم خان خٹک: سر! زۂ به دا فکر ورکړم، دوئ د نوټ کړی، انشاء الله دا بجټ کښې مدد گار وی۔ Why decrease in the development expenditure by 1.3 billion? Why can not this be utilized profitably specially referring to provincial resources? Decrease in the external projects by 3.86 billion is viewed with great concern, this lack of efficiency in ………..

وزیر قانون: سر! دے دا فگرز همایون صاحب له ورکړی، او د لیکی۔

جناب سپیکر: پریږدئ منسټر صاحب، لږ ئے پریږده چه زر ختموی۔

(قہقہے / تالیاں)

ملک قاسم خان خٹک: زر ئے ختمومه جی۔ The target needs check, proper monitoring. In the Central Government's funded programmes, the distribution of resources/ utilization needs transparency which may be provided to this august House and briefing by concerned Departments be arranged and honourable Members may be taken on board. The Government got completed 28 projects, may we know the financial return from these projects with their impact along with the on going schemes on their completion? In the Rural Development over 3 billion has been spent, may the august House be given details of the same with district wise allocation please? In the budget for year 2008-09, total revenue has been shown as 170.904 billion as against the planned expenditure of 170.559 billion with surplus of 0.345 billion, it is amazing to know that a subsidy of 57.237 billion has been planned for wheat purchase it need to be clarified as to who is going to benefit from the same? If the same is divided by the population of the Province, stunning figures would come to our knowledge. I may submit here if this is properly monitored and even 50% is spared the Province it can complete its three main dames i.e. Gomal, Kurram Tangi, and Munda. Who would do this strategic planning and steer the future course of action to make the Province self sufficient in its food requirements/wheat production. Page 10 of the budget speech reveals that 5.455 billion is provided to flour mills, the benefits of which is never passed on to the general masses/poor people as flour at the market is sold at Rs.500 to Rs.600 plus…….

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): پوائنٹ آف آرډر، سر۔ تاسو ورله جی اجازت ورکړو، نه هغه خو ټول بجټ سټارټ کړو۔

ملک قاسم خان خٹک: جناب والا! زهٔ فکر تاسو ته----

جناب سپیکر: میاں صاحب! یو Clarification کومه، خپل Time limit به هم لږ Observe کوئ۔ دا بل څیز چه دا دے منسټر صاحب، تاسو ته هم لږ دغه کومه، رولز دا وائی چه Shall not read any book, newspaper or letter except in connection with the business of the Assembly نو دا Business of Assembly دے، دے کښې وئیلے شی خو لږ مختصر۔ Thank you.

(تالیاں)

ملک قاسم خان خٹک: بس زیات نه جی، Page 12. Agriculture plays-----

وزیر اطلاعات: زهٔ به جی د دے پریس والا خبره اوکړمه۔ د دوئ یوه مسئله ده چه دوئ پرے د هال نه واک آوټ کړے وو جی-----

جناب فضل اللہ: د دے صحافیانو دا خبرا اوکړئ جی، د دوئ یوه مسئله ده---

جناب بشیر بلور(وزیر بلدیات): دلته خالی خبره کولے شئ، په بجټ ډسکشن کولے شئ، تاسو خو ټول بجټ شروع کړو---

ملک قاسم خان خٹک: دا د هاؤس په مفاد کښې، د معزز ممبران اسمبلئ-----

جناب سپیکر: بس اوس په دے باندے ډیر ټائم ضائع کیږی----

ملک قاسم خان خٹک: په دے باندے ما درے شپے ضائع کړی دی۔ که تاسو وایئ دا کاغذ زهٔ ورکوم، زهٔ ئے نه تیروم ځکه چه دے کښې ډیر موزون خبرے دی۔ یره جی زهٔ ئے بالکل نه پیش کوم که چرے دا معزز ممبران اسمبلی په مفاد کښې نه وی۔ ما دا بجټ کښې چه کوم نوټس اغستے دی خو بیا ئے زهٔ نه کوم، بالکل ئے نه کوم-----

جناب سپیکر: اووایئ جی خو زر ئے اووایئ۔ جی تندی کوئ۔

ملک قاسم خان خټک: دا Three pages جی په دے باندے Brief budget دے۔ دا Three pages دی، دا به زۀ تیروم، که اجازی راکوئ۔ راکړئ، که نه وی نو پخپله کښینم۔ دا د اسمبلئ په مفاد کښ ده، زۀ ځان د پاره نه کوم جی۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا به داسے اوکړئ جی، دا دے باندے زما لړ واورئ، دا به ټول فنانس منسټر له لیکلے ورکړئ او هغه به ئے اووائی۔

ملک قاسم خان خټک: بالکل بس جی ټهیک شوجی۔

Mr. Speaker: Thank you, thank you very much.

ملک قاسم خان خټک: بل جی زۀ دا خبره کوم، سر یو منټ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بس جی بس، .Thank you very much میجر لطیف اللہ علیزئ۔

ملک قاسم خان خټک: یو سیکنډ خبره کوم جی، هغه دے ایم پی ایز حضرات د پاره کوم

-

جناب سپیکر: میجر لطیف اللہ علیزئ صاحب۔۔۔

ملک قاسم خان خټک: سر، سر، سر، یوه خبره کوم۔۔۔

وزیر اطلاعات: د دے پریس والا هغه خبره کوم جی، د پریس ملګرو خبره کومه۔ د هغوی سره چه کومه خبره اوشوه، بیا کوم۔۔۔

ملک قاسم خان خټک: زۀ خبره کوم چه زما خبره ختمه شی نو تۀ بیا خبره کوه۔ جناب والا! دا د دے اسمبلئ په مفاد کښ ده۔ د ایم پی اے هیڅ حیثیت نشته۔ مونږ چه دا الیکشن اوکړو، دے د پاره مو اوکړو چه زمونږ قدر به وی، عزت به مو وی، افسران به د دے معزز ممبران اسمبلی قدر کوی، خدا ګواه دے چه نن د ایم پے اے اختیار بالکل ختم دے۔ هر یو ایم پی اے نه پوښتنه اوکړئ چه په خپله حلقه کښ خپل خپل مشکلات نه دوچار دے نو زۀ وزیر اعلیٰ صاحب په نوټس کښ راولم چه کم از کم زما په حلقه کښ ما سره پی اینډ ډی الیکشن کړے دے، خدائے ګواه دے چه تر اوسه پورے دومره وزیر اعلیٰ پیسے نه دی لګولے لکه چه اوسه پورے زما په حلقه کښ دا پی اینډ ډی ما سره کوی لګیا دے۔ او جناب والا، ایم پی ایز به ټول د پراجیکټس Identification کوی، دا د ټولو ایم پی ایز

خبره ده چه ایم پی ایز ته د خپل مقام ملاؤ شی۔ نشته ایم پی ایز، هیڅ قدر ئے نشته۔ دا ټول معزز ممبران دلته موجود دی او دا پارلیمانی نظام حکومت دے، هر ایم پی اے په خپله حلقه کښ وزیر اعلیٰ دے او جناب والا، دا زهٔ وزیر اعلیٰ صاحب ته Request کوم لکه څه رنګے چه مونږ د دوئ امداد کوؤ، داسے د دوئ په خپل ایم پی اے باندے Stand کوی ځکه چه د ایم پی اے قدر نه وی نو جناب وزیر اعلیٰ صاحب، بیا ستاسو قدر به هم نه وی نو انشاء اللّٰه العزیز چه تاسو به د دے Serious notice اخلئ،شکریه۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی۔

ملک قاسم خان خټک: جناب والا! ایم۔پی۔ایز ته به په ټول پراجیکټ کښ Identification کو ی چه دا دا شے به کوی۔ دا د ټول ایم۔پی۔ایز خبره ده چه ایم۔پی۔ایز ته خپل مقام ملاؤ شی۔ نشته ایم۔پی۔ایز، اوس قدر ئے نشته دے۔ زمونږ ټول معزز ممبران دلته کښ موجود دی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی۔

ملک قاسم خان خټک: دا پارلیمانی نظام حکومت دے، هر ایم۔پی۔اے په خپله حلقه کښ وزیر اعلیٰ دے او جناب والا، دا زهٔ وزیر اعلیٰ صاحب ته ریکویسټ کوم لکه څه رنګ چه مونږ د دوئ امداد کوؤ، داسے به دوئ په خپل ایم۔پی۔اے باندے Standکوی ځکه چه د ایم۔پی۔اے قدر نشته دے جناب وزیر اعلیٰ صاحب، بیا ستا قدر نشته دے نو انشااللّٰه العزیزچه تاسو به په دے Serious notice واخلئ۔ شکریه۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی۔میجر لطیف اللّٰه علی زئی صاحب۔یو منټ میاں صاحب، داد پریس والا څه مسئله ده؟ دا لږ۔۔۔۔۔

میاں افتخار حسین(وزیر اطلاعات): زه بخښنه غواړم سپیکر صاحب ،دا پریس والا ملګری په شبقدر کښ شپاړس صحافیان ګرفتار شوی دی، هغوی په دے باندے واک اؤټ کړے وو، مونږه هم د هغوی سره په دیکښ په ملګرتیا کښ شریک یو۔ ما د هغوی سره دا خبره اوکړه چه مونږ ه به تحقیقات کوؤ او بالکل چه هر رنګه رپورټ د تحقیقات په سلسله چه کوم راشی، مونږ به زر تر زره کوشش کوؤ چه

هغوی تھول رہا کړو۔ هغوی په دے یقین دهانئ باندے واپس خپل بائیکاټ ختم کړو۔ مونږه تهول هاؤس د هغوی شکریه ادا کوؤ۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: شکریه۔۔۔۔۔

(شور)

جناب سپیکر: تھیک شوه جی، تھیک شوه۔ لطیف الله علی زئی صاحب۔

جناب لطیف اللہ خان علیزئی: جناب سپیکر! سب سے پہلے تو میں آپکا شکریہ ادا کرنا چاہتا ہوں کہ آج آپ نے مجھے اجازت دی ہے بولنے کی اور ساتھ ہی میں وزیر خزانہ اور سی۔ایم صاحب کو مبارکباد دینا چاہتا ہوں کہ اتنے محدود وسائل ہونے کے باوجود یہ بجٹ انہوں نے پیش کیا ہے۔ جناب سپیکر! ہمارا جو صوبہ ہے، اس کو غریب سمجھا جاتا ہے مگر میں آپکو یہ بتانا چاہتا ہوں کہ آج موقع ہے ہمارے پاس کہ ہم اپنے ہائیڈل پاؤر کی رائلٹی لے سکتے ہیں۔ میں ہوتی صاحب کو، رحیم داد صاحب کو ریکویسٹ کرونگا کہ آج وہ موقع ہے، بڑے Conducive حالات ہیں ہمارے لئے، وہاں بھی ہماری حکومت ہے تو یہ موقع ہے کہ ہم اپنی رائلٹی سنٹر سے لے لیں۔ جناب والا، دوسری بات جو کہی جارہی ہے کہ ہمارا صوبہ غریب صوبہ ہے، میں عرض کرونگا کہ ہمارا صوبہ اتنا غریب نہیں ہے۔ اگر ہم اپنے وسائل صحیح طریقے سے استعمال کریں تو میں یقین سے کہہ سکتا ہوں کہ ہمارا صوبہ جو ہوگا، پورے پاکستان میں سب سے امیر صوبہ بن جائے گا۔ سب سے پہلے اس کے اندر جو ہمارے پاس سب بڑا وسیلہ ہے، وہ ہے Water power۔ جناب سپیکر! اگر ہم اس Water power کو استعمال کریں، Hydle power کو تو ہماری Capacity تقریباً بتیس ہزار میگاواٹ ہے اور یہ بھی نہیں ہے کہ ہمیں کوئی ڈیمز بنانے پڑیں گے، Running water کے اوپر یہ Electricity ہم Generate کر سکتے ہیں۔ اگر بتیس ہزار بھی ہم نہ Generate کریں، صرف دس ہزار کریں تو میں آپکو یہ بتانا چاہتا ہوں کہ ایک ٹیکسٹائل مل جو ہے، وہ Maximum پانچ میگاواٹ خرچ کرلیتی ہے۔ اگر ہم چھوٹے چھوٹے پاؤر سٹیشنز بنائیں تو میرا خیال ہے کہ جتنی یہ Cottage industry پڑی ہوئی ہے جی ٹی روڈ کے اوپر، گجرانوالہ، وزیرآباد، گجرات، یہ سب کی سب یہاں آسکتی ہے اور جناب سپیکر، یہ بھی آپ کو بتاتا جاؤں کہ ہمارے پورے صوبے کی جو Consumption ہے Electricity کی، صرف پندرہ سو میگاواٹ ہے اور ہم بتیس ہزار میگاواٹ Generate کر سکتے ہیں تو مجھے امید ہے کہ اس بار تو ہمارے پیچھے بہت Backlog تھا، ہماری 63% جو اے۔ڈی۔پی ہے، وہ On

going schemes میں چلی گئی ہے، تو میں امید رکھتا ہوں کہ Next year ہمیں ان چیزوں پہ دھیان دینا ہوگا کیونکہ اس سے ہم بہت کچھ Revenue generate کر سکتے ہیں۔ جناب سپیکر صاحب! دوسرا ہمارا جو مسئلہ ہے جس کو ہم بہت خوبصورتی کے ساتھ اپنے فائدے کیلئے استعمال کر سکتے ہیں، That is irrigation، میں صرف ڈیرہ اسماعیل خان ضلع کی آپکو مثال دونگا کہ ڈیرہ اسماعیل خان میں One third of the Frontier Province cultivated land available ہے، صرف پچیس ارب روپے پہ آپ لفٹ کینال لے آئیں وہاں تو تین لاکھ ایکڑ آپ سیراب کر سکتے ہیں۔ جناب سپیکر! ہم نے سترہ ارب روپیہ اس سال صرف گندم کی سبسڈی پہ دیا ہے۔ میں آپ کو یقین دلاتا ہوں کہ اگر ہم لفٹ کینال لے آئے تو آپ کے پورے صوبہ سرحد کی Only Dera Ismail Khan can become the fruit basket of whole of Frontier. اس کے اوپر میں پھر ریکویسٹ کرونگا کہ آپ دھیان دیں۔ جب ہم خود Produce کر سکتے ہیں تو کیوں ہم پنجاب یا دوسری طرف دیکھیں؟ اس کے بعد ایگریکلچر کے بارے میں میں بات کرنا چاہونگا۔ ایگریکلچر ایسا سیکٹر ہے جو سب سے زیادہ Employment دیتا ہے جی۔ میں پھر ڈی۔آئی۔خان کی بات کرونگا۔ ہماری سی۔آر۔بی۔سی کینال کے آنے سے ڈیرہ اسماعیل خان میں ایک Revolution آگیا ہے۔ ہزاروں کنال کے مالک جو پہلے لکڑیاں بیچا کرتے تھے جی، آج وہاں دیکھیں خوشحالی آگئی ہے۔ میں اس کے ساتھ اپنے ڈی۔آئی۔خان کا ایک اور مسئلہ بھی Discuss کرنا چاہونگا، میرے حلقے کے ساتھ جو ہوا ہے۔ اس بار ڈی۔آئی۔خان کے زمیندار کے ساتھ جو زیادتی ہوئی ہے، ہمارا Cash crop ہے جی شوگر کین اور ابھی تک اسکی Payment نہیں ہو سکی۔ ہمارا جو رود کوھی سسٹم ہے تو میں منسٹر صاحب سے یہ ریکویسٹ کرونگا کہ وہ مہربانی کریں وہاں بلڈوزر بھیج دیں کیونکہ مون سون آگیا ہے تقریباً اور اگر وہ پانی ضائع ہو گیا، دریا میں چلا گیا تو ہمارے لاکھوں لوگ پھر بغیر کسی گندم کے یا بغیر کسی فصل کے رہ جائینگے۔ تو میں ریکویسٹ کرونگا کہ مہربانی کر کے جلد سے جلد بلڈوزرز اور ان بلڈوزرز کیلئے ڈیزل ڈی آئی خان بھجوائیں کیونکہ وہ بہت ہی اہم مسئلہ ہے اور ہزاروں لوگوں کا روزگار اس کے ساتھ منسلک ہے۔ جناب سپیکر، ان تجاویز کے ساتھ میں آپ کا شکریہ ادا کروں گا اور مجھے یقین ہے کہ ان تجاویز کے اوپر ہماری حکومت عمل کریگی کیونکہ یہ حکومت Masses کی حکومت ہے، کوئی Nominated لوگ یہاں نہیں بیٹھے ہیں، یہ حکومت وہ نہیں ہے اور اس Frontier Province کی سب سے مقبول اور عوامی پارٹیز کی یہ حکومت ہے، تو ان کی اوپر یہ

عمل کریں گے تو مجھے یقین ہے کہ انشااللہ تعالیٰ ہمارے صوبے کو خوراک میں اور خاص طور پر پاور جنریشن سے جو ریوینو ہو گا، اس سے بہت بڑا فائدہ ہو گا جی۔ شکریہ جی۔

<u>جناب سپیکر</u>: تھینک یو، میجر صاحب۔ مسماۃ مسرت شفیع ایڈوکیٹ صاحبہ۔

<u>محترمہ مسرت شفیع ایڈوکیٹ</u>: اعوذ باللہ من شیطن الرجیم۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ د ټولو نه پهلا به زهٔ د خپل سپیکر صاحب شکریه ادا کړم چه ما ته د خبرو کولو موقع ملاؤ شوه او په دوئم نمبر باندے به زهٔ خپل وزیر اعلیٰ، حید ر خان هوتی صاحب او وزیر خزانه، همایون خان صاحب ته مبارکباد پیش کړم چه دومره په کم ټائم کښې او په کم وسائل کښې دومره ښه بجټ ئے پیش کړو، اګر چه په بجټ کښې داسے څه خبره نشته چه مونږه پرے لمبی چوړی تقریر اوکړو خو چند تجاویز به زهٔ ورکول غواړم۔ تجاویز زهٔ د دے وجے نه ورکول غواړم چه په پوره بجټ کښې ما ته یو څو خبرے لږ شانتے اوښکاریدے چه هغه خبرے ډیرے اهم دی۔ ریلیف پیکیج په باره کښې به زهٔ وئیل غواړم۔ زمونږه د حکومت اګر چه ډیره کمه عرصه اوشوه چه په اقتدار کښې راغلے دے خوزمونږ چه کوم مسائل دی، هغه ډیر زاړه دی او که هر یو حکومت لږ لږ دے کښې خپل Contribution اوکړی نو انشااللہ مونږه به خپل دے مسائلو باندے کنټرول اوکړو۔ زمونږه د حکومت چه کومه ایجنډا ده، هغے کښې په Priority base باندے صحت، تعلیم او روزګار والا مسائل دی او د امن و امان مسئله ده۔ اګر چه امن و امان د مسئلے په حوالے سره زمونږ ډیر ښه Achievement دی او په دے سلسله کښې زهٔ خپل وزیر اعلیٰ صاحب ته او خپل مشرانو ته مبارکباد پیش کوم۔ چه کوم مسائل دی، د هغے متعلق زهٔ دا وئیل غواړم چه کوم مسائل زمونږه د صحت په محکمے کښې دی یا د تعلیم په محکمے کښې دی، د هغے متعلق چند تجاویز دی۔ چه کوم ذهین طلباء دی، د هغوی د پاره، زمونږه حکومت پهلا پوزیشن والا ته پانچ هزار مالی امداد په باره کښې لیکلی دی نو زهٔ دا غواړم چه چونکه پهلا پوزیشن باندے خو صرف یو کس راځی، که دا Top ten students ته شی نو زمونږه سره به ټهیک ټهاک یو ټیم راوځی او په سټوډنټس کښې هغه خلق چه کوم په یو دوه نمبرو سره پوزیشن اغستو نه پاتے شی، نو هغوی ته به څه نه څه ریلیف ملاؤ شی۔ دوئمه خبره چه زهٔ کومه کول غواړم، هغه دا ده چه زمونږه د حکومت اولین مقصد،

اولین ذمه داری چه ده، هغه د عوام جان و مال ته حفاظت ورکول دی، په دے سلسله کښ زهٔ ډیره خوشحاله یم چه د پولیس په محکمه کښ خو هغوی ډیر ښه د ریلیف ورکولو کوشش کړے دے خو د دے سره زهٔ د هغه غریب عوام خبره کول غواړم چه کوم د دهشتګردئ نشانه جوړ شی او د هغوی جان و مال ته نقصان پیښ شی، خاصکر، زما تعلق چونکه د کوهاټ سره دے، آئے دن کوهاټ کښ بم دهماکوسره ډیره د امن و امان مسئله جوړه شوے ده او دے سره سره د خلقو جان و مال ته نقصان رسیږی لګیا دے خو د دے د پاره څه پلاننګ نشته، څه پیکج نشته نو زهٔ یو ریکویسټ کوم چه هغه خلق، Specially د سی ډی دکانونه هره ورځ، هره دوئمه ورځ دکانونه الوتی وی، مارکیټونو ته نقصان او د هغے سره د خلقو پراپرټی ته ډیر نقصان او روزګار، باروزګاره خلق بے روزګاره شو نو د دے د پاره زهٔ یو ریکویسټ کول غواړم چه د دغه خلقو د پاره د د خصوصی پیکیج اعلان اوشی چه کوم خلق برسرروزګار وو او د دهماکو د وجے نه د هغوی پراپرټی ته نقصان رسیدلے دےاو د هغوی روزګار ختم شوے دے نو دغه خلقو ته د روزګار د پاره څه خصوصی پیکیج اعلان د اوشی۔ درئمه خبره چه زهٔ څه کول غواړم، هغه د وظائفو په باره کښ کول غواړم څه باره سو پوسټ ګریجویټس د پاره دلته کښ اعلان شوے دے، په بجټ کښ Allocation شوے دے چه دا وظائف هزار، دو هزار روپئ ماهانه دوئ ته ملاویږی، زهٔ دا غواړم چه خدارا دوئ په وظائفو باندے مه اموخته کوئ بلکه د دوئ د پاره دا پلاننګ اوکړئ، لکه څنګه چه په تیر ګورنمنټ کښ شوی دی، فیډرل ګورنمنټ یوه منصوبه جوړه کړے وه چه هغوی ته به ئے دس هزار زما خیال کښ سکالر شپ ورکولو خو هغه Internship وو، هغوی به څه ایزدکړه کوله، په مختلف محکمو کښ ئے هغوی لګولی وو او هغوی به هغه انټرن شپ د یو کال د پاره په مختلف محکمو کښ Join کولو او هغوی ته به ټهیک ټهاک یو سرټیفکیټ هم ملاؤ شو او هغوی به مخکښ مختلف محکمو کښ د روزګار د پاره Apply هم کولے شوه، نو صرف او صرف دوئ ته هزار، دوهزار وظائف ورکولو سره زمونږه د بے روزګاره خلقو مسائل نه حل کیږی۔ څلورمه خبره چه زهٔ کومه کول غواړم هغه دا ده چه د ښځو د پاره ټیکنیکل اینډ ووکیشنل ټریننګ سنټرز ذکر شوے دے نو د دے په باره کښ

زۀ دا وئیل غواړم چه په ځائے د دے چه صرف سلائی کړائی پورے دا ښځے محدود ے کړئ، بہتر دا دی چه دوئ ته نور ووکیشنل ټریننگ ملاؤ شی، For example په دے کښ د الیکټرانک سره Related څه ټیکنیکل ایجوکیشن، په دے حوالے سره ډپلومے د ورته ملاؤ شی او ټریننګ د ملاؤ شی، Cooking classes سره Related، کمپوټر ټریننګ سنټرز، دا هغه ووکیشنل ټریننګز دی چه کوم پکار دی او دا ډیر په ښه طریقے سره ښځے په خپل عام زندګئ کښ استعمالولے شی۔ پنځمه خبره چه کومه زۀ کول غواړم هغه داده چه په ریلیف پیکج کښ د زړه بیمارئ په حواله سره چه کوم دغه ورکړے دےچه پکښ د معاونت ذکر دے نو زۀ دا غواړم چه دا د صرف د زړه د بیمارئ د پاره نه وی بلکه د موجوده صورتحال نه تاسو بخوبی واقف یئی چه د تهیلسیمیا مریضان چه هغه ډیر ګران علاج دے، د هغوی یوه یوه ستنه په زرګونو روپئ کیږی او د دے سره سره هغوی ته چه د کوم بلډ ضرورت وی، په هغه حوالے سره جی ضرور په دے باندے د غور اوشی، د هیپټائټس بی، سی وغیره علاج، دا ټول ډیر Expensive علاج دے او زمونږ عام عوام په دے مرض کښ چه مبتلا شی نو د هغوی سره د علاج پیسے نه وی نو برائے مهربانی صرف د زړه بیمارئ د پاره نه بلکه د نورو بیمارو د پاره د هم توجه ورکړے شی۔ بله خبره چه کومه زۀ په شپږم نمبر کول غواړم، هغه داده چه تاسو د مسافر خانو په طرز باندے د رهائش ذکر کړے دے، دے سره زما یو تجویز دے چه د ورکنګ ویمن هاسټلے د جوړے شی ځکه چه زما خویندے چه کومے په ضلعو کښ په مختلف ځایونو کښ جاب کوی، نوکریانے کوی، د هغه خلقو د پاره د رهائش ډیره ستره مسئله وی، خاصکر د ښځو ذکر زۀ کول غواړم نو د مسافر خانو سره سره د دوئم پورشن د ښځو، ویمن هاسټل د پاره د بندوبست اوشی۔ آخر کښ زۀ یوه خبره کول غواړم، اګرچه زما خفګان هم شته دے چه د کوهاټ د پاره څه ډائریکټ داسے غټه څه منصوبه نشته، څه پیکج نشته خو دا یو ذکر شوے دے چه خوشحال ګړها او کوهاټ ټل روډ باندے د صنعتی بستئ ذکر دے نو زۀ دا وئیل غواړم چه کوهاټ ټل والا ذکر چه تاسو کوئ نو کوهاټ ټل خو د درے ضلعو خبره ده نو دا صرف د کوهاټ د پاره تاسو که یوه صنعتی بستی جوړه کړئ نو دا به ډیره غټه خبره وی۔ زۀ دا غواړم چه

Already په کوهاټ کښې صنعتي بستې موجوده ده په دے روډ باندے ،هغه Dead ده، که In case تاسو هغه دوباره شروع کړئ نو I think ډیره بے روزګاره ته به روزګار هم ملاؤ شي او زمونږ دا مسئله به هم حل شي۔ د دے نه علاوه چه زۀ کومه خبره کول غواړم، هغه دا ده چه څومره مسائل زمونږ د ټولو دی، زۀ د پوره صوبے حوالے سره خبره کول غواړم ځکه چه زۀ د پوره صوبے د ښځو د حقوقو د پاره انشاالله کار کول غواړم، زۀ دا غواړم چه کوم کار کیږی، هغے کښې باقاعده ښځو ته د هر یو شي کښې کوټه مختص شي، چاهے هغه جاب کښې وی، چاهے هغه ډیویلپمنټل کارونو کښې وی نو دا یو زما ریکویسټ دے۔ د دے آخیری الفاظو سره زۀ ستاسو د ټولو شکریه ادا کوم۔ ډیره مهربانی۔

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر</u>: سردار علی خان صاحب۔ مائیک آن کریں ان کا۔

<u>جناب سردار علی</u>: بسم الله الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب! وزیر اعلیٰ صاحب او زمونږ وزیر خزانه صاحب چه کوم بجټ پیش کړے دے، د ستائنے قابل دے او د هغے په باره کښې ټولو خلقو، ټولو ملګرو خپل خپل تجویزونه پیش کړل، مونږه ئے هم شکریه ادا کوؤ۔ بل که د لا اینډ آرډر په حواله خبرے دی، ټولو ملګرو اوکړے، که دا مسئله د جرګے په ذریعه حل شي نو دا به د ستائنے وړ وی خو جی زۀ خو د ټولے صوبے نه، د صوابئ د ضلع په حواله خبره کوم چه هلته تماکو Cash crop دے زمونږه د خلقو او د هر سړی لس لس او اته اته کناله زمکه ده نو په هغے د تعلیم، د خوراک سخاک د پاره دا یو ذریعه ده۔ د هر څه ریټونه چه زیاتیږی نو هغه د روپو په تعداد کښې زیاتیږی خو د تماکو ریټ چه زیاتیږی نو هغه د پیسو په تعداد کښې وی نو زما حکومت ته دا درخواست دے خاصکر وزیر اعلیٰ صاحب ته چه د دے د پاره که دا د دوئ په وس کښې وی او که نه د مرکزی حکومت په اختیار کښې وی، چه په هغسے طریقه ئے اوکړی، دوئ پرے ډیر ښه پوهیږی جی۔ بله خبره دا ده جی چه زمونږ صوابئ ته، ګدون علاقے ته ګدون انډسټریل اسټیټ د جونیجو صاحب په دور کښې راغلے وو او د هغے سره مراعات ډیر زیات وو۔ څه موده خو هغه اوچلیدو خو چه بل حکومت پرے راغے، هغه هر څه ئے ترے واغستل۔ زما حکومت ته دا درخواست دے، وزیر اعلیٰ

صاحب ته چه که نو ر څه نه وی خو چه دا بجلی ورته ارزانه کړی۔ بل د تماکو د سیس خبره ده جی، په هغے کښ د صوابئ خاصکر پچاس فیصد حق کیږی، تیرحکومت هغه پچاس فیصد پیسے راوړے وے د صوابئ د پاره خو زهٔ دا یوه خبره په معذرت سره کوم چه د هغے تقسیم صحیح نه وو شوے۔ چه په کومه علاقه کښ تماکو پیدا کیږی او چه څومره په کومه حلقه کښ پیدا کیږی، چه د هغے برابر د پیسو تقسیم اوشی۔ بل د یارحسین روډ د ډیر وخت نه خراب دے ، کم از کم د لس شلو کالو نه، تیر حکومت د هغے د پاره څه پیسے مقرر کړے وے ، زیات خلق وائی چه اړتیس کروړ، ما ته خو ئے پوره تعداد نه دے معلوم، اوس په هغے کار شروع شوے دے خو، شروع شوے پرے نه دے ، هغه روډ وران پروت دے ، کال اندازتاً د هغے کیږی، گاډی څه کوئ چه پیدل تلل پرے هم گران دی، حکومت ته زما دا درخواست دے چه په هغے د کار تیز کړے شی۔ زهٔ شکریه ادا کومه د جناب سپیکر صاحب چه زمونږ دے ماتو گوډو خبرو د پاره ئے مونږ له وخت راکړو۔ والسلام۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی ارباب صاحب۔

<u>Arbab Mohammad Ayub Jan</u>: On a point of self explanation, please.

جناب سپیکر صاحب! علیزئی صاحب ډیرے ښے خبرے اوکړے او هغوی او تاسو په هغے کښ دا اضافه هم اوکړه چه یره د بلډوزرو سخت ضرورت دے نو جناب سپیکر صاحب، مونږه یولس بلډوزر هلته Already استولی دی۔ دا هم علیزئی صاحب اووئیل چه یره ډیزل، دا بالکل ټهیک خبره ده، زهٔ د هغوی مشکور یمه، زما سره هغوی ملاؤ شوے دی، اسرارالله خان صاحب نو جناب سپیکر صاحب، مونږه څه پیسے ورکړے وے خو زهٔ مشکور یمه د همایون خان چه First week of July کښ به، د لس لکهو روپو مونږه ډیمانډ کړے دے ، هغه به ملاؤ شی۔ ډیره مهربانی جی۔

<u>جناب سپیکر</u>: شکریه، ارباب صاحب۔ زراعت ته لږ اول توجه دغه شان ورکوئ۔ ډیره شکریه۔ ڈاکٹر حیدر علی خان۔ منور خان صاحب۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ شکریہ، جناب سپیکر صاحب۔ سب سے پہلے میں جناب وزیر اعلیٰ صاحب کااور بشیر احمد بلور صاحب کا بہت ہی شکریہ ادا کرتا ہوں کہ انہوں نے گاؤں کھیتی کمر میں بروقت امداد پہنچاکران لوگوں کی کافی مدد کی۔ جناب سپیکر صاحب، میں ٹائم آپ کا زیادہ نہیں لوں گا، میں صرف اپنے لکی سٹی ہسپتال کی بارے میں کچھ بات کرنا چاہوں گا کہ وہاں پہ تقریباًتین چار لاکھ کی آبادی کیلئے اسی ہسپتال میں کوئی ایمرجنسی روم نہیں ہے۔یہاں پر تو ہیلتھ منسٹر صاحب موجود نہیں ہیں تاہم میں یہ گزارش کرتا چلوں کہ تین چار لاکھ کی آبادی کیلئے ایمرجنسی روم تو کجا بلکہ اس دفعہ انہوں نے ڈرگ بھی ایمرجنسی کا نہیں رکھا تھااور سارابوجھ اسی سٹی ہسپتال پر ہے۔ جو ڈی ایچ کیو ہسپتال ہے، وہ ابھی تک بند پڑا ہے کیونکہ یہ ہسپتال ایک ایسی جگہ پہ انہوں نے بنایاہے جو آبادی سے کافی دور ہے،اسلئے سارارش اسی سٹی ہسپتال پر ہے۔ میں گزارش کرتا ہوں جناب سپیکر صاحب، کہ کم از کم لکی سٹی ہسپتال کیلئے ایمرجنسی روم، ایکسرے اور بلڈ بینک کا بندوبست کیا جائے تاکہ وہاں کے لوگوں کی ضروریات پوری کر سکے۔ جناب سپیکر صاحب، میرا دوسرا مسئلہ، لکی میں ایک گرڈ تعمیر ہو رہاہے ایک سال سے لیکن جس کنٹریکٹر کو انہوں ٹھیکہ دیاہواہے، وہ پہلے سے بلیک لسٹ ہو چکا ہے لیکن اس کنٹریکٹر نے وہی ٹھیکہ لیاہواہے اور ایک سال سے سر، وہ گرڈ ابھی تک تعمیر نہیں ہواہے تو برائے مہربانی اس گرڈ پر کام تیز کیا جائے کیونکہ گرمی کا موسم ہے اور وہاں پر اتنا کم وولٹیج ہے کہ پنکھے بھی نہیں چلتے بلکہ بلب بھی نہیں جلتے۔ جناب، دوسرا مسئلہ ڈی۔ آئی۔ خان کے ممبر نے بھی اٹھایاہے، شیخ بدین کا مسلہ ہے اور پچھلی گورنمنٹ نے نو کروڑ روپے اس کیلئے رکھے تھے لیکن اس دفعہ اس کیلئے ایک لاکھ روپیہ رکھاہواہے۔ میں کہتا ہوں کہ جناب والا، لوگ کالام، مری اور اس جگہ کی سیر کرتے ہیں لیکن اگر آپ لوگ، میں دعوت دیتا ہوں آجائیں شیخ بدین جو Height ہے وہاں کی تو آپ اندازہ لگائیں گے کہ لوگ مری اور کالام کو بھول جائیں گے۔ میں یہ چاہتا ہوں کہ از راہ کرم اس کیلئے روڈ بھی تعمیر کی جائے اور پہلے سے اس پہ کام شروع ہو چکا ہے سر، تو یہ میرے خیال میں اس علاقے کیلئے کافی اچھی سہولت پیدا ہو جائیگی سر۔ باقی سر، چشمے کی روڈ کیلئے جو ہمایون خان نے فنڈ رکھا ہوا ہے، میں ان کا شکریہ ادا کرتا ہوں اور امید رکھتا ہوں کہ اس حلقے کیلئے، لکی کیلئے مزید جو کچھ ہے، جو کہ Drinking water ہے اور باقی جو Facilities ہیں، وہ بھی انشاء اللہ اس حلقے کیلئے دیں گے۔ شکریہ، سپیکر صاحب، بڑی بڑی مہربانی سر۔

جناب سپیکر: شکریہ، منور خان صاحب۔ گرڈ کے سلسلے میں آپ بعد میں مجھ سے میرے چیمبر میں ملیں، شاید اس میں کچھ Help کر سکیں۔ زیاد اکرم خان صاحب۔

جناب زیاد اکرم درانی ایڈوکیٹ: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ شکریہ، جناب سپیکر۔ میں آپکا نہایت مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے بجٹ برائے سال 09-2008 پر بحث میں حصہ لینے کا موقع دیا۔ یقیناً سپیکر صاحب، ہر جمہوری حکومت کی یہ کوشش ہوتی ہے کہ وہ ایک ایسا بجٹ پیش کرے جس میں زیادہ سے زیادہ صوبے کے عوام کو ریلیف مل سکے کیونکہ ہر جمہوری حکومت عوام کے سامنے جوابدہ ہوتی ہے۔ جہاں تک ہمارے صوبے کی مشکلات ہیں، ہمارے صوبے کے محدود وسائل ہیں، اس بات سے کوئی بھی انکار نہیں کر سکتا لیکن اگر Close supervision ہو ہر ڈیپارٹمنٹ کی منسٹری کی طرف سے تو یقیناً میں سمجھتا ہوں کہ ہم اپنے صوبے کے عوام کو ریلیف دے سکتے ہیں۔ بجٹ کے حوالے سے ہمارے وزیر خزانہ ہمایون خان نے خود میڈیا کے سامنے اس بات کا اعتراف کیا ہے کہ یہ بجٹ 09-2008 موجودہ واقعات اور حالات کے لحاظ سے اچھا بجٹ ہے۔ سپیکر صاحب! میرا تعلق اپوزیشن پارٹی سے ہے لیکن دو تین دن سے ہم یہاں پہ دیکھ رہے ہیں اور سن بھی رہے ہیں کہ اکثر حکومتی بنچ کے ممبران اس بجٹ کے حوالے سے اپنے حلقے اور ایریا، علاقے کے نظر انداز ہونے پر تحفظات کا اظہار کر رہے ہیں۔ یقیناً بہت کم ٹائم ملا تھا حکومت کو، تقریباً تین چار مہینے ہوئے ہیں لیکن بہر حال اس بجٹ میں زیادہ تر سکیمیں جو ہیں، وہ On going ہیں اور چند نئی سکمیں اس میں رکھی گئی ہیں۔ سپیکر صاحب! میں بات کرونگا اپنے صوبے کے امن وامان کے حوالے سے۔ ہمارے صوبے کے حالات روز بروز خراب ہوتے جارہے ہیں، ہمارے صوبے کے عوام میں خوف وہراس بڑھتا جارہا ہے۔ سیٹلڈ ایریا میں حکومت کی رٹ کمزور ہوتی جارہی ہے۔ حکومت نے جو امن معاہدہ کا سلسلہ شروع کیا ہوا ہے، یقیناً ہم اس کی تائید اور مکمل حمایت کرتے ہیں۔ پچھلی ہماری حکومت میں بھی ہم نے کئی دفعہ کوشش کی لیکن چونکہ ہماری حکومت صوبے تک محدود تھی، مرکز میں ہم اپوزیشن میں تھے تو ہم نے اس پراسیس کو اچھی طرح آگے نہیں بڑھایا۔ ہم دعا گو ہیں موجودہ حکومت کیلئے کہ وہ اس امن معاہدے میں کامیاب ہو جائے لیکن سپیکر صاحب، امن معاہدے، امن Maintain کرنے کیلئے کئے جاتے ہیں، جہاں تک ہم دیکھ رہے ہیں، امن معاہدے تو کئے جارہے ہیں لیکن عوام امن معاہدے کا Out put محسوس نہیں کر رہے ہیں۔۔۔۔۔

بیرسٹرارشد عبداللہ(وزیر قانون): په پروګرام کښې داسے څه خبرے نه وے۔ عوام پکښې مونږه شامل کړے دے-----

جناب سپیکر: منسټر صاحب! لږ ډیر امن ته تلے شی، خیر دے۔ لږ دے ته ئے پریږدوئ چه زړه سپک کړی۔

جناب زیاد اکرم درانی ایڈوکیٹ: سپیکر صاحب! موجودہ حکومت نے پولیس فورس کو موثر بنانے کیلئے 503 ملین روپے مختص کئے ہیں، ہم حکومت کے اس اقدام کی حمایت کرتے ہیں اور سراہتے ہیں۔ ہماری پولیس فورس کی کارکردگی دیگر صوبوں کی پولیس کی کارکردگی سے کئی گنا بہتر ہے۔ ہماری پولیس فورس میں کانسٹیبل سے لیکر ڈی۔ایس۔پی تک اور ڈی۔آئی۔جی تک افسران نے دوران ڈیوٹی اپنی جانوں کے نذرانے پیش کئے ہیں جن کی جرات کو ہم سلام پیش کرتے ہیں۔ میں تو حکومت سے مطالبہ کرتا ہوں کہ ہماری سرحد پولیس کی تنخواہ اور مراعات پنجاب پولیس کے برابر کی جائے۔ حکومت نے اس بجٹ میں سرکاری ملازمین کی تنخواہ اور پنشن میں بیس فیصد کا اضافہ کیا ہے جو کہ اس مہنگائی کے دور میں میرے خیال میں کم بھی ہے اور نامناسب بھی ہے کیونکہ بچوں کی تعلیم، ان کی صحت، بجلی، پٹرول کی قیمتیں اور دیگر ضروری روزمرہ اشیاء، آٹا، گھی، چینی میں کئی گنا اضافہ ہوا ہے تو اس میں میرا حکومت سے یہی مطالبہ ہے کہ کم از کم سرکاری ملازمین کی تنخواہ اور پنشن میں پچاس فیصد اضافہ کیا جائے۔ (تالیاں)

سپیکر صاحب، میں سینیئر وزیر، بشیر احمد بلور صاحب کے علم ایک بات لانا چاہتا ہوں۔ ہمارے ضلع بنوں میں تقریباً دو مہینے پہلے ایک خود کش حملہ ہوا تھا جس میں تقریباً تیرہ افراد شہید اور زخمی ہوئے تھے، اس دن ہمارے گورنر صاحب کا دورہ بھی تھا، میں بھی ان کے ہمراہ تھا۔ اس کے بعد مردان، چارسدہ اور پشاور میں بھی بم دھماکے ہوئے ہیں اور حکومت نے ان کیلئے معاوضے کا اعلان بھی کیا ہے۔ ہمیں خوشی ہے اس بات کی لیکن میں سینیئر وزیر صاحب سے مطالبہ کرتا ہوں کہ آج میری تقریر کے بعد اس ایوان میں، ہمارے ضلع بنوں میں جو خود کش حملہ ہوا ہے، اس کیلئے معاوضے کا اعلان کریں۔ سپیکر صاحب! میں ایک بات کروں گا کہ "تنظیم للسائل والمحروم" جو کہ ایک فلاحی تنظیم ہے، یہ تنظیم غریب عوام کو فوری ریلیف پہنچانے کیلئے بنائی گئی تھی۔ پچھلی حکومت نے اس کیلئے ٹوٹل 400 ملین روپے رکھے تھے۔ پہلے سال 150.426 ملین روپے دیئے گئے تھے حکومت کی طرف سے مگر موجودہ حکومت نے اس میں اضافے کی بجائے اس دفعہ 50 ملین یعنی پچاس کروڑ روپے رکھے ہیں جو کہ انتہائی کم ہیں۔ ایم۔ایم۔اے کی حکومت

نے زراعت کے شعبے میں زمینداروں کو ایک سہولت دی تھی کہ اگر کوئی زمیندار خود اپنی زمین میں اپنی جیب کے خرچے سے کوئی زرعی ٹیوب ویل لگاتا تو حکومت بجلی کے بلوں پہ 32% سبسڈی دیتی تھی، ابھی یہ سہولت واپس لے لی گئی ہے۔ میری حکومت سے ریکویسٹ ہے کہ اگر ممکن ہو تو یہ ریلیف دوبارہ ہمارے زمیندار بھائیوں کو دی جائے۔ میں آپ کا شکریہ ادا کرتا ہوں۔ والسلام۔

جناب سپیکر: تھینک یو، زیاد جان۔ جناب عدنان خان صاحب۔ ہاں بشیر بلور صاحب جی۔

جناب بشیر احمد بلور: درانی صاحب خبرے اوکړلے، ډیر ښه تقریر ئے اوکړو او د دوئ حکومت هم پاتے شوے دے، هغے کښ هم چه څه شوی دی، مونږ خبره نه کوؤ خو دوئ دا اوفرمائیل چه د دوئ علاقه کښ داسے بلاسټ شوے وو، هلته د معاوضے اعلان نه دے شوے۔ زهٔ ورته دا عرض کوم چه دا د حکومت پالیسی ده چه چرته خدائے مه کړه چه داسے حادثه اوشی نو چه کوم خلق شهیدان وی، هغوی ته یو لاکھ روپئ او چه کوم زیات زخمیان وی، هغوی ته پنځوس زره او چه کوم زخمیان وی، هغوی ته پچیس هزار او د دوئ دا سپیشل کیس دے، انشاءالله زر تر زره دا پیسے به ورله ورکړو۔

جناب سپیکر: جناب عدنان خان صاحب، ارباب صاحب پسے تاسو۔ ارباب صاحب۔

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! څنګه چه درانی صاحب اوفرمائیل چه 32% سبسډی مونږه واپس کړه، مونږه Actually هغه سبسډی زیاته کړه جی، مونږه Withdraw کړے نه ده۔ دا 32% ته مونږه اورسوله And we are trying our best to increase it, Sir۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ مولوی عبیداللہ صاحب۔ آن کریں مائیک۔

ملوی عبیداللہ: چونکه د بجټ تقریر په سلسله کښ یو څو مواد اتوار نه روستو به انشاءالله پیش کوؤ، اوس یوه اهم خبره ده چه بعضے ملګری چه کوم زمونږ د ګورنمنټ او د هغے محافظین دی، د سپیشل برانچ چه کوم ورکرز دی، پولیس والا دی، د هغوی باره کښ یو څو معروضات دی، جو میں آپ کے سامنے پیش کروں گا۔ وہ یہ ہیں کہ جن اضلاع سے سپیشل برانچ کی پولیس آتی ہے، یہاں پر۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ نے تقریر کل کرنی ہے، مختصر دو لفظوں میں ختم کریں، بہت دوست رہتے ہیں۔

مولوی عبیداللہ: دو لفظوں میں ختم کرتا ہوں، ان کو کوئی مراعات نہیں ملتی ہیں جبکہ بلوچستان اور سندھ میں ان کو 20% الاؤنس ملتا ہے۔ یہاں پر گورنر صاحب اور وزیر اعلیٰ صاحب کا جو اسکواڈ ہے، ان کو 20% الاؤنس تنخواہ کی مناسبت سے ملتا ہے مگر وہی لوگ جو اسی اسمبلی کے احاطے میں ہمارے محافظ ہیں، دور دور سے آجاتے ہیں تو ان کو نہ الاؤنس ملتا ہے، نہ ٹی۔اے/ڈی۔اے ملتا ہے، نہ ان کو گھر ملتا ہے، نہ ان کے کھانے کا بندوبست ہے۔ آپ مہربانی کریں اس سلسلے میں جو ذمہ دار آدمی ہو سپیشل برانچ کا، یہ غریب لوگ ہیں بیچارے، یہاں بھی ہیں، باہر بھی ہیں، گرمی میں بھی ہیں، سردی میں بھی ہیں، ان کو Accommodate کریں۔ ان کی حوصلہ افزائی کرنے کیلئے کم از کم 20% ان کو ٹی۔اے/ڈی۔اے اور الاؤنس ملنا چاہیئے۔

جناب سپیکر: تھینک یو۔ جناب عدنان خان صاحب۔ سید رحیم صاحب۔ ملک حیات خان صاحب۔

جناب حیات خان: بسم اللّٰه الرحمن الرحیم۔ د ټولو نه اول خو زهٔ سپیکر صاحب، ستاسو شکریه ادا کوم چه په 09-2008 بجټ باندے د بحث کولو د پاره مو ما له موقع را کړه۔ دا ملک خصوصاً دا صوبه د ډیرو غټو چیلنجونو سره مخامخ ده چه په هغے کښ امن و امان، مهنګائی، دغه شان بیروزګاری او د بجلئ بحران سرفهرست دی۔ تراوسه پورے چه صوبائی حکومت د جرګے او د معرکے کوم اقدامات روان کړی دی، د هغے مونږ تائید کوؤ او دا هیله لرو چه انشاءاللّٰه دغه مذاکرات به کامیابیږی او دے صوبه کښ به امن و امان راځی خو دے سلسله کښ زهٔ عرض کوم، زمونږه د صوبے سویټزرلینډ چه هغه سوات دے، هغه تباه شوے دے او اوس دغه لهر روز بروز دیر پائین او دیر بالا ته راروان دے۔ دلته کښ د پریس رونړه ناست دی، زمونږ ټول افسران هم ناست دی، زهٔ د معزز ممبرانو په نوټس کښ سپیکر، ستاسو په وساطت باندے دا راوستل غواړم چه دیر پائین او دیر بالا او د سوات په باؤنډرئ باندے په دے وخت کښ بامسلح خلق هلته کښ ناست دی، هغوی په دیر بالا کښ کاروائیانے شروع کړے دی۔ تقریباً په دے ګزشته لس ورځو کښ زما په حلقه کښ دوه د جینکو مډل سکولونو او دوه د جینکو هائی سکولونو کښ بم بلاسټ شوی دی او مکمل هغه تباه شوی دی۔ دا لهر رو رو هلته راروان دے، زما موجوده حکومت ته دا درخواست دے چه دا دوئ Serious واخلی او دے دغلته د امن قائمولو د پاره د اقدامات

اوکړی۔ د هغے سره سره مهنګائی، څه مهنګائی خو زمونږه حکومت راولی د بعضے مجبوریانو د وجے نه خو څه مهنګائی خود ساخته وی۔ د دے د پاره داسے څه Mechanism نشته، داسے پروګرام نشته چه څوک به دا معیار او مقدار او دا پرائس کنټرول کوی؟ موجوده حکومت ته زما دا درخواست دے، تجویز مے دے چه هغوی د دے د پاره پراپر قانون سازی اوکړی چه دا خود ساخته کومه مهنګائی ده، چه دا کنټرول شی۔ د هغے سره سره چونکه د اوړو Shortage دے، زما موجوده حکومت ته او مرکزی حکومت ته دا اپیل دے چه د آټا دا کوم سمګلنګ چه روان دے، چه دا رکاؤ شی۔ لوډ شیډنګ چه نن سبا په هر ښار کښ او هر کلی کښ او هره کوڅه کښ د هغے خلاف خلق راوځی چه لوډ شیډنګ دے، لوډ منیجمنټ دے یا کم وولټیج دے نو په دے کښ زمونږه سینیئر وزراء صاحبان دواړه ناست دی، هغوی ته زما درخواست دے چه هغوی د دا خبره د مرکزی حکومت سره په شدت سره اوچته کړی چه کم از کم زمونږه د دے صوبے بجلی ده او بیا مونږ ته هم نشته نو دا خبره د هغوی د هغوی سره اوچته کړی۔ د هغے سره سره زهٔ موجوده بجټ باره کښ به دومره اووایم چه زمونږه د دے موجوده حکومت صرف دوه میاشتے اوشوے او په دومره لږ وخت کښ داسے بجټ پیش کول، دوئ د خراج تحسین وړ دی خو دا خلق اوس باشعوره شوی دی، پوهه شوی دی، دلته کښ په صوبه کښ او په مرکز کښ Coalition Government دے۔ دے بجټ کښ خو به ټهیک ده، مونږ دا خبره د صوبائی حکومت اومنو چه دا چونکه مونږ ته دوه میاشتے وے او کوم دستیاب وسائل وو، د هغے مطابق مونږه بجټ جوړ کړو خو خلق پوهه دی، په دے باندے Mature دے، اوس چه صوبائی او مرکزی حکومت یو دے، خلق دا طمع لری چه چه کوم صوبائی حقوق دی، هغے د پاره به دوئ د مرکزی حکومت سره جنګ کوی، جهګړه به کوی، د هغوی نه به خپل د صوبے حق غواړی او په هغے کښ د حکومتی ممبرانو سره سره اپوزیشن ممبران او آزاد ممبران ټول یو دی، د دوئ په شا به انشاءالله مونږه ولاړ یو۔ د هغے سره سره موجوده حکومت دا خبره کوی چه مونږه د کلاشنکوف په ځائے باندے خپل پښتنو نوجوانانو ته قلم ورکړو نو زهٔ وایمه چه دوه سوه پرائمری سکولونه، سل هائی سکولونه، سل مډل

سکولونه که په Elected MPAs باندے Equal تقسیم شی نو یو هائی سکول، یو مډل سکول او دوه پرائمری سکولونه د فی ایم۔پی۔اے رسی نو په دغه باندے زهٔ وایمه چه د تعلیم عام کولو دعویٰ که مونږ کوؤ نو دا به غلطه وی۔ د هغے سره سره دے کوم سکولونو ته چه په دے موجوده کال کښې کوم رقم ایښودے شوے دے، دا په دے نه شی مکمل کیدے، دا به آئنده درے کالو کښې مکمل کیږی۔ د دے مطلب دا دے چه دا کوم څیز ایښودے شوے هم دے، دا به درے کاله پس کهلاویږی او ثمر به عوام ته د نن نه درے کاله پس ملاویږی۔ د هغے سره سره موجوده حکومت په بجټ تقریر کښې وعده کړے ده چه شل ډگری کالجونه به مونږه جوړوو، د هغے ټوټل Cost دو هزار ملین دے او سکال د هغے د پاره صرف دو سو ملین ایښودے شوی دی، په دغه حساب باندے په لس کالو کښې به دغه شل ډگری کالجونه په دے صوبه کښې جوړیږی یعنی لس کاله پس به د دغے ډگری کالج ثمر عوام ته ملاویږی ـ د هغے سره سره دوئ په بجټ تقریر کښې دا دعویٰ لری چه مونږه On going کوم سکیمونه دی، هغے ته خاطرخواه رقم ایښودے دے او چه کومے پیسے پاتے وے، هغه مونږه پوره کړی دی او هغه بیلنس مونږ زیرو کړے دے خو زهٔ د یو سکیم صرف تاسو ته مثال درکوم چه 'Completion of ADP No. 401': 'Completion of ADP left over schemes, roads and bridges' په هغے کښې ټوټل د 193 ملین ډیمانډ دے، پروسکال په هغے کښې بیس ملین ایښودے شوے وے، Releases دس ملین شوے وو یعنی پروسکنے او سکال ورته لس ملینه ایښودے شوی دی۔ هغه پروسکنے لس ملینه ئے سکال دے ته ایښے دی۔ د هغے سره سره دوئ اسلامی یونیورسټی امام ډهیرئ سوات کښې چه کوم اقدام کړے دے چه یره مونږ دلته به اسلامی یونیورسټی جوړؤو، هغه مونږ Appreciate کوؤ خو د هغے ټوټل سو ملین Cost دے او سکال هغے ته تیره ملین ایښودے شوی دی۔ زهٔ ډیر زیات خوشحاله شومه چه کله بجټ تقریر کښې زمونږ وزیر خزانه صاحب، همایون خان اووئیل چه مونږ به 650 کلو میټر روډ پخته کړو نو زه ډیر زیات خوشحاله شوم چه مخکښې خو به 200 یا 250 کلو میټر روډ وو، اوس 650 کلو میټر روډ شو، په هغے باندے ډیر زیات خوشحاله شوم خو په دے راته بیا دکه او رسیدو چه ما په اے۔ډی۔پی کښې کله اوکتل نو هغه د 650 په ځائے باندے 250 وو۔ دغه شان مالاکنډ ډویژن چه

کوم سره زۀ تعلق لرم، د نورو اضلاع سره د هغے د پاره Feasibility چه کومه خبره شوے ده نو د سینیئر وزراء او د منسٹر فنانس په نوټس کښ دا خبره راوستل غواړم چه دے د پاره Already feasibility جوړه ده، مهربانی اوکړئ، دے د پاره څه رقم کیږدئ چه دغه مالاکنډ ټنل باندے فوری طور باندے چه کار شروع شی۔ د حکومت وقت دا ذمه داری وی چه د ښبنکلو اوبه خپل عوامو ته اورسوی، زۀ وایم چه په 100 water supply scheme باندے۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ملک حیات خان صاحب! لږ مختصر ئے کړئ جی۔

جناب حیات خان: 100 واټر سپلائی سکیمونو باندے یا پچاس ټیوب ویلز باندے یا پچاس وړو آبپاشی سکیمونو باندے نه زرعی انقلاب راتلے شی او نه زما خیال دے چه د اوبو ښبنکو هغه ذمه داری چه د حکومت وقت ده، هغه پوره کیدلے شی؟ په TSP، تعمیر سرحد پروګرام کښ د هر ممبر د پاره یو کروړ روپئ ایښودے شوی دی، زمونږ نه غریبه صوبه چه کومه بلوچستان ده، دوه نیم کروړه روپئ هلته فی ایم۔پی۔اے ته ملاویږی، زۀ وایمه چه پانچ کروړ روپئ فی ایم۔پی۔اے کم از کم نه وی نو چه تین کروړ روپئ خو فی ایم۔پی۔اے ته په ټی۔ایس۔پی مد کښ ملاؤ شی۔ (تالیاں) یو خبره راوستل غواړم، بار بار مخکښ ایم۔ایم۔اے ګورنمنټ کښ مونږ هم راواستے وه د D-DAC Act چه کوم ډسټرکټ ډیویلپمنټ ایډوائزری کمیټی ایکټ بالکل بحال دے، زمونږه د ایم۔پی۔ایز په ضلع کښ داسے څه دفتر نشته، داسے څه فورم نشته چه مونږه د ټولے ضلعے ای۔ډی۔اوز هلته کښ راغونډ کړو او هلته کښ زمونږه دا کوم سکیمونه دی، زمونږه د عوامو کوم مسائل دی چه هغه به فورم کښ هغوی ته مونږه وړاندے کړو نو زما موجوده حکومت ته دا تجویز دے چه هغوی د DDAC Act چه په هغے کښ د دوئ چوبیس اضلاع دی، کم از کم خپل چوبیس ایم پی ایز Accommodate کولے هم شی، په ضلع کښ به یو دفتر وی او هغه به ای۔ډی۔اوز هغے ته راغواړی او خپل سکیمونه به Pursue کولے هم شی زر تر زره۔ دغه DDAC Act د زر تر زره فعال شی۔ (تالیاں) زۀ په افسوس سره دا خبره کوم چه په دے موجوده اے۔ډی۔پی کښ By name زما د

حلقے یو سکیم هم نه دے راغلے خو درخواست به کوم سینیئر وزراء صاحبان ناست دی او منسٹر فنانس هم تشریف فرما دے، زۀ به دا درخواست کوم چه د ټولے صوبے د پاره تاسو چه کومه چهترئ جوړه کړے ده چه دغے چهتری نه کم از کم ما بهر نه کړئ او د دغے چهتر په سایه کښ مے دننه راولئ۔ و آخر دعوانا ان الحمدللّٰه رب العلمین۔

<u>جناب سپیکر:</u> شکریه، ملک حیات خان صاحب۔ قیصر ولی خان۔ جناب قیصر ولی خان، خو لږ مختصر تقریر به کوئ۔

<u>جناب قیصر ولی خان:</u> اعوذ باللّٰه من الشیطن الرجیم۔ بسم اللّٰه الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب! زمونږ د بونیر په حواله زمونږ یو څو اهم خبرے دی۔ زمونږ د بونیر د بجلئ وولټیج د ټولو نه اهم مسئله ده۔ تماکو زمونږ نقد آور فصل دے او د وولټیج د لاسه زمونږ د لفټ ایریګیشن سکیمونو په وجه سکال زمونږ فصلونه خصوصاً د تماکو فصل تباه شوے دے۔ مونږ جناب سپیکر صاحب، موجوده هلته د ګرډ په حواله چه د هوسئ نه کوم لائن روان دے، په هغے باندے کار ډیر سست روان دے، زمونږ د بونیر د عوامو د اړخ نه دا ډیمانډ دے چه په هغے د یو سب ډویژن په ځائے دوه سب ډویژنه کار شروع کړی نو مونږ به د هغے بجلئ د کم وولټیج نه بچ شو۔ دلته زمونږ د امبیلے روډ چه هغه زمونږ د بونیر ډیر اهم روډ دے، دلته زمونږ د سورکاوئ د مردان ضلع سره په هغے روډ باندے رابطه جوړه شوے ده۔ د هغے خاطره زمونږ سوال دے چه دا د په نوے اے۔ډی۔پی کښ شامل کړے شی۔ دلته زمونږ د بجلئ د کم وولټیج د لاسه د تماکو په مد کښ کوم تاوان چه شوے دے نو هغے په وجه د عوامو، د زمیندارو سره مونږ ډیر تاوانیان یو۔ د دے په حواله سره دا څو ګزارشات وو، په دے د غور اوکړے شی۔ زۀ په آخر کښ ستاسو یو ځل بیا ډیره شکریه ادا کوم چه ما له مو ټائم راکړو، شکریه۔

<u>Mr. Speaker</u>: Thank you. The sitting is adjourned till 9.30 a.m of Monday morning i.e. the 23rd June, 2008. Thank you.

(اسمبلی کا اجلاس مورخہ 23 جون 2008 بروز پیر صبح ساڑھے نو بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)